JURISTEN

NR 1 / 2020 MAGASINET JURISTKONTAKT WWW.JURISTEN.NO

Hanne Harlem har 30 års erfaring fra forvaltningen

Nå skal hun selv vokte forvaltningen

Flere utredere i domstolene // Gikk til Økokrim // Domus Juridica
Roboter og rettsregler // Tillitsvalgte kurses

HER ER VÅRENS KURS!

Du kan velge blant over 100 kurs. Her er et utvalg.

ALTERNATIV TVISTELØSNING
Meklingskonferansen — **4. MAR**

ARBEIDSRETT
Statsansatteloven – utvalgte emner — **25. FEB**
Det årlige arbeidsrettskurset (Bergen) — **5. MAR – 6. MAR**
Kollektiv arbeidsrett – sentrale emner — **6. MAI**

ASYL- OG UTLENDINGSRETT
Dagskurs for advokater i advokatordningen for asylsøkere, v/NOAS og UNHCR — **25. FEB**

BARNERETT
Det årlige barnerettskurset — **26. MAR – 27. MAR**

BISTANDSADVOKATER
Det årlige bistandsadvokatkurset 2020 — **5. MAR – 6. MAR**

BYGGEKONTRAKTER OG ENTREPRISERETT
Entreprisedagen 2020 — **22. APR**

BYGNINGS- OG REGULERINGSRETT
Innføring i planlegging etter plan- og bygningsloven — **2. MAR**
Innføring i bygningsrett — **3. MAR**

COMPLIANCE
Compliance – grunnleggende metodikk og rettslige rammer — **4. MAR**

EKSPROPRIASJONS- OG SKJØNNSRETT
Det årlige ekspropriasjonsrettskurset — **19. MAR – 20. MAR**

ENERGI - OG MILJØRETT
Det årlige kurset i energi- og miljørett — **3. MAR – 4. MAR**

ERSTATNINGSRETT
Grunnkurs i forsikring og erstatning — **10. MAR**
Fordypningskurs om yrkesskade — **21. APR**

FAMILIE-, ARVE- OG SKIFTERETT
Det nye testament – opprettelse av testament, tilbakekall og lovvalg — **26. FEB**
Ny lov om arv og dødsboskifte (Oslo) — **27. FEB**
Det nye testament – digitale testamenter — **18. MAR**
Ny lov om arv og dødsboskifte (Bergen) — **19. MAR**
Det nye testament – pliktdelsregler — **12. MAI**
Det nye testament – båndleggelse — **9. JUN**

FISKERI- OG HAVBRUKSRETT
Introduksjonskurs i fiskeri- og havrett — **24. MAR**

FORHANDLING
Profesjonell forhandling – den gode forhandler — **30. MAR – 31. MAR**
Profesjonell forhandling – vanskelige forhandlinger — **7. MAI**
Forliksforhandlinger — **8. JUN**

FORVALTNINGSRETT OG STATSRETT
Forvaltningsrett – nyheter og ajourføring — **13. FEB**
Frokostkurs: Gjennomgang av utkast til ny forvaltningslov – i korte trekk (Oslo) — **27. FEB**
Frokostkurs: Gjennomgang av utkast til ny forvaltningslov – i korte trekk (Bergen) — **19. MAR**
Frokostkurs – en oversikt over legalitetsprinsippets hjemmelskrav — **23. APR**

HELSE- OG TRYGDERETT
Det årlige trygderettskurset — **5. MAR**
Innføring i helserett — **29. APR**

IKT-RETT
Det årlige IKT-rettskurset — **5. MAR – 6. MAR**

KOMMUNIKASJON
Stemmebruk — **20. APR**

KONKURRANSE- OG STATSSTØTTERETT
Grunnleggende kurs i økonomi for jurister som jobber med konkurranserett — **1. APR**
Det årlige statsstøttekurset — **23. APR – 24. APR**

KONKURS, AKKORD OG PANTERETT
Det årlige konkursrettskurset 2020 — **4. JUN – 5. JUN**

KONTRAKTSRETT
Sentrale emner i kontraktsrett — **26. MAR – 27. MAR**

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER
Det årlige kurset i offentlige anskaffelser — **5. MAI – 6. MAI**
Innføring i offentlige anskaffelser — **11. JUN – 12. JUN**

OPPHAVSRETT
Det årlige opphavsrettskurset — **12. MAR – 13. MAR**

PERSONVERN
Svalbardkurset 2020 – Personvern i helsesektoren — VENTELISTE — **12. MAR – 15. MAR**
Personvern i praksis — **2. APR**
Personvernombudkurs – Del I — **6. MAI**
Personvernombudkurs – Del II — **7. MAI**

REGELTEKNIKK
Regelteknikk – gjennomføring av forordninger og direktiver i norsk rett — **22. APR**
Praktisk regelteknikk — **17. JUN – 18. JUN**

SAMERETT
Kurs i samiske rettsspørsmål 2020 — **12. MAR – 13. MAR**

SELSKAPSRETT
Sentrale selskapsrettslige emner — **26. MAR – 27. MAR**

SIVILPROSESS
Ankeforberedelse og prosedyre for Høyesterett — **23. MAR**

TINGSRETT
Det årlige tingsrettskurset — **6. FEB – 7. FEB**

E-KURS FRA JUS

ENKELT OG FLEKSIBELT

Hold deg faglig oppdatert hvor og når det passer deg. Velg blant over 30 kurs på jus.no.

JUS JURISTENES UTDANNINGSSENTER

Se **jus.no** for kursoversikt og påmelding

Innhold

6 Hanne Harlem
12 Siden sist
14 Cybersikkerhet
16 NAV-/EØS-saken
18 Utredere i domstolene
24 Norske justismord
26 Lommejuristen
28 Reidar Bruusgaard
34 KI-strategi
36 Politihøgskolen
37 Bedriftsjuristene
38 Polen
40 Høring om domstolene
42 Domus Juridica
44 Tillitsvalgte kurses
46 Barnesaker i Høyesterett
48 Straffesaker
50 Kontorlandskap
52 Riksrett
53 Legal Walk
54 JOU
55 Holm og Bratteberg mener
56 Arbeidslivet
59 Juss-Buss kommenterer
60 Meninger
66 Nytt om navn

6

Sivilombudsmann
Hanne Harlem har begynt i ny jobb.

18

Utredere
Høyesterettsdommer Cecilie Østensen Berglund debatterte bok om utredere i domstolene.

28

Økokrim
Reidar Bruusgaard gikk til Økokrim.

42

Under ett tak
Nye Domus Juridica har åpnet.

48

Strammere regi
Arbeidsgruppe med forslag om styring av straffesaker.

"Systemet for tidsfrister henger ikke sammen i straffesakene

Are Skjold-Frykholm, side 41

JURIST FORBUNDET

Rettssikkerhet

Foto: iStock.com/MicroStockHub

Noen gjør mer for rettssikkerheten enn andre. Noen kjemper hardere for at loven skal være lik for alle, at alle skal ha samme mulighet for å få de rettighetene lov- og regelverket gir dem. Det er disse Juristforbundet ønsker å trekke fram som eksempler og helter – som verdige til Rettssikkerhetsprisen.

Foreslå kandidater til **Rettssikkerhetsprisen**

Rettssikkerhetsprisen skal tildeles én eller flere personer, en institusjon eller en organisasjon som i løpet av foregående år eller over lenger tid har utmerket seg i sitt arbeid eller virke ved å:

- Styrke rettssikkerhet og likhet for loven innenfor sitt virkeområde.
- Arbeide for rettsstatlige prinsipper, ytringsfrihet, likeverd, menneskerettigheter og trygghet for personlige krenkelser.
- Bidra til økt forståelse for og innsikt i lov- og regelverket.
- Bidra til mer effektiv saksbehandling og sikrere beslutninger gjennom utnyttelse av juridisk kompetanse.

Prisen er på kr 100 000,-. Den deles ut på Rettssikkerhetskonferansen 24. september 2020.

Juryen for Rettssikkerhetsprisen består av:

- **Anders Anundsen**, advokatfullmektig i advokatfirmaet Lønnum DA, tidl. justisminister.
- **Eirin Eikefjord**, journalist og kommentator i Bergens Tidende.
- **Anine Kierulf**, førsteamanuensis ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, spesialrådgiver ved Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter.
- **Susann Funderud Skogvang**, lagdommer i Hålogaland lagmannsrett.
- **Jon Wessel-Aas**, partner/advokat (H) i Advokatfirmaet Lund & Co DA, medlem av Advokatforeningens hovedstyre.

Forslag til kandidater sendes Juristforbundet, att: Jan Lindgren på e-post **jl@juristforbundet.no**, alternativt Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo.

Forslagene må inneholde kandidatens navn, kontaktinformasjon og en skriftlig begrunnelse.

Øvrige kriterier og mer informasjon på **www.juristforbundet.no.** Frist for nominering er **3. april 2020**.

Strategien for kunstig intelligens

I januar la Regjeringen fram sin nasjonale strategi for kunstig intelligens (KI). Den omhandler grunnleggende forutsetninger for å kunne utvikle og ta i bruk KI, hvordan en skal utvikle kompetanse innen KI, og hvordan offentlig og privat sektor skal utnytte innovasjonskraften i KI innenfor etiske rammer.

Her inngår både forslag om KI-vennlig regelverk, mer utveksling av data mellom private og offentlige virksomheter og utprøving av «regulatorisk sandkasser» på personvernområdet - for å gi virksomheter mulighet til å prøve ut ny teknologi eller nye forretningsmodeller innenfor gitte rammer. Det kan dreie seg om alt fra å teste ut tjenester i finanssektoren til bruk av autonome kjøretøy og fartøy. Eller områder der teknologi for ansiktsgjenkjenning kan testes ut og utvikles.

Når det gjelder utveksling av data, foreslås det økt deling av data mellom det private og det offentlige, der offentlige virksomheter kan tenkes å stille krav til næringslivet om tilgang til data ved inngåelse av kontrakter eller ved utdeling av konsesjoner. Dessuten er potensialet KI har for offentlig saksbehandling stort. Man kan ha løsninger der kun enkelte unntakstilfeller behandles manuelt, eller prosesser der en saksbehandler må inn på gitte punkter for å gjøre en vurdering, men der resten av prosessen er automatisk og regelstyrt, heter det i strategien.

Alt dette angår jurister og juristers arbeidshverdag. Leder av Tech Forum i Juristforbundet oppfordret i et intervju med Juristen i fjor jurister til å følge med på utviklingen innen kunstig intelligens og digitalisering generelt. Se muligheter og utfordringer og delta i debatten for å påvirke. Det må forventes at juristens rolle vil påvirkes, at man vil se nye arbeidsformer og måter å løse juridiske problemstillinger på.

Det samme er Juristforbundet inne på i sin høringsuttalelse til Forvaltningslovutvalgets utredning om ny forvaltningslov. I høringen skriver forbundet at man savner et mer fremtidsrettet syn på forvaltningens virke og det settes spørsmålstegn ved om lovutkastet i tilstrekkelig grad tar inn over seg den digitale fremtiden. I høringsuttalelsen settes det også spørsmålstegn ved om loven i tilstrekkelig grad tar inn over seg borgernes behov for, rett til, og den mulighet teknologien gir for brukermedvirkning.

KI er også tema under Akademikernes arbeidslivskonferanse i februar. Der stiller man spørsmål som: Hvordan skaper vi et arbeidsliv der menneskelig og kunstig intelligens jobber vellykket sammen? Hvilke oppgaver vil forsvinne i årene som kommer og hvilke oppgaver står igjen til menneskene? Og hva skal til for å gjøre omstilling til en suksess – for de ansatte, for arbeidsplassene og for Norge?

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Per-Olav Leth – Storybold
per.olav@storybold.no
Tlf.: +47 918 16 012

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – 07 Media
inge.martinsen@07.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Følg oss på Facebook

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52

Ved adresseendring
Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Fagpressen F
OPPLAGSKONTROLLERT

Forsidefoto
Heiko Junge / NTB scanpix

Teknisk produksjon
07 Media – 07.no

Innsendt stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende innen 6. april 2020.

Redaksjonen avsluttet 27. januar 2020.

Utgiver
JURISTFORBUNDET

MILJØMERKET TRYKKSAK
07 MEDIA – 2041 0379

Ombud med 50 jurister i staben

– Jeg er nok flinkere til å ta ting som de kommer enn å drive med intens planlegging, sier Hanne Harlem (55). I nær ni år har hun vært kommuneadvokat i Oslo. Nå begynner hun i jobben som Sivilombudsmann.

Tekst: Tore Letvik

Hun går fra å være kommuneadvokat i Oslo, med 24 ansatte advokater, til å begynne som Sivilombudsmann, med mer enn dobbelt så mange jurister i staben.

Hva kan så de 50 juristene som jobber hos Sivilombudsmannen vente seg når deres nye sjef kommer inn gjennom inngangsdøra? Juristen besøker Hanne Harlem på hennes kontor som kommuneadvokat, få dager før hun begynner i sin nye jobb.

Vi spør henne først om hun kan huske avgjørelser eller standpunkter og råd, hun har gitt som kommuneadvokat, som hun helst vil glemme:

– Jeg er heldigvis skrudd sammen sånn at jeg ikke så ofte dveler så lenge ved avgjørelser jeg har tatt. Så fremt det ikke er noe jeg har gjort i løpet av de siste dagene. Da kunne jeg gått og gruffet. Men det har det vel egentlig ikke vært.

– Så du er ingen dveler?

– Når situasjonen fortsatt er aktuell, så er jeg vel det. Da kan jeg gå og gruble og komme tilbake til problemstillingen. Våkne om natten, om enn ikke plagsomt, og gjøre meg tanker av typen – kanskje vi kan løse det sånn ja! Men når det er passert og saken er ferdig, tenker jeg ikke så mye på det. Det måtte være hvis jeg blir kritisert og angrepet for rådet eller standpunktet i ettertid. I så fall prøver jeg nok å se det ut fra situasjonen når rådet blir gitt, heller enn å tenke på det i etterpåklokskapens lys.

– Er du flink til å legge ting bak deg, er det det du sier?

– Ja, jeg tror det.

– Betyr det at du lever i nuet da?

– Egentlig gjør jeg nok det. Ulempen ved det er vel planleggingsevnen. Kanskje er den ikke så utpreget. Jeg er flinkere til å ta ting som de kommer, enn å drive med intens planlegging. Jeg husker en av de jeg jobbet sammen med i Hydro for mange år siden. Hun fortalte at de skulle på ferie, og var så lykkelig. Alt var på plass – alle hotellovernattinger, og alle ruter de skulle ta og sånt. Jeg endte opp med å stirre på henne med store øyne og utbrøt – du tar jo gleden ut av hele turen! Jeg har respekt for at andre føler det annerledes. Men når jeg og min familie drar på ferie så er jeg mer av typen – hvor ender vi nå? Vi finner vel et rom. For meg er det en glede i seg selv – å få lov til å ta ting på sparket.

Fra A-Magasinets artikkel «Morgendagens kårne i styre og stell» i 1983. Fra v: Ove Gusevik fra SV, Sissel Botne fra Unge Høyre og Hanne Harlem fra AUF. (Foto: John Myhre / Aftenposten)

– Vil du beskrive deg som spontan?

– Tror nok det. Eller kanskje fleksibel? Jeg er ikke slik at jeg skriver ned alt jeg skal si, hvis jeg for eksempel skal gi et råd i et møte. Da liker jeg bedre å ha en tanke om hvordan jeg skal redegjøre for det, men ta det litt på feelingen når det skjer, der og da.

30 års fartstid

Som Stortingets vaktbikkje kan Hanne Harlem bli litt å bryne seg på for den som skulle komme til å fatte urimelige forvaltningsvedtak mot enkeltborgere. Med 30 års fartstid innen kommunal og statlig forvaltning bak seg kjenner hun norsk forvaltningspraksis.

Hun var blant annet justisminister i Jens Stoltenbergs første regjering, som 35-åring i år 2000.

Hennes nye jobb har følgende formål, i følge instruksens paragraf 1: «Stortingets ombudsmann for forvaltningen – Sivilombudsmannen – skal arbeide for at det i den offentlige forvaltning ikke blir gjort urett mot den enkelte borger og at embets- og tjenestemenn og andre som virker i forvaltningens tjeneste ikke gjør feil eller forsømmer sine plikter».

– Mener du din bakgrunn og erfaring med ulik forvaltningspraksis vil kunne være en fordel for deg som Sivilombudsmann når du nå skal jobbe for å hindre at det i forvaltningen begås urett mot den enkelte borger?

– Ja, i hvert fall sett i lys av målsettingen om å få riktige avgjørelser. Også kan jeg forstå at noen spør: Er du så innsauset i forvaltningen at du ikke evner å være kritisk? Men det føler jeg meg trygg på at jeg evner. Noe som jo også skjer som kommuneadvokat. Det ikke helt sjeldent at vi sier til politikere og andre i forvaltningen at dette holder ikke, sånn kan dere faktisk ikke gjøre det, når vi finner at det rettslig sett er galt.

– Som Sivilombudsmann tenker jeg at det kan komme situasjoner hvor våre vurderinger kan være ubehage-

Som justisminister i 2001 hilser Harlem på daværende riksadvokat Tor-Aksel Busch før starten på et seminar om straffesakskjeden. (Foto: Thomas Bjørnflaten / SCANPIX)

> *Delvis blir man nok også påvirket av den rollen man sitter i*

lige, og at jeg kan komme til å gneldre der og da. Så får jeg tenke at – javel, sånn er det jo. Mitt kompass er knyttet til hva som er rett.

– *Det ble fremsatt kritikk fra enkelte hold på nettopp innstillingen og senere utnevnelsen av deg på ting i fortiden, blant annet for ved ett tilfelle som justisminister å ha nektet å gi Sivilombudsmannen innsyn i dokumenter. Er du en person som ønsker åpenhet?*

– Svaret på det er åpenbart ja. Men det er regler som jeg skal anvende som noen ganger også sier nei til innsyn. Offentlighetslova sier jo ikke at det er innsyn i absolutt alt. Det kan være av personvernhensyn, eller unntak for interne prosesser, som skal gi arbeidsvilkår til forvaltningen for å bidra til å få gode avgjørelser. Men åpenhet bidrar også til gode avgjørelser fordi du da får motargumenter.

– Men det finnes argumenter for at det i en fase kan være gode grunner til å unnta dokumenter for å kunne drøfte og diskutere mer åpent enn menneskene er laget for å tørre å gjøre, for å si det på den måten. Men det er grunnleggende at offentlig forvaltning gjøres for innbyggerne, for «skattebetalernes penger», og det skal da svært gode argumenter til for at innbyggerne ikke skal få innsyn i hva offentlig forvaltning driver med.

Ulike roller

– Regner du med at du vil bli fulgt med argusøyne av disse kritikerne etter at du tiltrer 1. februar, og hvordan vil du i så fall håndtere en situasjon hvor avgjørelser fra Sivilombudsmannen kan bli tolket mot din fortid i forvaltningen?

– Ja, det tror jeg at de kommer til. Men jeg da må jeg bare komme tilbake til spørsmålet – hva er rett og riktig i den enkelte situasjon. Så vil jeg selvfølgelig diskutere det med folkene rundt meg hos Sivilombudsmannen for å passe på å få argumenter og motforestillinger.

– Flere ganger i livet – når jeg har vært i tvil og gått og gruffet og fundert, så synes jeg det er har vært greit å gå tilbake til noen grunnleggende prinsipper ved å gjøre det som er rett, samt å legge til side tanker om eventuelle ubehagelige konsekvenser som vil komme etter avgjørelsen. Det være seg om forvaltningen blir sur, eller pressens offentlighetsutvalg blir sure. Ha fokus på at avgjørelsen skal være riktig.

– Når det gjelder vurderingen av hva man har gjort eller sagt før så er det viktig å huske at dette har med roller å gjøre. I ulike roller, i ulike arbeidssituasjoner, så forfekter man syn fordi det er oppgaven, og delvis blir man nok også påvirket av den rollen man sitter i. Det er klart at helse- og sykehusenes rolle sto høyere på dagsordenen i mitt hode når jeg var styreleder i Helse Sør-Øst enn det gjør nå. Sånn er vi mennesker laget.

– *Hva tenker du blir den største overgangen?*

– Det er jeg jo litt spent på. Jeg lever jo litt i nuet. Primært tenker jeg at dette gleder jeg meg til. Det blir spennende. Og det er klart at selve rollen, det å komme med avgjørelser fremfor å gi råd, det er en forskjell. Hos kommuneadvokaten, enten det nå er i rettssak eller rådgivning, så er det jo råd eller prosess og prosedyre hvor du argumenterer for et syn. Som sivilombudsmann skal jeg konkludere. Så sånn sett blir det mer lik en dommerrolle, sier Harlem.

> *Det ville vært sunt om ansatte i departementene i større grad enn i dag hadde hatt en jobbfortid i kommunal sektor*

Eiendomsskattesaken

– Så litt over til jobben du forlater. Hvordan har det vært å være leder for 24 andre advokater i det som vel da må sies å være et relativt stort advokatkontor?

– Kombinasjonen av veldig flinke folk, variert juss, både rettssak og rådgivning, og veldig stor nærhet til styringen av Oslo er veldig bra. Det har vært morsomt.

– Noen høydepunkter fra din tid som kommuneadvokat i Oslo?

– Jeg vil ikke kalle det høydepunkter, men av saker som jeg husker, er jo selvfølgelig eiendomsskattesaken blant dem. En annen er da fylkesmannen ville kjenne hele småhusplanen ugyldig, en avgjørelse vi påklaget, og som heldigvis ble omgjort av departementet. Det var vi lettet for, og fornøyde med. Reguleringsplanen regulerte alle småhusområdene i Oslo, og ugyldighetsvedtaket fra fylkesmannen kom etter at den hadde virket i flere år.

– Så det hadde vært virkelig ugreit om fylkesmannens vedtak var blitt stående. Men det løste seg da. Så var det hele avfallssaken, med svikt i hentingen av folks søppel. Den skapte store avisoverskrifter og var utfordrende, men som alt i alt, endte godt. Den var imidlertid interessant både samfunnsmessig og rettslig sett, sier Harlem.

Ødelagt Rolex

Hun forteller at jobben som kommuneadvokat er veldig variert, både i form av rettsområder, og i form av nivåer på hva som er tema.

– Det kan være alt fra mannen som ville ha erstatning fra kommunen for en ødelagt Rolex fordi han mente det var for dårlig strødd på Nationaltheatret, og en annen som mente at kommunen måtte erstatte skiene hans fordi de var blitt ødelagt som følge av at det var grus i skiløypene i Holmenkollen. Til store entreprisetvister rundt byggingen av Munch og byggingen av Deichmann. Eller brukere som mener at kommunen har fattet et ugyldig vedtak når de har fått 10 timer og ikke 15 timer til personlig brukerassistanse.

– Et annet eksempel kan være krangel mellom to kommuner om hvem som skal dekke sykehusutgiftene for vedkommende som har flyttet fra den ene til den andre kommunen. Også har vi mange barnevernssaker som er viktige og akkurat nå ekstra spennende selvfølgelig, fordi Høyesterett skal prøve å skille klint fra hvete når det gjelder forholdet mellom norsk barnevernpraksis og EMDs vurderinger. Dette er det mye engasjement om

På kontoret hos Kommuneadvokaten få dager før hun flytter.

hos kommuneadvokaten. Vi har bredde og dybde i alle retninger.

– Kommunene undervurdert

På spørsmål om hennes viktigste erfaring som kommuneadvokat i Oslo etter nesten ni år, svarer Harlem:

– At kommunenes betydning for folk er undervurdert i statlig sektor. Jeg har vært litt frem og tilbake mellom kommune og stat tidligere og sett det samme over tid. Det er som om departementer, storting og regjering noen ganger befinner seg i en litt stor dam hvor de holder på med sine spørsmål. Statlig sektor kan glemme at mye av det som betyr noe for deg og meg i det daglige, handler om tjenester som kommunene leverer. Barn og skole, veien til jobben, buss eller bane.

– Bevisstheten om dette er ikke så høy blant de som sitter i statlig forvaltning, og har et element av arroganse i seg. Jeg mener det ville vært sunt om ansatte i departementene i større grad enn i dag hadde hatt en jobbfortid i kommunal sektor.

Hanne Harlem

- Hanne Harlem, som er Gro Harlem Brundtlands yngre søster, blir den sjette sivilombudsmann i rekken siden høyesterettsdommer Andreas Schei ble den første sivilombudsmann i desember 1962, og er den aller første kvinnelige.
- Foruten erfaring som kommuneadvokat i Oslo fra 2011 har hun tidligere erfaring som dommerfullmektig i Nord-Troms herredsrett, advokat hos Regjeringsadvokaten, sjefsjurist i Kredittilsynet, advokat og senere assisterende direktør i Norsk Hydro. Hun var fra 2004-2007 universitetsdirektør ved Universitetet i Oslo, og fra 2007-2011 styreleder for helseforetaket Helse Sør-Øst.
- Hanne Harlem tar over som Sivilombudsmann etter Aage Thor Falkanger, som går tilbake som dommer i Høyesterett, etter å ha vært sivilombudsmann siden juni 2014.
- Harlem har juridisk embetseksamen med laud fra Universitetet i Oslo 1990. I studietida var hun studentstipendiat ved Nordisk institutt for sjørett.

Norsk arbeidsrett på engelsk

Boken «Labour Law in Norway», skrevet av Henning Jakhelln med medforfatterne Kristine Fremstad Moen og Mårten Brandsnes Faret, er nå ute i ny utgave. Boken gir en samlet oversikt over norsk arbeidsrett i engelsk språkdrakt. Samtidig gir det engelsklesende en oversikt over det norske retts- og samfunnssystemet. – Jeg tenkte på advokaten i for eksempel Argentina, som plutselig skal sette seg inn i norske forhold, da jeg jobbet med hvordan stoffet presenteres, sa Jakhelln til Juristen i forbindelse med første utgave av boken.

Klargjøring av PSTs hjemmel for kontroll av reisende

Regjeringen foreslår endringer i utlendingsloven for å sikre at PST, for å kunne forebygge terror, har hjemmel til å kunne kontrollere aktuelle personer som reiser inn og ut av Norge. Bakgrunnen for forslaget er at EOS-utvalget i en særskilt melding til Stortinget har rettet kritikk mot at PST har innhentet passasjeropplysninger om norske borgeres utenlandsreiser.

– For å sikre at hjemlene for å innhente passasjeropplysninger er klare nok, foreslår vi nå å tydeliggjøre disse slik at det ikke skal være noe tvil om at PST har hjemmel til å innhente passasjeropplysninger og på denne måten kunne forebygge terror, uttalte tidligere justis- og innvandringsminister Jøran Kallmyr (Frp), da forslaget ble offentliggjort 14. januar. Etter utlendingsloven og utlendingsforskriften, skal flyselskapene etter anmodning fra politiet, herunder PST, utlevere passasjerlister. Det har vært lagt til grunn at dette omfatter innhenting av passasjerlister også for norske borgere. Med bakgrunn i EOS-utvalgets konklusjoner er det likevel behov for at regelverket tydeliggjøres på dette punktet.

Flere får ungdomsstraff

Konfliktrådene i Norge mottok 7383 saker i løpet av 2019. Vold- og trusselsaker utgjør en tredjedel av samlet saksmengde. Antall ungdommer som idømmes ungdomsstraff fortsetter å øke. Som tidligere år utgjør narkotika, vold og trusler hovedandelen av lovbruddene for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Antall ungdomsstraffer har økt til 71 i 2019 fra 54 året før. 448 ungdommer har fått ungdomsoppfølging, som er en svak nedgang fra 2018 da 472 fikk denne reaksjonen. Siden iverksettelsen i 2014 er 269 idømt ungdomsstraff, mens 1984 har fått ungdomsoppfølging.

Uttalelse om valg av nærmeste pårørende

Sivilombudsmannen mener det ikke er holdepunkter i pasient- og brukerrettighetsloven, eller forarbeidene til loven, for å gjøre unntak fra lovens definisjon av nærmeste pårørende. Dette ble klart etter ombudsmannens behandling av en sak som gjaldt vurderingen av hvem som skal være «nærmeste pårørende» til en pasient som selv ikke er i stand til å utpeke hvem som skal ha denne rollen. Fylkesmannen i Innlandet mente det var adgang til å velge en annen enn den loven gir anvisning på i tilfeller der det vil føre til at valget faller på en pårørende som vurderes å ikke være egnet for oppgaven. I sin uttalelse skriver Sivilombudsmannen at «bestemmelsen inneholder en klar definisjon, og lovens system er at den som er definert som nærmeste pårørende får denne rollen uavhengig av personens egenskaper eller om relasjonen sett utenfra fremstår som god.»

Foreslår ny inkassolov

Arbeidsgruppen som har sett på inkassoloven foreslår blant annet en ny inkassolov og -forskrift. Arbeidsgruppen foreslår at de samlete gebyrene som inkassoforetakene kan kreve i en vanlig prosess, blir satt ned fra 700 kr til 420 kr for krav til og med 500 kr. Samtidig som man vil halvere purregebyret som kreditorer kan legge på ubetalte regninger, fra 70 til 35 kr.

Arbeidsgruppen overleverte rapporten «Gjennomgåelse av nærmere angitte problemstillinger om inkassoloven» til Justis- og beredskapsdepartementet 27. januar. – Inkassoregelverket er modent for endring. Det gjelder både salærreglene og andre regler. Jeg vet at arbeidsgruppen

har kommet med mange nyskapende forslag, som særlig styrker posisjonen til dem som skylder penger, sier justis- og beredskapsminister Monica Mæland.

Teknologi

Redsel for å gjøre feil og liten interesse

Akademikerleder Kari Sollien

En undersøkelse Akademikerne har utført blant egne medlemmer tar for seg holdninger til ny teknologi og hva som hindrer at nye løsninger tas mer i bruk. Kommunal sektor kommer «dårligst ut» i undersøkelsen: Redsel for å gjøre feil, er én av de største hindringene for å ta i bruk ny teknologi, sier hele 36 prosent av kommunemedlemmene i Akademikerne. Dessuten sier 53 prosent av medlemmene i kommunesektoren som har svart på undersøkelsen, at manglende interesse hos ansatte er en barriere mot å ta i bruk ny teknologi. Det tilsvarende tallet i privat sektor er 43 prosent - og 45 prosent i staten. I kommunene mener 14 prosent av de ansatte at teknologi ikke bidrar til å gjøre dem mer effektive og produktive. Tilsvarende tall for privat sektor er 4 prosent.

Setteombudsmenn ved Sivilombudsmannen

Sivilombudsmann Hanne Harlem kommer fra stillingen som kommuneadvokat i Oslo. Stortinget har besluttet at hun er inhabil i alle saker hun har hatt befatning med som kommuneadvokat. Ut inneværende oppnevningsperiode – det vil si til 31. desember 2021 – er hun også inhabil i alle saker som omfatter Oslo kommune. Dette gjelder saker hvor Oslo kommune er innklaget organ eller underorgan, har ansvar for å ivareta rettigheter til personer som er fratatt friheten, eller på annen måte anses særlig berørt, melder Sivilombudsmannen.

Det er derfor oppnevnt to faste setteombudsmenn; Inge Lorange Backer (bildet) og Kirsten Sandberg.

JURIST KONTAKT ser tilbake

50 år siden

«Debatten gikk livlig rundt bordene. Samtidig ble det servert gratis øl og pariserloff med skinke og ost.»

(Juridisk klubb i Bergen åpnet, som «alternativ til kalde hybler og høye restaurantpriser»)

40 år siden

«Av mer omstridte årsaker bør påpekes at de fleste lærebøker pedagogisk sett ikke holder må, og at ájourføringen av disse oftest er mangelfull.»

(Stud. jur. Frode Sulland påpeker en rekke forhold som «skaper en studiesituasjon man burde vært forskånet for i 1980»)

30 år siden

«Det er nødvendig med et krafttak for juristene i skattevesenet»

(Få jurister utgjør fare for rettssikkerheten)

20 år siden

«Det ulmer blant deler av juristene i politiet. Frustrasjonen over lønnsutviklingen har vært tiltagende over mange år.»

(Lønnsopprør blant politijuristene)

Neste magasin kommer 24. april.

Annonsefrist 14. april

Ring: 918 16 012 eller
e-post: per.olav@storybold.no

Vil bygge bro mellom det tekniske perspektivet og cybersikkerhet

– Vi er på vei inn i en fase med mer menneskelig interaksjon med roboter. Er rettsreglene vi har tilstrekkelige og mulige å etterleve eller må regelverket endres eller ansvar klargjøres?

Tekst og foto: Tuva Bønke Grønning

Det er jusprofessor Tobias Mahler ved Senter for rettsinformatikk (og Institutt for privatrett) ved UiO som stiller spørsmålet. Sammen med syv andre forskere jobber han med å undersøke «utfordringene og løsningene for regulering av robotteknologi og AI-teknologi – både med hensyn på juss og teknologi.»

VIROS-prosjektet startet i 2019 og skal pågå frem til 2023. Så langt har Mahler blant annet sett på rettslige problemer rundt kunstig intelligens, og cybersikkerhet med hensyn til roboter.

Han forteller at det finnes ulike regelverk for sikkerhet av fysiske produkter og data, og begge er relevante for roboter som styres av kunstig intelligens. Produktene blir klassifisert i kategorier som leker, store maskiner og en rekke andre aktuelle kategorier, og det finnes sikkerhetsregler for disse.

Men dette er ofte gamle regler, som ble skrevet før tingene ble koblet opp på nettet. I mange tilfeller er det stor usikkerhet om regelverket dekker risiko som oppstår når de fysiske gjenstandene kobles til nett.

– Vi er så opptatt av å lage roboter som skal utføre en oppgave at vi glemmer visse sikkerhetsrisikoer. Vi trenger et regelverk som bygger bro mellom det tekniske perspektivet og cybersikkerheten, sier Mahler.

Cybersikkerhet nedprioritert

Mahler trekker frem som eksempel at produkter som kan skade et menneske, for eksempel hvis et barn kan sette en leke i halsen, regnes som usikre.

– Vi har tydelige regler for slike sikkerhetsspørsmål, men hva hvis samme gjenstand kan hackes eller avlyttes? Regnes den da som «utrygg»? spør han.

Han mener det råder for stor usikkerhet om hvilke regelverk som gjelder i disse situasjonene.

– Hvis produktene skal sikres godt nok betyr det gjerne senere markedsadgang, så cybersikkerhet blir ofte nedprioritert. Hvis vi ikke har et tydelig regelverk vil det økonomiske insentivet nesten alltid være å ikke ta noe særlig hensyn til dette, mener han.

Fra fabrikk til sykehus

Mahler beskriver en bølge av roboter som er i ferd med å forlate fabrikkene og labene og innta for eksempel sykehus, barnehager, skoler og kanskje universiteter.

Roboter har for eksempel vært brukt for å hjelpe barn som ikke har mulighet til å komme seg til skolen, på grunn av sykdom eller annet, slik at de kan følge undervisningen fra et annet sted.

– Frem til nå har roboter interagert med mennesker på begrensede områder, som i en fabrikk eller en lab. Når de skal møte pasienter på et sykehus eller barn på en skole dukker det opp helt nye problemstillinger, sier Mahler.

Personvern, GDPR og sikkerhet er noen av utfordringene. Ifølge Mahler er mange av dagens roboter enkle å hacke. Han trekker frem et eksempel hvor teknologer demonstrerte dette ved å hacke en robot på et lagerbygg.

Roboten var programmert til å ikke kjøre på mennesker, men det eneste hackerne trengte for å endre på dette var å slå av sikkerheten. Det eneste de måtte ha var tilgang til bedriftens trådløse nettverk.

– Det var selvfølgelig dukker som ble påkjørt under demonstrasjonen, men det var urovekkende å se. Det er så vanskelig å lage roboter at mange glemmer sikkerheten og svakhetene, sier Mahler.

– Når man kommer fra et industrielt perspektiv er det en utfordring når man kommer på nett med disse tingene. Smartklokker, dukker for barn som avlyttes – «alt» er etter hvert på nett, og det er i mange tilfeller ingen sikkerhet.

Ansiktsgjenkjenning

Når de «smarte» robotene inntar sykehus og sykehjem og skal samhandle med sårbare mennesker dukker spesielt personvern, ansiktsgjenkjenning og hvordan ulike informasjon kobles sammen opp som aktuelle utfordringer.

– En robot har typisk mikrofon, kamera og en del sensorer. Samtidig vil ikke en robot ha nok batteri til å prosessere bilder, lyd og annet informasjon, så dette sendes til en sky. Når den da kan gjenkjenne at du er deg – hvilke andre opplysninger vil den knytte dette opp mot? spør Mahler.

– En rekke kommuner vil etter hvert ta i bruk helseroboter. Hvordan bygger vi et rammeverk for disse som tar hensyn til alt det juridiske? Det er det vi skal prøve å finne ut av, sier han.

Mens juristene i VIROS-prosjektet konsentrerer seg om lovverket og mulige konsekvenser jobber teknologene med hvordan utfordringene eventuelt kan løses.

Leder av Juristforbundet-Stat om NAV/EØS-saken

Etterlyser sterkere gjennomslagskraft for jussen

– Altfor mange har trådt feil. Og det går kraftig inn på meg, sier leder av Juristforbundet – Stat om NAV-saken.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Sverre Bromander er leder for Juristforbundet – Stat og har dermed «ansvaret» for jurister i både offentlige forvaltning, påtalemyndighet og domstolen. Han sier til Juristen at NAV/EØS-skandalen har gjort, og gjør, et sterkt inntrykk på ham.

– Det er vanskelig å være annet enn ydmyk og uttrykke en dyptfølt og ubetinget beklagelse overfor alle som har blitt rammet av denne skandalen. For skandale er det eneste rette navnet på det, sier Bromander.

Saken går helt inn i kjernen av juristenes rolle og selvforståelse.

– Dette er ikke slik samfunnet og rettsstaten skal fungere. Rettsstaten skal jo nettopp fange opp slikt, sier han.

Bromander peker på at feilvurderinger kan skje, men at det skal fanges opp av kontrollmekanismene.

– Vi skal ha sikkerhetsnett. Her er det alt for mange som har trådt feil. Også jurister - kanskje ikke minst jurister - det må vi være de første til å erkjenne. Og det går kraftig inn på meg, sier Juristforbundet – Stat lederen.

Sverre Bromander. (Foto: Thomas Haugersveen)

– Vi gir jo ikke opp

Nå er han opptatt av hva vi kan lære for å hindre at det skjer igjen. Hvordan forebygger vi en rettsskandale?, spør Bromander. Han sammenlikner med legevitenskapen.

– Selv om man ikke har funnet svaret på alle medisinske utfordringer, så er ikke svaret at vi satser mindre på medisinsk forskning og kompetanse. Vi gir jo ikke opp. Svaret er at vi må satse enda mer. Slik er det også her.

– Det er åpenbart at en sentral forklaring er mangel på juridisk kompetanse, men også mangel på jussens gjennomslagskraft. Jussen har ikke vunnet igjennom som det styrende og førende. Rett har blitt galt og galt har blitt rett.

– At det har vært mangel på juridisk kompetanse innebærer at jurister nok ikke har vært faglig oppdatert. Men det innebærer også at de uten juridisk utdanning har foretatt juridiske vurderinger. Og ikke minst at ledere ikke har lyttet tilstrekkelig til juristene og juridiske råd.

Bromander mener saken viser at jussens rolle i hele samfunnet må styrkes og etterlyser en «storstilt satsning på rettssikkerhet».

– Vi må bli enda flinkere til å ivareta rettigheter. Da må det satses på jurister, juss og juridisk kompetanse. Slik at rettighetsfanen kan heves enda høyere, sier han.

Han ønsker seg blant annet sterkere satsing på både juridisk forskning og på kontrollmekanismene.

– Det gjelder alt fra den interne kontrollen i offentlig forvaltning, til

påtalemyndighet, domstoler og forsvarere.

– Må grave til bunns

– Hva er hovedforklaringen på NAV-skandalen?

– Vi må ha en grundig gjennomgang og det er nok sammensatt. Men nedvurderingen og underkjennelsen av rettens gjennomslag og jussens rolle og betydning vil nok stå som en åpenbar faktor. Mye av dette er selvpåført fordi det har vært nedprioritert, glemt eller neglisjert. Jeg håper og forventer at våre politikere har ønske om å grave seg til bunns i saken, ikke bare søke å plassere et politisk ansvar og så gi seg med det.

– Vi skal ikke være etterpåkloke og påpeke at vi lenge har hevdet viktigheten av å satse på etter- og videreutdanning eller at de vanskelige juridiske avgjørelsene kun må tas av jurister. Kombinasjonen av dette ville dekket mye av utfordringene vi har, men vi må nå gjennomgå alle gode forslag. Her må alle gode krefter jobbe sammen, slik at vi med større sikkerhet kan si at vi har en offentlig forvaltning som ikke krenker den enkeltes rettigheter. Her har jussen, juridisk kompetanse, juridisk forskning og juristene selv hovedrollen. Det må de ha, ellers går det galt igjen.

> *Det har vært nedprioritert, glemt eller neglisjert*

NAV vil samle juridisk kompetanse i en ny avdeling

Internrevisjonen i NAV konkluderer med at mangelfull EØS-kompetanse og dårlig kapasitet bidro til feiltolkningen av EØS-forordningen.

Arbeids- og velferdsdirektør Sigrun Vågeng varslet før jul at NAV vil etablere en ny juridisk avdeling med et særskilt EØS-ansvar i NAV.

Det skal også innføres ny arbeidsmetodikk når det gjelder EØS-lovgiving.

– Rapporten viser at praksisen vi har hatt til nå, med flere juridiske miljøer, gjør oss sårbare og ikke gode nok til å løse komplekse juridiske problemstillinger, sier Vågeng på NAVs nettside.

Den juridiske avdelingen skal gi autoritativ regelverkstolkning, ha ansvar for strategiske spørsmål og ansvar for NAV Klageinstans. Dette skal forhandles med de ansattes organisasjoner, skriver NAV.

– Ikke basert i norsk rettstradisjon

Rapporten til NAVs internrevisjon ble presentert av revisjonsdirektør Terje Klepp 12. desember i fjor.

Sigrun Vågeng

Her kommer det fram at det var en utbredt forståelse at NAVs praksis ikke var i strid med EØS-forordningen. Rapporten viser også hvordan det med ujevne mellomrom ble stilt spørsmål i NAV om fortolkningen, uten at dette ble løftet til riktig nivå eller tatt tak i.

NAV har også fått en rapport fra eksperter i EØS- og trygderett ved de juridiske fakultetene.

– Den gjør det klart at det ikke er tilstrekkelig å ha utgangspunkt i den norske forvaltningstradisjonen – vi må jobbe ut fra EØS-rettslig metode. EØS-retten på dette området er omfattende og mangslungen.

– Det innebærer blant annet at folketrygdens regler må tolkes ut fra EØS-forpliktelsene, ikke basert i norsk rettstradisjon, som var vår innfallsvinkel i denne dypt beklagelige saken, sier Vågeng.

Anne Opheim

Arbeidshverdagen

Tillitsvalgt Anne Opheim, leder for Juristforbundet i Arbeids og Velferdsetaten, sa før jul til Juristen at de ansatte var inne i en krevende tid, men at mange jobber for å synliggjøre betydningen av god juridisk kompetanse i NAV.

Hun fortalte om henvendelser fra medlemmer av Juristforbundet som handler om arbeidshverdagen i NAV og hvordan kompetanse blir brukt – eller ikke brukt.

Hun mener det nå må bli en bred debatt om juristbruken generelt.

– Mange av våre medlemmer ønsker de kunne brukt den juridiske kompetansen sin mer, men i stedet brukes de som ordinære saksbehandlere. I dag er det i stor grad gruppering av ansatte hvor det ikke ses på hvilken kompetanse du har, sier Opheim.

Ny bok

Utredere gjør Høyesterett stadig mektigere

Høyesterett har blitt mektigere og mer framoverlent og er nå en prejudikatsdomstol som i stadig større grad preger den generelle politikkutformingen i Norge.

Tekst: Tore Letvik

En sentral årsak til domstolens økende makt er dens ekspansive bruk av utredere.

Dette er hovedkonklusjonene til jusprofessor Jørn Øyrehagen Sunde og professor i statsvitenskap, Gunnar Grendstad, som er to av i alt fire forfattere som har undersøkt bruken av utredere i domstoler i Norge og i Norden.

I januar kom de ut med boken *«Proactive and Powerful – Law Clerks and the Institutionalization of the Norwegian Supreme Court"*.

– Høyesterett fikk sin første utreder, eller det som da ble kalt juridisk sekretær, i 1957. Siden har antallet vokst, og særlig under høyesterettsjustitiarius Carsten Smith, som bevisst ville satse på bruk av utredere for å bevege Høyesterett i retning av en prejudikatdomstol, sier Øyrehagen Sunde.

– I dag har domstolens utrederenhet 23 utredere som «server» de i alt 20 dommerne. Med denne boken kan vi dokumentere at Høyesterett har blitt en mektigere institusjon og viser blant annet til rollen til utrederne, sier Øyrehagen Sunde som også tidligere har ført i pennen informasjon om Høyesterett.

I forbindelse med Høysteretts 200-årsjubileum i 2015 skrev han boken «Høgsteretts historie 1965 – 2015». Også den boka tok for seg hvordan landets øverste domstol har utvidet sin makt.

Den nye boken påpeker utrederes rolle i den stadig mer mektige domstolen, samtidig som den viser utviklingen i økt bruk av utredere i flere europeiske land. Og bruken av utredere er ikke ukontroversiell, påpeker Øyrehagen Sunde.

Klargjort av utrederne

Han viser blant annet til en sak i 2017 som gjaldt en afghansk familie og dens rett til oppholdstillatelse i Norge.

– Høyesterett synliggjorde da i veldig stor grad utredernes rolle ved å be dem undersøke hvordan FN-retten ble praktisert på dette området i 17 andre land. Tidligere var det slik at Høyesterett kom inn i rommet, hørte de muntlige argumentene og fikk de ulike utskriftene fra rettskildene, og så avgjorde saken. Slik er det ikke lenger.

– Sakene er nå nøye forberedt av utrederne, som kan få bestillinger, for eksempel om å foreta komparative undersøkelser som blir internasjonale rettskilder, sier Øyrehagen Sunde.

Han fortsetter:

– Tidligere gjorde utrederne en del arbeid i forkant av saken, men når saken kom til behandling i rettssalen måtte dommerne spørre advokatene om de kunne gjøre undersøkelser dersom det var behov for å få sakene mer opplyst. Og det gjorde advokatene i enkelte saker, også komparativt – som å undersøke hvordan rettstilstanden i det aktuelle temaet var i andre land.

– For å få et godt nok grunnlag har Høyesteretts dommere kommet til at de ikke bare kan stole på advokatene. Utrederne må gjøre de samme undersøkelsene, og faktisk kanskje overta den jobben som advokatene tidligere gjorde.

– Dette innebærer at sakene i mindre og mindre grad er opplyst av advokatene i forkant av de avgjørende muntlige forhandlingene, fordi stadig mer da er klargjort av utrederne.

– Dette er selvsagt veldig fornuftig for en prejudikatdomstol, hvor avgjørelsene skal ha konsekvenser for rettsutviklingen. Høyesterett kan ikke da være avhengig av at saken kan være utredet av mellomgode advokater.

F.v. Jørn Øyrehagen Sunde, Bill R. Shaffer, Eric Waltenburg og Gunnar Grendstad (Foto: Tore Letvik)

– Litt av logikken er at Høyesterett må ha utredere som gjør en skikkelig jobb, for å sikre kvalitet i sin behandling av sakene, sier Øyrehagen Sunde.

Utredere er med hele veien

Samtidig som antall ansatte utredere i Høyesterett har vokst, har også domstolen utvidet sin bruk av utrederne.

– Tidligere la deres arbeid i hovedsak kun grunnlaget for å avgjøre hvilke anker som skulle slippe gjennom det som før het kjæremålsutvalget, nå ankeutvalget, og var det vi kan kalle portvakter.

– Mens dommerne tidligere selv måtte bruke tid på å innhente rettskilder og undersøke sakene på forhånd, er sakene nå så godt opplyst av utrederne at gruppen på tre dommere i gjennomsnitt nå kun bruker 15 minutter på å avgjøre hvorvidt en sak skal slippe inn for behandling eller ikke, sier Øyrehagen Sunde som forteller at bruken av utrederne ble ytterligere utvidet fra 2015, med utredere som deltar hele veien i en del saker.

– I stedet fra å være et slags mellomledd mellom domstolen og advokatene, slik de var før, blir de en integrert del av domstolens dømmende virksomhet, ved at de også er tilstede under selve rettsforhandlingene.

– De kan da kan rådspørres og er i visse sivile saker også med på å skrive den innledende delen av dommen som kalles intimasjon.

– De skriver altså ikke den juridiske delen, og de er ikke med på å stemme. Det kunne vært tenkbart, for sånn er det i Finland. Men slik er det da altså ikke i Norge ennå, sier Øyrehagen Sunde som peker på at fleste norske jurister i dag er klar over at utrederne er viktige i ankeprosessen.

– Men at de også nå er en del av selve domsprosessen tror jeg veldig få vet, sier Øyrehagen Sunde.

Han understreker at utrederne kun skriver faktadelen i dommen, og ikke den juridiske delen.

– Høyesterett er klar på at det er dommerne som tar avgjørelsene i sakene, og at det er dommerne som har hånd om den juridiske delen av domsskrivingen, sier Øyrehagen Sunde.

Flere faktorer

Bruken av utredere er en av i alt tre faktorer forfatterne trekker frem som avgjørende for Høyesteretts utvikling i retning av å bli en prejudikatsdomstol.

Det ene var innføringen av to-instansreformen i 1995. Den andre var tvistelovens ikrafttredelse i 2008. Endringer som gjør at Høyesterett selv kan velge hvilke saker de skal slippe inn til behandling.

– Domstolen sier selv at den skal velge saker som er prinsipielle og som er med på å utvikle og avklare retten, sier Gunnar Grendstad, som er en av tre statsvitere som har bidratt til den nye boka.

De to andre er Eric N. Waltenburg, og William R. Shaffer ved Purdue

University, Indiana i USA. I 2015 utga de tre boka «Policy Making in an Independent Judiciary». Boka analyserte dommeratferd i Norges Høyesterett.

– Fra statsvitenskapens ståsted er det interessante med dommerne i Høyesterett at de er uavsettelige embedsmenn med makt og myndighet til å selv bestemme hvilke saker som er interessante, og at deres avgjørelser får konsekvenser for store deler av samfunnet.

– Det gjør at vi har fått en Høyesterett som driver mye mer politikk enn den gjorde før, sier Grendstad.

Øke oppmerksomheten

Han forteller videre om forfatternes erfaringer.

– Den rollen som Høyesterett nå fører overlapper i mye større grad med storting og regjering, da et annet ord for rettsutvikling er politikkutforming. Det gjør at Høyesterett har fått en jobb som kanskje ikke var gjort tydelig, eller bestemt i riktig organ, men de har fått den uansett.

– Og vi kan like, eller mislike dette, men vårt svar som statsvitere er å øke oppmerksomheten og analysen av Høyesterett. Og på den måten stille de til regnskap og ansvarlighet – i mye større grad enn det de var før.

– Dette har de på en måte invitert til selv – i og med at de har tatt denne proaktive rollen som vi prøver å få fram i boka – at de har invitert til større innsyn og oversikt. Og det har de formulert selv – så vi er helt på linje her, sier Grendstad.

Utviklingen i Høyesteretts bruk av utredere og argumentene for å bruke utredere beskriver forfatterne som interessant.

– Det første argumentet var den store arbeidsmengden som dommerne i Høyesterett hadde. De trengte hjelp, og argumenterte for utredere blant annet for å få ned restansene og for å få ned antall saker som ble anket inn for Høyesterett. Dette var på 1990-tallet. På slutten av 1990-tallet var restansene under kontroll, og Høyesterett hadde mindre å gjøre.

Jørn Øyrehagen Sunde (Foto: Tore Letvik)

– Men antall utredere gikk ikke ned, som man kunne forventet. Antallet gikk faktisk opp igjen, fordi argumentet ble da endret. Dommerne hadde ikke lenger behov for assistenter som skulle hjelpe dem med arbeidsmengden, men det var behov for utredere som skulle hjelpe dem med kvaliteten i avgjørelsene, sier Grendstad.

> *For å få et godt nok grunnlag har Høyesteretts dommere kommet til at de ikke bare kan stole på advokatene*

Smiths ide – empirisk riktig

Jørn Øyrehagen Sunde er den eneste juristen i forfatterkvartetten. Og det er konsensus mellom statsvitere og jurist rundt påstanden om at Høyesterett som prejudikatsdomstol er med på å utforme politikken.

Politikernes lover og forskrifter blir etterprøvd og lovligheten av dem i en del tilfeller korrigert gjennom domstolens rettsavgjørelser.

– Sett fra mitt ståsted som jurist er jeg ikke i tvil om at Høyesterett har endret karakter. Den er politikkutformet, og man kan være for eller imot, men den er der. Men dette er en utvikling som man ser over hele Europa, om enn i ulik grad i ulike land.

– Og én ting som er veldig positiv med Høyesterett, er viljen til åpenhet. Vi har intervjuet dommere og utredere i Høyesterett. De svarer på våre spørsmål. Og jeg vil si at dette viser at Høyesterett tar sin politikkutformingsrolle på alvor, for da må du være åpen om din rolle. Og det er Høyesterett.

– Det er ikke slik at de har tusket til seg makt i det skjulte. De er helt åpne og de slipper oss som forskere inn. Så jeg vil si at vi er ganske privilegerte som forskere som kommer så tett på den høyeste domstolen i Norge. Det er et viktig trekk.

– I veldig mange land, hvor domstolsystemet er atskillelig mer lukket enn det er i Norge, ville vi trolig ikke fått så tett tilgang til kildene som vi har fått her, sier Øyrehagen Sunde.

Noe også Gunnar Grendstad mener er en viktig faktor.

Setter pris på åpenhet

– Vi har satt veldig stor pris på den åpenhet som Høyesterett har vist, både ved å la oss intervjue nåværende dommere og tidligere dommere, ikke minst legge til rette for intervju av utrederne. Det har vært helt overveldende.

– De har sluppet oss fri. Det er et veldig godt tegn ved Høyesterett.

– Men som en av våre veldig gode kolleger i USA har fortalt oss for en stund siden, som er statsviter, det er en fordel for Høyesterett å være såpass åpen – for da ser folk hvor grundig og godt arbeid de faktisk gjør. Og det er ikke alle domstoler i verden som kan tjene like mye på en slik åpenhet. Så det tjener Høyesterett godt å være åpen, og at de viser hva de faktisk gjør.

> *Sett fra mitt ståsted som jurist er jeg ikke i tvil om at Høyesterett har endret karakter*

Øyrehagen Sunde avslutter:

– Poenget med bruk av utredere er at de frigjør tid for dommerne som dermed kan konsentrere seg om sakene som blir sluppet inn, og dermed er de viktige sakene. Vårt poeng er at det er dette som muliggjør at Høyesterett blir en prejudikatdomstol. En prejudikatdomstol behandler få saker, men veldig inngående, fordi de skal gi retning for resten av rettslivet.

– På 80-tallet hadde ikke Høyesterett så mange utredere, og behandlet da rundt 400 saker i året. Domstolen måtte bruke mye kortere tid på hver sak, med færre rettskilder, og avsa dommer som ga mindre veiledning.

– Nå behandler Høyesterett rundt 100 saker årlig, da dommerne kan bruke arbeidsinnsatsen sin på prinsipielle saker, sørge for avgjørelser med høy kvalitet, og får dermed en annen posisjon i rettslivet – derfor har vi gitt boka tittelen Proactive and Powerfull – framoverlent og mektig.

– Carsten Smith spilte en helt avgjørende rolle i dette. Han ønsket en stor utrederenhet, fordi han ønsket en framoverlent og mektig Høyesterett. Og hans ide – sånn som vi kan teste den emperisk i ettertid – var helt korrekt, sier Øyrehagen Sunde.

Vil ha økt bruk av utredere

Bruk av utredere bidrar til mer effektive domstoler. Utrederenheter bør etableres i samtlige lagmannsretter, og bli vurdert etablert i tingrettene. Felles regler og retningslinjer for bruken av utrederenhetene på de ulike domstolsnivåer bør utarbeides.

Tekst: Tore Letvik

Berit Reiss-Andersen, Cecilie Østensen Berglund og Magni Elsheim (Foto: Tore Letvik)

Det er en oppsummering av synspunkter som kom frem under et seminar om utredere i norske domstoler, som ble holdt i Juslab i Juristenes Hus i januar. Flere representanter fra Høyesterett, lagmannsretter, Dommerforeningen og høyt profilerte advokater møtte opp for å debattere anvendelsen av utredere i domstolene. Seminaret ble arrangert av Advokatforeningen og Den norske dommerforening.

Grunnlaget for debatten var boken «Proactive and Powerful – law Clerk and the institutionalization of the Norwegian Supreme Court», som ble presentert av forfatterne Jørn Øyrehagen Sunde, Gunnar Grendstad, Bill R. Shaffer og Eric Waltenburg.

I boken påpeker forfatterne at bruken av utredere har vært en viktig forutsetning for at Høyesterett har kunnet utvikle seg til å bli en prejudikatdomstol. Høyesterettsdommer Cecilie Østensen Berglund sa seg uenig i flere påstander i boka, som hun mener går langt i å hevde at Høyesterett selv har vært en pådriver for å bli en prejudikatdomstol.

– På dette punktet er jeg uenig med konklusjonen i boken. Etablering av Høyesterett som prejudikatdomstol ville skjedd uavhengig av bruk av utredere, og prosessen har vært et resultat av beslutninger tatt av lovgiver, som gjennom prosesslovgivningen har gitt Høyesterett disse oppgavene. Særlig viktig var to-instansreformen, sa Østensen Berglund.

Kompleksitet

Hun påpekte betydningen av å bruke utredere som hjelp til å forberede saker for dommerne, og at utrederne har vært viktig for å få ned restanser.

– Den andre nærliggende forklaringen til at det blir flere utredere er sakenes økte kompleksitet. Mengden av rettskilder, og mer internasjonalisering gjør sakene mer krevende, sa Østensen Berglund som understreket at bruken av utredere ikke omfatter oppgaver som er dommernes ansvar.

Forfatterne mener også å ha funnet at utredernes grundige innsamling av rettskilder gjør at sakene i mindre grad blir opplyst av advokatene i forkant av muntlige forhandlinger. Dette er Østensen Berglund heller ikke enig i.

– Det er først og fremst advokatene som legger frem rettskildene for Høyesterett, sa hun.

Høyesterettsdommeren mener boka også kan forstås som at utrederne er med på å skrive dommen.

– Det har vært eksempler på at utredere har blitt bedt om å bidra i faktadelen, men ikke i den juridiske delen av dommen, og jeg tror kan telle på en hånd de gangene det har skjedd. Det er dommerne som skriver hele dommen og er ansvarlig for hele innholdet i den, og dette er viktig for meg understreke, sa Østensen Berglund.

Høyesterettsdommer Cecilie Østensen Berglund (Foto: Tore Letvik)

Hun mener utredere vil kunne tilrettelegge mer for dommere også i andre domstoler.

– Jeg mener man på sikt også bør drøfte bruk av utredere i tingrettene, sa hun.

Plass til advokatene

Advokat Berit Reiss-Andersen sa seg enig med Østensen Berglund i at utviklingen av Høyesterett, i retning av å bli en mer prejudikatdomstol, har vært politisk styrt.

– Det har vært en politisk villet utvikling, som også nok kan ha medvirket til at Carsten Smith i sin tid ble høyesterettsjustitiarius, som dyktig jurist uten å ha sin yrkesbakgrunn fra domstolene.

Hun påpekte betydningen av muntlighet i Høyesterett.

– Det aller viktigste er den muntlige prosedyre. At advokatene kan gå frem foran dommerne, for – i løpet av den korte tiden man har til rådighet - forsøke å argumentere for sin side av saken. Når det gjelder utredere, så støtter jeg bruken av dem så lenge det gis god plass til advokatene, sa Reiss-Andersen.

Både Gulating lagmannsrett og Borgarting lagmannsrett har i dag utredere. Utredningsleder ved Borgarting Gunhild Sletmoen fortalte at utrederne er bevisst på at de ikke skal tråkk inn på dommernes ansvarsområde.

– Vi er hele tiden klare på at vi kun skal ha en tilretteleggerrolle i ankeutvalget. Tre dommere leser alltid saken, men vårt arbeid gjør at dommerne kan komme inn i saken på et høyere nivå, sa Sletmoen.

Regelverk

Førstelagmann i Gulating Magni Elsheim fortalte om Gulatings positive erfaringer med bruken av utredere.

– Vi er fortsatt i en utviklingsfase i bruk av utredere, men det er ingen tvil om at utrederne har kommet for å bli, også i lagmannsrettene, sa hun.

Leder av Dommerforeningen, Wiggo Storhaug Larssen, ga i sitt innlegg uttrykk for at det kunne være grunnlag for regelutforming for bruk av utredere, noe som ga gjenklang hos mange av seminarets deltakere.

Flere ga uttrykk for at når man i tiden som kommer står foran en utvidelse av bruken av utredere, også til de øvrige lagmannsrettene, og kanskje også i tingrettene, så bør det være felles regelverk for de enkelte domstolsnivåer i bruken av utredere.

På spørsmål fra Juristen om hvordan han reagerte på mottakelsen av boka, og responsen under seminaret, forteller Jørn Øyrehagen Sunde at han ønsket debatt.

– Det fikk vi, og til dels krasse reaksjoner på våre konklusjoner, og det er bra. Kanskje spesielt konstruktivt var at mange nå ser betydningen av å etablere et regelverk for bruk av utredere, sier Øyrehagen Sunde.

Foto: iStock.com/fladendon

Få ekstra god rente på boliglånet

Er du lei av å jakte på best mulig rente? Juristforbundet har forhandlet frem ekstra gode betingelser på banktjenester hos Handelsbanken. Avtalen sikrer deg gode betingelser over tid, og du slipper å følge med på renten.

Dine fordeler i Handelsbanken:

- Personlig rådgiver
- Gode og konkurransedyktige betingelser på lån, konto og innskudd
- Ektefelle/samboer får de samme gode betingelsene

Rente boliglån
2,62 %*

Se alle fordelene på handelsbanken.no/juristforbundet

* Alle boliglån beregnet med utgangspunkt i et annuitetslån kr 2.000.000 nedbetalt over 25 år med månedlig termingebyr kr 45 (normalt kr 60). Offentlige gebyrer kommer i tillegg, men dekkes av Handelsbanken ved bankbytte uten låneforhøyelse.

Interesse for norske justismord etter rettsskandale på Island

Justisdepartementet har laget en oversikt som viser at den norske stat samlet har utbetalt over 45 millioner kroner til personer som har sonet lange fengselsstraffer etter å ha blitt feilaktig dømt for drap. Departementet utarbeidet listen over de norske justismordsakene etter en henvendelse fra statsministerens kontor på Island.

Tekst: Tore Letvik

Island ønsker å bli kjent med hvilket erstatningsnivå Norge ligger på i slike saker da landet sliter med en stor justismordsak med fem frikjente.

Kravet fra en av de fem lyder på hele 1,3 milliarder islandske kroner, noe som tilsvarer over 93 millioner norske kroner. Dette kravet er avslått av islandske myndigheter, og den frikjente og hans advokat har valgt å gå rettens vei. Det er også varslet høye krav etter de øvrige frifinnelsene.

Ifølge islandske medier skal det totalt ligge krav om fire milliarder islandske kroner i saken.

De fem mennene ble dømt for to drap i 1974, og først frikjent i islandsk høyesterett i september 2018, i den såkalte Gudmundur og Geirfinnur-saken. Saken omfatter falske tilståelser etter langvarig bruk av isolasjon, og brutale avhørsmetoder.

Departementets oversikt

Listen fra Justisdepartementet, som består av noen av justismordsakene som har fått mest oppmerksomhet her i landet, er ikke komplett, men viser justismordsaker som har utløst høyest erstatningsutbetalinger etter domfellelse for drap i Norge.

Fra etterforskningen av Sigrid-saken i 1976. Et av drapene Fritz Moen ble uskyldig dømt for. (Foto: Terje H.T. Andersen / Aftenposten)

I listen, som er sendt til leder av juridisk avdeling ved Statsministerens kontor Island, er det orientert om følgende saker i kronologisk rekkefølge:

1903 og 1930 – Hoel-sakene:
Karl Hoel ble i 1903 dømt til 13 års fengsel for mordbrann (sonet åtte år), og i 1930 nok en gang dømt for forsøk på mordbrann/assuransesvik (han ble aldri innkalt til soning for denne dommen).

Hoel ble, etter gjenopptakelser i henholdsvis 1918 og 1951, frifunnet for begge forholdene og tilkjent erstatning: 100 000 kroner i den første saken og 29 000 kroner i den andre.

Kjæremålsutvalgets kjennelse i den første erstatningssaken er inntatt i Rt. 1918 s. 324.

1970 – Liland-saken:
Per Kristian Liland ble uskyldig dømt for drapet på to venner i 1969.

Han ble frikjent i 1994, og tilkjent tilsammen 13 740 000 kroner i erstatning.

1978 – Moen-saken:
Fritz Moen ble uskyldig dømt for drapene på to 20 år gamle kvinner i 1976 og 1977. Han ble først frikjent for det ene drapet i 2004. Etter hans død i 2005, ble han frikjent for det andre drapet etter at Gjenopptakelseskommisjonen hadde etterforsket saken på nytt.

I 2008 fattet Justissekretariatene vedtak om å tilkjenne Moen 16 000 000 kroner i erstatning. Kravet ble deretter bragt inn for retten, og saken ble forlikt i 2008.

Moens arvinger fikk til slutt 20 000 000 kroner i erstatning.

1982 – Rødseth-saken:
Sveinung Rødseth ble i 1981 dømt for drapet på sin 5 måneder gamle datter (sonet i 14 måneder).

Etter at han i 1997 ble frifunnet etter gjenopptakelse, ble han tilkjent 930 000 kroner i erstatning.

1990 – Fjell-saken:
Åge Vidar Fjell ble i 1990 dømt til fengsel i 7 år og sikring på 10 år for drap. Den totale sonete sikringsperioden for Fjell var 10 år, hvorav cirka 15 måneder var sikring på anstalt.

Fjell ble senere frikjent etter gjenopptakelse. Oslo tingrett tilkjente i 2011 Fjell 10 439 236 kroner i erstatning.

Foto: iStock.com/Scovad

Du eier mer enn du tror

De fleste har store verdier i hjemmet – gjerne mer enn de tror. Er uhellet ute, kan det være mye som går tapt. Det er derfor viktig å ha en god forsikring med høy nok forsikringssum. Juristforbundets kollektive innboforsikring har både gunstig pris og svært gode vilkår.

Prisen avhenger av hvor du bor og forsikringssum. Egenandel ved skade er kun kr 3 000.

Forsikringssum	Sone 1	Sone 2	Sone 3
kr 500 000	846	746	583
kr 1 500 000	1 333	1 180	991
kr 2 500 000	1 499	1 326	1 114
kr 6 000 000	3 364	3 364	2 942

Sone 1: Oslo
Sone 2: Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø, Drammen, Asker, Bærum, Nordre Follo, Nesodden
Sone 3: Resten av landet

Ta kontakt – tegn din forsikring i dag!

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

Vil tilby gratis rettshjelp for studenter

Jusstudent Aksel Høymo fikk SiO idépris og 100.000 kroner til å videreutvikle «Lommejuristen». – Jussen er for alle, men den når ikke helt frem, sier han.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Da Aksel Høymo begynte å studere juss oppdaget han fort at det veldig ofte kom enkle juridiske spørsmål fra både venner, familie og folk han møtte på fest.

– Det kunne være om husleie, arv, arbeidskontrakter. Jeg skjønte etter hvert at størsteparten av spørsmålene egentlig hadde ganske enkle svar. De trengte som regel bare hjelp til å finne frem til en hovedregel, forteller Høymo, som nylig leverte masteroppgaven og nå er ferdig utdannet jurist.

Etter noen år på studiet syntes Høymo han hadde svart på de samme spørsmålene så mange ganger at han begynte å fundere på hvordan man best mulig kan tilby enkel juridisk hjelp til folk flest.

– Jeg tenkte mye på hvordan enkle juridiske spørsmål og svar kunne automatiseres og gjøres mer tilgjengelig. Jussen er for alle, men den når ikke helt frem. Folk finner ikke frem, Google er en jungel, sier han.

«Lommejuristen»

Etter hvert ble tankene sakte men sikkert til ideen «Lommejuristen» - en app som skal tilby gratis og enkel rettshjelp, i første omgang for studenter. 27-åringen håper appen kan være et første steg på veien for studenter som har juridiske spørsmål som ikke nødvendigvis krever en jurist.

– Vi starter med typiske utfordringer en student kommer opp i, men hvor det en manko på juridisk hjelp, som husleieloven og arbeidsrett, sier Høymo.

Han forklarer at brukeren vil går gjennom en slags elimineringsprosess, hvor man svarer på noen spørsmål for å komme frem til de riktige spørsmålene og svarene.

- Hvis man ikke kan noe om jus er det vanskelig å stille de rette spørsmålene. Her vil de for eksempel guides steg for steg slik at svarene de får opp i størst mulig grad handler om deres situasjon slik at de kan sette seg inn i regler og rettigheter, forteller han.

Fikk idépris

Underveis har Høymo fått drahjelp av et par juristvenner og en god venn som er dataingeniør. 14. januar vant han Studentsamskipnaden SiOs idékonkurranse og fikk 100.000 kroner til å videreutvikle ideen.

Prisen deles ut annenhvert år og pengene skal hjelpe til å relaisere "en idé som kommer studenter til gode, enten det er en større gruppe eller Oslo som studentby."

- Jeg må innrømme at jeg ble overrasket over at jeg vant, og at pengebidraget er såpass høyt. Det er utrolig moro å få lov til å utvikle dette, sier Høymo, som nå skal bruke all tid ved siden av jobbsøking på prosjektet.

Han forteller at de er godt igang og at en første utgave ikke er langt unna. Han har også gjort seg noen tanker om mulige samarbeidspartnere.

– Jeg er veldig interessert i det tekniske selv, og tenker at det er et enormt uutforsket potensiale i krysningspunktet mellom teknologi og juss, sier han.

JURIST FORBUNDET

GRATIS

Deltakelse og opphold i enkeltrom er gratis. Reiseutgifter dekkes etter billigste reisemåte.

Foto: iStock.com/DragonImages

Lønnsforhandlinger i kommunen

Kurs for tillitsvalgte

«Lønnsforhandlinger i kommunen» er et spesialisert kurs for tillitsvalgte som skal forhandle lønn i egen kommune etter kapittel 3 og 5 i hovedtariffavtalen. Kurset passer for nye tillitsvalgte som skal forhandle for første gang. Det er også egnet for tillitsvalgte med erfaring som vil utvikle sine ferdigheter.

Innledningsvis gjennomgås aktuelle forhandlingsbestemmelser i hovedtariffavtalene. Rollen de tillitsvalgte har i en lokal lønnsforhandling diskuteres, og vi setter fokus på noen typiske valg og dilemma som kan oppstå i en forhandling.

Mest tid brukes på å gjennomføre en fullskala simulering av en lokal forhandling. Deltakerne fordeles på ulike delegasjoner og skal i fellesskap gjennomføre forhandlingen fra start til slutt. I etterkant evalueres det, og vi henter ut erfaringer i fellesskap.

Aktuell informasjon fra forhandlingscaset med tilhørende regneark vil bli sendt til deltakerne på forhånd.

Kurset er intensivt og i utgangspunktet er det bare tidspunkt for oppstart og slutt som ligger fast.

Vi forutsetter derfor at alle deltakere kan være med på hele kurset.

Kurset er felles for tillitsvalgte fra Juristforbundet og Samfunnsviterne

Målgruppe:	Kurset er tilpasset tillitsvalgte i kommunal sektor fra tariffområdene KS og KS Bedrift
Fra:	Onsdag 1. april 2020, kl. 10.00
Til:	Torsdag 2. april 2020, kl. 16.00
Sted:	Clarion Collecion Hotel Gabelshus, Oslo
Kursnummer:	2020750
Påmeldingsfrist:	18. februar 2020

Påmelding: **www.juristforbundet.no/tillitsvalgt** Spørsmål: **kursdeltager@juristforbundet.no** | **915 55 268**

Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart. I motsatt fall vil det påløpe et gebyr på kr 500,-. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Ny rolle for Reidar Bruusgaard

Gikk til Økokrim

– Å bli en mer dynamisk organisasjon som velger løsninger tilpasset det enkelte tilfelle er spennende, men også krevende, sier han.

Tekst og foto: Ole-Martin Gangnes

Det har vært endringer ledelsen i Økokrim de siste månedene. I høst sluttet Økokrims sjef gjennom mange år, Trond Eirik Schea – han gikk til Riksadvokatembetet. Hedvig Moe ble da konstituert som øverste leder.

Den 1. desember i fjor ble Reidar Bruusgaard konstituert som assisterende sjef. Bruusgaard kommer fra stilling som førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet, med bred erfaring fra politiet- og påtalemyndigheten, noe han mener er en styrke i sin nye rolle.

– Jeg har hatt mange hatter og bekledd ulike roller, både som fagperson og leder. Dette har gitt meg kunnskap om hele etaten. Ettersom Økokrim tjener to herrer, både Politidirektøren og riksadvokaten, passer min erfaringsbakgrunn fra begge etater, godt inn, sier Bruusgaard til Juristen.

Økokrim er både et særorgan i politiet og et nasjonalt statsadvokatembete. Som påtalemyndighet er man faglig underlagt riksadvokaten, og som sentralt politiorgan er organet administrativt og budsjettmessig underlagt Politidirektoratet.

Etter juridikum og et kort opphold som advokatfullmektig startet Bruusgaard sin karriere i Oslo politidistrikt i 1997.

– Høydepunktene er mange. Blant de mest innholdsrike var utvilsomt perioden som teamleder i «Catch»; et pilotprosjekt i kampen mot organisert kriminalitet. Måten vi arbeidet på der har mange fellestrekk med teamstrukturen i Økokrim.

Catch ble i 2005 inkorporert i Kripos, og Bruusgaard var selv med på å bygge opp og lede det som i dag heter seksjon for organisert kriminalitet.

I 2008 ble han leder av etterforskningsseksjonen på Kripos, og er altså nå i permisjon fra stillingen som førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet, hvor han har vært siden 2013.

Kom brått på

– Hvorfor sa du ja til denne nye utfordringen?

– Dette kom faktisk litt brått på, men flere årsaker bidro til at valget egentlig var lett. For det første har samfunnsoppdraget alltid vært viktig for meg i mine yrkesvalg. Økokrim er og skal være en spydspiss i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, og har nå startet en strategisk viktig og riktig dreining, sier han.

– Blant annet vil vi i økende grad fokusere på løpende samarbeide med lokale øko-team og med andre etater, som skatt og toll. Dette handler om hvordan vi sammen kan oppnå best mulige resultater innenfor rammen av tilgjengelige ressurser. Denne utviklingen er både utfordrende og spennende, og jeg gleder meg til å være med på denne reisen.

– Dreiningen fra selv å ha enkelte store, straffesaker, til å bli en mer dynamisk organisasjon som velger løsninger tilpasset det enkelte tilfelle er spennende, men også krevende. Jeg både tror og håper at jeg, med min bakgrunn og med eksterne impulser, vil evne å bidra på en konstruktiv måte.

Bruusgaard peker også på at det er viktig at assisterende sjef og sjef kan samarbeide godt.

– Da Hedvig spurte om jeg kunne tenke meg en ny utfordring, og jeg svarte ja, skyldtes det både at jeg føler meg trygg på at vi har et sammenfallende syn på i hvilken retning Økokrim bør utvikle seg, at samarbeidsklimaet oss i mellom er bra, og at jeg føler meg velkommen i hele organisasjonen.

Økokrim i storm

Økokrim har stått i hardt vær i en lengre periode – enten stikkordene er Transocean-saken, Yara-saken eller en kritisk tilsynsrapport fra riksadvokaten. Det har vanket kritikk fra mange hold.

I rapporten fra utvalget som så på hva som gikk galt med rettssakene mot riggselskapet Transocean og dets rådgivere, ble det pekt på både uklarhet, manglende planlegging og uheldig rolleblanding.

– Hvordan er stemningen her nå etter mye kritikk og vanskelige saker?

– Det var blant de tingene jeg lurte på selv da jeg kom hit; hva preger organisasjonen? Jeg er selvfølgelig kjent med at Økokrim har lagt bak seg en krevende periode med noen «riper i lakken», for å bruke et slikt uttrykk. Men i stort ser jeg en organisasjon som er på vei opp og frem. Jeg kjenner meg derfor ikke igjen i bildet som enkelte har tegnet, av en organisasjon i knestående. Alle jeg har rukket å prate med virker veldig engasjerte og motiverte, og er opptatt av hvordan Økokrim skal ruste seg for morgendagens utfordringer.

– Det er også viktig å minne om at siden etableringen av Økokrim i 1989 er gjennomsnittlig, rettskraftig domfellelsesprosent på over 85 prosent, sier han.

– Hvilke nye måter skal man jobbe på?

– Vi må som alle andre organisasjoner utvikle og forbedre oss. Vi er tildelt et nasjonalt fagansvar innenfor økonomisk etterforskning, og dette fordrer at vi må tenke nytt. Det som var en riktig oppgaveløsning for ti eller tyve år siden, er ikke nødvendigvis svaret på morgendagens utfordringer. Vi må tørre å stille de vanskelige spørsmålene. Det handler om å tilpasse seg forventninger og endringer i omgivelsene.

Han peker på etterforskningsløftet i den sammenheng.

– For noen år siden identifiserte en arbeidsgruppe nedsatt av riksadvokaten, som tok for seg politiavhør i vid forstand, at manglende kvalitet i enkeltsaker i all hovedsak skyldtes fravær av etterforskningsledelse - påtalemessig og politifaglig - og manglende systematisk erfaringslæring. Dette er de viktigste årsakene til at enkelte straffesaker holder for lav kvalitet, og dette er det nå tatt tak i.

– Ett nødvendig grep var etableringen av et fagapparat, som vil spille en helt sentral rolle i utviklingsarbeidet i politiet- og påtalemyndigheten i årene som kommer. Økokrim vil som fagforvalter innen økonomisk etterforskning ha et særlig ansvar med å utvikle dette fagområdet.

> ***Dreiningen til å bli en mer dynamisk organisasjon som velger løsninger tilpasset det enkelte tilfelle er spennende***

Samfunnsoppdraget

– Du satt som hovedsekretær for utvalget som leverte Påtaleanalysen. Tankene i analysen er jo ikke fulgt opp?

– Vel, det ble ikke laget en egen stortingsmelding eller en proposisjon. Mange av forslagene er likevel fulgt opp. Kjernen i Påtaleanalysen bygger på en drøfting av påtalemyndighetens samfunnsoppdrag. Dette er noe jeg er veldig opptatt av, ettersom svaret også definerer hvor mange påtalejurister vi trenger og hvilken kompetanse disse bør ha.

– Satt på spissen; ser man for seg en påtalemyndighet som først og fremst skal være avanserte saksbehandlere og kontrollører av politiets arbeid, eller ser man verdien av at de også settes i stand til å være relevante og kompetente aktører og medspillere i viktig prioriterings- og utviklingsarbeid i hele etaten?

Det andre hovedpoenget i Påtaleanalysen er behovet for å ruste opp statsadvokatenes fagledelse.

– Det er veldig positivt at riksadvokaten i 2020 har fått øremerkede midler til dette, selv om Påtaleanalysens anbefalinger og ambisjonsnivå går vesentlig lenger. Etter mitt syn er dette uansett en god start og en riktig strategisk tenkning. Som særorgan er det helt naturlig at Økokrim utvikler seg etter de samme linjer.

– Så jeg vil si at en god del av tankegodset fra Påtaleanalysen har gitt seg praktiske utslag, tross alt.

Rikets tilstand

– Hvordan er «rikets tilstand» når det gjelder bekjempelse av økonomisk kriminalitet?

– Jeg har ikke arbeidet i Økokrim lenge nok til å konkludere bastant. Min erfaring fra straffesaksfeltet er imidlertid at kvaliteten på etterforskningen *generelt* er for ujevn. Selv om store deler av oppgaveløsningen holder høyt nivå, er det er litt for mange saker hvor vi i ettertid kan konstatere avvik fra forventet norm. Riksadvokaten har gjentatte ganger fremhevet at det viktigste i tiden som kommer, er en jevnere straffesaksbehandling.

– Så er det dessverre også slik at når tilstanden innenfor et fagfelt bedømmes i opinionen, er det gjerne noen enkeltsaker som blir stående som sannhetsvitner.

– Gitt at det også på vårt fagfelt er slik at mye av oppgaveløsningen holder høyt nivå, men at for mange saker fortsatt har avvik fra forventet norm, vil det for Økokrim fremover være viktig å bidra til å løfte alle enheter som jobber med økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet opp på et relevant og solid nivå. Dette arbeidet er vi allerede godt i gang med, blant annet jobbes det i «prosjekt øko» målrettet med å ruste opp fagmiljøene ute i politidistriktene.

– *Også økonomisk kriminalitet har blitt mer sofistikert?*

– I litteraturen snakkes det om såkalte megatrender. Dette er faktorer

som slår inn i alle moderne organisasjoner. Sentrale elementer som globalisering, ny teknologi og rettighetssamfunnet treffer også Økokrim og vårt fagfelt. I tillegg møter vi ressurssterke aktører på den andre siden.

– Har dere ressursene?

– Vi har rundt 170 ansatte. De senere årene har vi blitt styrket med flere stillinger. Det betyr at vi kan få til ganske mye. Samtidig tror vi at samarbeid med andre aktører, både internt og eksternt, vil bidra til at vi samlet sett kan få til enda mer. Spørsmålet vi daglig stiller oss, er hvordan vi best kan forvalte disse ressursene og innfri målene som våre foresatte har oppstilt.

22. juli

– Du har vært opptatt av inndragning av kriminelle penger?

– Ja. La meg bruke en konkret straffesak, som jeg forøvrig har beskrevet mer utfyllende i festskriftet til tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch, som illustrasjon. I en internasjonal spritsmuglingssak vi etterforsket i Catch-prosjektet ble det avdekket at det hver uke gikk en fullastet lastebil med sprit til Norge. Tenk det - 25.000 liter teknisk god sprit! Hver last ble omsatt til regionale kjøpere for rundt 6 millioner kroner, noe som igjen ga to bakmenn i Spania en nettogevinst på tre til tre og en halv million kroner. Hver uke!

I veldig mange av de sakene han har vært involvert i de siste tjue årene har den bærende motivasjonen bak kriminaliteten vært penger og status, forteller Bruusgaard.

– Dessverre har politiet og påtalemyndigheten ikke evnet å følge opp i tilstrekkelig grad hva gjelder inndragning, og resultatene her må opp. Derfor er det ekstra gledelig at det nå ser ut til at det settes av midler til en inndragningsansvarlig i hvert politidistrikt. Dette vil bli nøkkelfunksjoner og et viktig bindeledd mellom oss og politidistriktene. Gjennom et stadig tettere og bedre samarbeid mellom etatene, vil vi forhåpentligvis gradvis se bedre resultater også på dette området.

– Du var også involvert i 22. julisaken?

– Ja, jeg satt i staben hos Kripos. Som «P2» hadde jeg et hovedansvar for etterforskning og etterretning. Riksadvokaten tildelte Kripos ansvaret for Utøya, og jeg så selv resultatet av ugjerningene. Selv om jeg i flere år hadde jobbet på voldsavsnittet i Oslo politidistrikt og hadde erfaring med å se døde mennesker, representerte Utøya noe helt spesielt, ikke minst fordi det var så mange unge ofre.

> *Jeg er selvfølgelig kjent med at Økokrim har lagt bak seg en krevende periode med noen riper i lakken, for å bruke et slikt uttrykk*

– På Kripos fokuserte vi på å gjøre en profesjonell og grundig jobb, og blant de mange oppdragene var å fastslå dødsårsaken til samtlige ofre. Etterforskere bistod i flere dager rettsmedisinerne under alle obduksjonene. Som leder følte jeg selv en plikt til å bidra. Dette ga meg mange perspektiver.

Gjenger

– Gjengkriminalitet er også et tema du har jobbet mye med?

– Ja, faktisk mer eller mindre sammenhengende i over tjue år. Politiets innsats har gått i bølger. Fenomenet startet ganske så unnskyldelig tidlig på 1980-tallet, men utviklet seg i negativ retning og kulminerte med et drap på Romsås. Om lag ti år senere, på slutten av 1990-tallet, fikk vi en rekke episoder med skyting og vold i gatebildet i Oslo. Også denne perioden fikk sitt gjengdrap, «Tøyendrapet», i 2001.

I denne perioden ledet Bruusgaard politiets gjengsatsning ("bandeforum"), aktorerte flere gjengsaker, og ble godt kjent med mange av de sentrale skikkelsene.

– Etter noen rolige år fikk vi i 2006 en ny skyteepisode på Aker Brygge, hvilket resulterte i opprettelsen av et nytt gjengprosjekt i Oslo politidistrikt. Prosjektet terminerte noen år senere.

– Nå er det fjerde gang det lages en nasjonal strategi, og denne gangen er det bred enighet om at satsningen må bli permanent.

– Også her er det vel et økonomisk element, der gjengledere med høyt pengeforbruk blir sett opp til?

– Ja, utvilsomt. Og spørsmålet vi nå bør stille oss er hvordan vi som samfunn skal forholde oss til gjengkriminelle som viser seg fram i kostbare, leasede biler og blir negative forbilder for rotløs ungdom. Bør lovverket i større grad åpne for å kunne beslaglegge slike biler, også hvor tredjeperson står som eier? Problemstillingene er mange. Det revitaliserte Straffelovrådet ser på flere av disse problemstillingene, og jeg ser frem til å lese deres anbefalinger.

– Hvorfor ble det politi- og påtalemyndighet for deg i yrkesveien?

– Jeg ble tidlig interessert i strafferett. Jeg opplever samfunnsoppdraget som høyst meningsfullt. Mitt personlige bidrag har de senere år kanskje særlig vært at jeg gjennom analytiske evner, kjennskap til etaten og bred erfaring har evnet å stille de relevante spørsmålene når viktige spørsmål skal landes, enten det gjelder strategi, utviklingsarbeid, fagledelse, saksinntak eller avgrensninger i kompliserte etterforskinger.

> *Riksadvokaten tildelte Kripos ansvaret for Utøya, og jeg så selv resultatet av ugjerningene*

– Du arbeidet ved Riksadvokatembetet gjennom flere år som førstestatsadvokat. Hvordan var det å jobbe der?

– Jeg er takknemlig for at jeg fikk anledning til å jobbe for Tor-Aksel Busch, Norges lengstsittende riksadvokat. Vår nye riksadvokat Jørn S. Maurud kjenner jeg for øvrig også ganske godt, blant annet fra Catch-tiden. Vi har ved enkelte anledninger diskutert behovet for å videreutvikle statsadvokatenes fagledelse, og her tror jeg Maurud vil gjøre noen grep. Jeg føler meg også sikker på at han vil videreføre tankegodset om en liberal rettsstat.

Skilledebatten

– Hva er ditt syn i skilledebatten – altså det å skille politi- og påtalemyndighet?

– Jeg har alltid levd i en verden med integrert påtalemyndighet i politiet, og er en svoren tilhenger av tett samhandling. Verdien av dette fremheves også av Påtaleanalysen, sier Bruusgaard, som har samtidig har forståelse for den frustrasjonen mange politijurister gir uttrykk for.

– Man blir kanskje ikke sett tydelig nok, og hvor det oppleves at rollen minimeres og at den ubrutte påtalelinjen utfordres. Kanskje er heller ikke arbeidsbetingelsene optimale. Her kommer samfunnsoppdraget inn. I likhet med Påtaleanalysen mener jeg juristene fortsatt har en viktig rolle å spille, delvis også en hovedrolle, i flere faser av en straffesak. Mitt svar er derfor samhandling, ikke skille - rett og slett fordi dette gir det beste sluttresultatet.

Påtaleanalysen anbefaler at påtalejuristene involveres tettere i ledelse og strategiarbeid.

– Det betyr selvsagt ikke at alle påtalejuristene skal bekle slike funksjoner, men noen dedikerte. Samtidig forutsetter en slik utvikling at disse settes i stand til dette, at rammene er på plass. Nødvendig kunnskap om etaten, strategi og ledelse læres ikke bort på universitetet, men må inngå i en strategisk kompetanseplan.

– Samtidig er det nok også slik at det er uenighet om hvorvidt det Påtaleanalysen her gir anvisning på, er en ønsket utvikling. Derfor er det helt avgjørende at vi tar oss tid til å definere hva som ligger i påtalemyndighetens samfunnsoppdrag – og deretter tar konsekvensen av dette valget.

– Dette helt grunnleggende spørsmålet har etter mitt syn fått for lite oppmerksomhet, og her etterlyser jeg en prinsipiell diskusjon.

Kompetanse

Bruusgaard har også undervist ved Politihøgskolen i 20 år.

– Det å forelese for unge og motiverte studenter har alltid representert et forfriskende pusterom. Undervisningen har også gitt meg verdifull innsikt i hvilken kompetanse vi tilbyr politistudenter og unge påtalejurister.

Bruusgaard viser igjen til Påtaleanalysen, som fremhever at hele påta-

Fra rettssak om trusler etter Tøyendrapet i 2001. Aktor Reidar Bruusgaard (t.v.) diskuterer med forsvarer John Christian Elden i Oslo Tinghus. (Foto: Erlend Aas / SCANPIX)

lemyndigheten i alle nivåene trenger en helhetlig, strategisk kompetanseplan.

– I dag blir den enkeltes kompetanse litt for tilfeldig, selv om jeg vil understreke at det gjennom etterforskningsløftet også gjøres viktige grep. Mitt syn er likevel at vi her fortsatt har en vei å gå, også i Den høyere påtalemyndighet.

I 2008 tok han en master i ledelse ved Handelshøyskolen i København.

– Jeg har tatt med meg mye derfra, blant annet viktigheten av at roller, ansvar og fullmakter må reflektere organisasjonens beslutningsstrukturer.

– Hva slags leder er du?

– Vel, jeg håper jeg evner å fremstå som tydelig, involverende og motiverende. Det som er sikkert, er at jeg er en annen leder i dag enn for tyve år siden. Som teamleder i Catch var jeg nok 95 prosent opptatt av etterforskingsledelse. I dag er jeg forhåpentligvis mer moden, og bedre rustet til å tenke helhetlig.

Fotballspiller

Litt ledelse blir det også på fritiden for Bruusgaard – på fotballbanen.

– Du er gammel fotballspiller, blant annet med lang fartstid fra Frigg og Skeid. Det er vel ikke noe du får tid til å gjøre lenger?

– Nei, men jeg er fortsatt involvert i fotballen. Jeg tok nylig UEFA B-lisens, og er trener for guttelaget hvor sønnen min spiller. I tillegg er datteren min også en ivrig fotballspiller, så jeg tilbringer noen timer hver uke ute på feltet. Dette har stort sett vært forenlig med jobben som førstestatsadvokat, med stor grad av fleksibilitet, men jeg har nok også et par ganger følt at jeg har måttet forlate kontoret i tidligste laget.

– Avreise fra Stortorvet klokken 14, for å rekke kamp i Skien klokken 18, er nok ikke tilpasset møtestrukturen ved Riksadvokatembetet for å si det sånn, ler han.

– Samtidig ser jeg på dette som kvalitetstid med barna mine, avgrenset til en kortere periode i livet.

Både leder og assisterende leder i Økokrim er i dag konstituerte, og lederjobben var ennå ikke lyst ut da Juristen gikk i trykken.

Politidirektoratet vurderer om stillingen som Økokrim-sjef skal gjøres om til en åremålsstilling. Det er med andre ord spennende tider i Økokrim på flere måter.

Nasjonal strategi for KI

Vil prøve ut «regulatoriske sandkasser»

Regjeringen har lagt frem en nasjonal strategi for kunstig intelligens (KI).

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Regjeringens nasjonale strategi for kunstig intelligens (KI) ble lagt frem 14. januar.

Strategien omhandler grunnleggende forutsetninger for å kunne utvikle og ta i bruk KI, hvordan en skal utvikle kompetanse innen KI, og hvordan offentlig og privat sektor skal utnytte innovasjonskraften i KI innenfor etiske rammer.

– For å lykkes med KI i Norge må vi ha et KI-vennlig regelverk, tilgang til data, sikre mobil- og bredbåndsnett, nok regnekraft og god tilgang til norske og samiske språkressurser, sa daværende digitaliseringsminister Nikolai Astrup i en pressemelding.

Sandkasser

Et av tiltakene i strategien går ut på å etablere en «regulatorisk sandkasse» på personvernområdet - for å gi virksomheter mulighet til å prøve ut ny teknologi eller nye forretningsmodeller innenfor gitte rammer.

Joachim Benno

Ifølge strategien er konseptet i dag mest kjent fra finanssektoren, hvor tilsynsmyndigheter i flere land har gitt virksomheter mulighet til å teste ut bestemte produkter, teknologier eller tjenester på et begrenset antall kunder, i en begrenset tidsperiode under tett oppfølging.

Finanstilsynet åpnet i desember 2019 en regulatorisk sandkasse for finansiell teknologi («fintech»). Regjeringen har også allerede etablert regulatoriske sandkasser på transportområdet, i form av lovendringer som åpner for forsøksvirksomhet for autonome kjøretøy og fartøy.

Nikolai Astrup

Ansiktsgjenkjenning

I strategidokumentet trekkes det fram at det britiske datatilsynet prøver ut en slik regulatorisk sandkasse i ti virksomheter.

Et av prosjektene i Storbritannia er Heathrow flyplass' prosjekt for å vurdere om ansiktsgjenkjenning kan brukes til innsjekk, i sikkerhetskontrollen, bagasjedropp mm.

Et annet prosjekt i Storbritannia skal utvikle en modell for aldersverifikasjon av barn og unge under 16 år i forbindelse med tilgang til sosiale medier.

Da JF-P Tech Forum, som er oppnevnt av Juristforbundet – Privat, i fjor høst kom med innspill til regjeringens arbeid med nasjonal strategi for kunstig intelligens, var etablering av en «regulatorisk sandkasse» blant forslagene fra forumet:

«En slik utprøving av en *regulatory sandbox* må imidlertid nøye defineres, avgrenses, følges opp og evalueres, ikke minst i forhold til etiske hensyn og personverninteresser», skrev forumet i sitt innspill.

Metadata fra mobilnettet

Den nasjonale strategien inneholder også punkter som omhandler økt deling av data mellom det private og det offentlige:

Det skal gis veiledning til offentlige virksomheter om å stille krav til næringslivet om tilgang til data ved inngåelse av kontrakter.

Det skal vurderes områder der det er i samfunnets interesse å kreve at data fra næringslivet gjøres tilgjengelig, og vurderes om det å stille slike krav i forbindelse med tildeling av konsesjoner kan være en måte å få til dette på.

Det skal utarbeides en stortingsmelding om datadrevet økonomi og innovasjon, og settes ned en ekspertgruppe som skal se på forutsetninger og vilkår for deling av data i og fra næringslivet.

I strategien pekes det for eksempel på at det skal vurderes hvordan det kan legges til rette for økt bruk av anonymiserte metadata fra mobilnettene.

«Anonymiserte metadata fra mobilnettene kan nyttiggjøres som innsatsfaktor i systemer som bruker KI for dataanalyse, forbedring av beslutningsgrunnlag og styring av prosesser», heter det.

Saksbehandling

Strategien viser også til at det er et stort potensial for økt bruk av kunstig intelligens i offentlig saksbehandling – både i form av regelstyrte systemer og maskinlæring. Med løsninger som ikke trenger å være enten manuelle eller automatiserte.

«Man kan ha løsninger der kun enkelte unntakstilfeller behandles manuelt, eller prosesser der en saksbehandler må inn på gitte punkter for å gjøre en vurdering, men der resten av prosessen er automatisk og regelstyrt», heter det i strategien.

Leder av JF-P Tech Forum i Juristforbundet, Joachim Benno, oppfordret i et intervju med Juristen i fjor jurister til å følge med på utviklingen innen kunstig intelligens og digitalisering generelt.

– Som for resten av samfunnet må vi forvente at også juristens rolle vil påvirkes, både ved muligheter og utfordringer. Vi vil se nye arbeidsformer og måter å løse juridiske problemstillinger på.

– Vi vil se nye og mer effektive analyseverktøy som forenkler og automatiserer tradisjonelle juridiske oppgaver på en måte som minsker behovet for menneskelig involvering. Dette vil få konsekvenser.

– Som for alle bransjer vil det være viktig for jurister å følge nøye med i utviklingen. Se muligheter og utfordringer og delta i debatten for å påvirke.

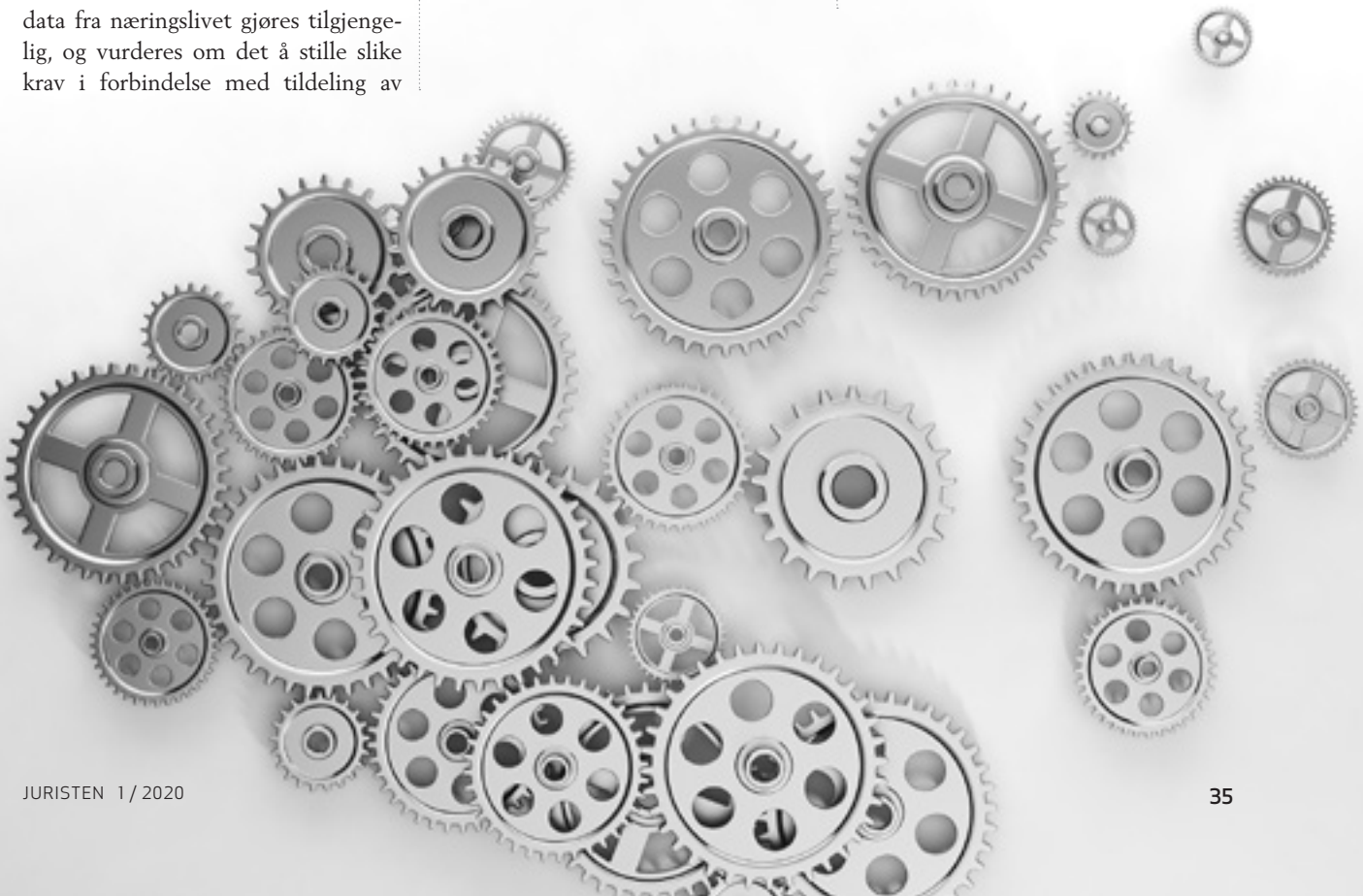

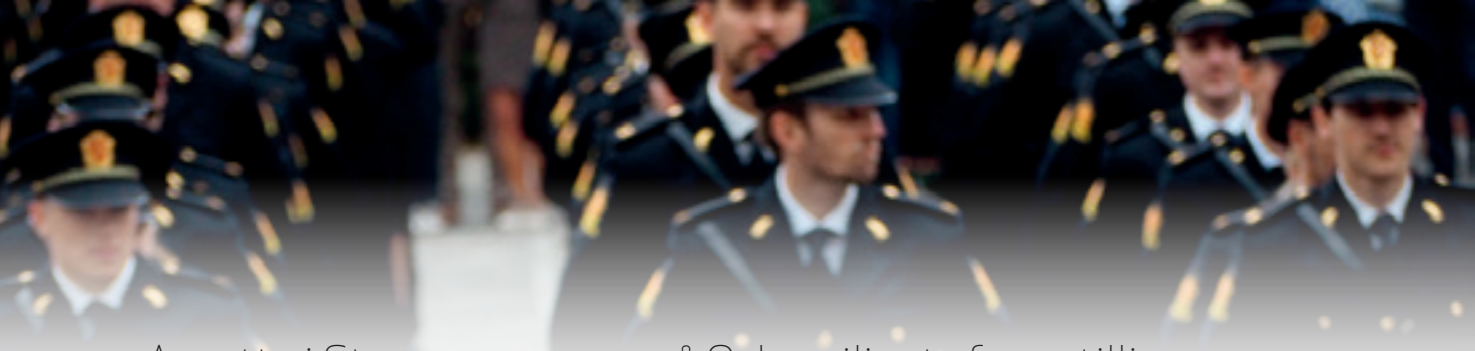

Ansatte i Stavern reagerer på Oslo-miljøets fremstilling

Intern strid på Politihøgskolen

Saken om kutt i antall studenter ved Politihøgskolen (PHS) er blitt dekket svært ensidig, mener juristene ved PHS i Stavern.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Tallet på politistudenter skal ned og i statsbudsjett foreslår Regjeringen at «nedtrekket» i studenter skal tas ved Politihøgskolen (PHS) i Oslo.

I fjor høst omtalte Juristen at jurister ved PHS i Oslo frykter konsekvensene av dette og det ble uttrykt bekymring for hvordan det kommer til å gå med fagmiljøet i Oslo når det blir mindre aktivitet der.

PHS har tre studiesteder – Oslo, Stavern og Bodø. Da det ble klart at antall studenter ville gå ned, vedtok styret i PHS at Stavern skulle ta hele kuttet. Det ville i så fall betydd nedleggelse i Stavern.

Dette snudde da Justisdepartementet i stedet ønsker at Oslo tar kuttet. Det betyr at avdelingen i Stavern består og at aktivitetsnivået går ned i Oslo.

De ansatte i Stavern er ikke enig i Oslo-avdelingens beskrivelser av dramatiske konsekvenser og svekkelse av fagmiljø.

– Dekket saken ensidig

Bente Selstad Hansen, høgskolelektor for juridiske fag ved Politihøgskolen i Stavern, sier til Juristen at hun er forundret over en del uttalelser og hvordan saken fremstilles fra mange i Oslo.

Selstad Hansen sier hun og de øvrige juristene som underviser i Stavern synes Juristen dekket saken ensidig.

– Det fremsto som en ensidig «sannhet». For dem som leste dette uten noen forhistorie, må det ha vært lett å si seg enig i at dette overhodet ikke er bra, sier hun og viser til at veldig mange uttalelser går i favør av Oslo – og at fagmiljøet der fremheves på bekostning av Stavern og Bodø.

– Vi vet samtidig at ikke alle ansatte i Oslo er komfortable med at noen har tatt kampen mot sine egne kollegaer for åpen scene, men det har vært ropt mye og høyt.

– Solid fagmiljø i Stavern

Hun forteller at det var i fjor høst ansatte ved avdeling Stavern fikk vite fra rektor at hele nedtrekket skulle tas i Stavern og at konsekvensen ville være at Stavern ble nedlagt.

– Justisminister Jøran Kallmyr innså at dersom trenden snur om ett år eller to, og studentantallet igjen må økes, så vil det by på store utfordringer i forhold til hvor man skal plassere disse studentene dersom Stavern er historie. Oslo er ikke i stand til å møte et økt antall studenter med lokalene de pr. dags dato har på Majorstua, og etablering av ny høyskole ligger nok noe lenger frem i tid.

– Dette førte til de omdiskuterte endringene i statsbudsjettet som nå er vedtatt. Dette for å ta vare på Stavern og det solide fagmiljøet som i løpet av ti år har blitt etablert der, med over 30 fagpersoner, sier hun.

– Nærmest en katastrofe for landet

Hun sier en kronikk publisert i Politiforum, skrevet av politioverbetjent Johannes Sjo Steinsvåg, beskriver hva ansatte i Stavern føler.

«Enkelte av våre kolleger i Oslo har gått lang for å overbevise befolkningen, politikere, fagforeninger og politikolleger om at det nærmest vil være en katastrofe for landet og for politiet dersom det utdannes færre politistudenter i Oslo», skriver han.

Og:

«Det er nå sendt et opprop fra fagforeningene i Oslo, uten involvering av representanter fra de samme fagforeninger i samme lokallag i Stavern»

Også Steinsvåg synes det har vært en unyansert debatt.

«Vi har et sterkt fagmiljø. Vi har motiverte og kompetente ansatte, som er blant de aller beste i landet innenfor sine fagfelt. Vi driver forskning og fagutvikling. Vi tilfredsstiller NOKUTs krav om minst 20 prosent førstestillingskompetanse. Og ikke minst; Vi har Norges flotteste, mest veloppdratte, arbeidsomme og ærekjære politistudenter, som vi med stor stolthet, glede og ærefrykt håper å få fortsette å være sammen med, og utdanne til dyktige politibetjenter, i mange, mange år», skriver han.

Det er nå klart at Justisdepartementets tildelingsbrev til Politidirektoratet for 2020 slår fast kuttet skal tas ved PHS i Oslo.

Styret i PHS har ment at styret selv skulle bestemme hvor kuttet skulle tas og at Regjeringen griper inn i styrets autonomi ved å overstyre.

– Bedriftsjurister er en voksende gruppe

Skjerpede krav til selskaper og økt internasjonalisering har gjort at behovet for internjurister har økt, forteller Cecilie Kjelland og Marcus M. Scmitt i ECLA.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Fv. Marcus M. Scmitt, Cecilie Kjelland og Erik Warberg.

Bedriftsjuristene arrangerte sitt årlige vinterseminar på Fornebu 23.–24. januar.

– Vi arrangerer dette for alle bedriftsjurister og advokater som ønsker å utvikle seg, lære mer, utvide nettverket og diskutere med andre. Vi har 45 påmeldte fra mange forskjellige virksomheter. Her er det både faglig påfyll og sosialt samvær, sier Erik Warberg til Juristen.

Han er leder for Bedriftsjuristene i Juristforbundet – Privat og arbeider til daglig som «Head of Legal & Procurement» *i Avinor flysikring AS*.

Blant foredragsholderne under seminaret var Marcus M. Schmitt, daglig leder av European Company Lawyers Association (ECLA). Bedriftsjuristene er medlem av ECLA.

Schmitt hadde tatt veien fra Brussel for å fortelle om interesseorganisasjonen som representerer over 150 000 bedriftsjurister over hele Europa. Han presenterte organisasjonen og fortalte om aktiviteter de tilbyr innen opplæring, informasjon, konferanser og kompetanseutveksling.

På seminaret var også Cecilie Kjelland, visepresident i ECLA og styremedlem i Bedriftsjuristene. Til daglig er hun «Chief Legal and Compliance Officer" i B2 Holding ASA.

– Bedriftsjuristenes medlemskap i ECLA gir mulighet til å være med på en rekke bra tilbud og aktiviteter, sier Cecilie Kjelland og Marcus M. Scmitt.

ECLA jobber også politisk for bedriftsjuristenes stilling over hele Europa, som for eksempel i spørsmål som dreier seg om taushetsplikt eller retten til advokatbevilgning – diskusjoner som er svært aktuelle i Norge i forbindelse med ny advokatlov.

Schmitt fortalte at dette er diskusjoner som går i en rekke europeiske land og at mange bedriftsjurister opplever en helt annen situasjon enn i Norge. Å holde på advokatens kjerneverdier er viktig for denne store gruppen jurister og advokater sier de to. Og det er blitt mange av dem.

– Bedriftsjurister (in-house lawyers) har lenge vært en voksende gruppe. En av årsakene er at kravene til selskaper skjerpes og at behovet for internjurister dermed vokser. Dessuten spiller internasjonalisering inn.

ECLA er også engasjert i spørsmål som dreier seg om Legal Tech og har «road show» rundt om i Europa med dette som tema. Schmitt sier dette er noe juristene må holde seg oppdatert på.

– Men jeg tror ikke teknologien og digitaliseringen vil føre til færre oppgaver for bedriftsjurister, men at juristene og advokatene mer kan rendyrke de juridiske oppgavene.

På programmet under seminaret, som varte over to dager, stod oppdatering på aktuelle rettsområder som kontraktsrett, compliance, selskapsrett, GDPR og orientering fra Nasjonal Sikkerhetsmyndighet om nye krav for private virksomheter som kommer i sikkerhetsloven.

Det var også bedriftsbesøk på Engineerium på Fornebu – der Aker Solutions fortalte om hvordan deres juridiske avdeling arbeider, om prosjekter i og utenfor Europa og compliance utfordringer - og dessuten hvordan digitalisering gir både juridiske utfordringer og muligheter.

Fra Aker stilte Frode Strømø, Nadège Lindqvist og Tor Ukkelberg. Andre foredragsholdere under seminaret var advokat Thomas Brandi i Selmer, advokat Ronny Lund i Wiersholm, førsteamanuensis Margrethe Buskerud Christoffersen ved Det juridiske fakultet på UiO, advokatfullmektig Lars Vinden i Wikborg & Rein og seniorrådgiver Sylvia Beate Kregnes i Nasjonal Sikkerhetsmyndighet.

Polen

Forsker på juristers motstand ved angrep

Siden prosjektet prosjektet «Judges under stress» startet opp i 2018 har jusprofessor og prosjektleder Hans Petter Graver blant annet samlet 12 portretter av «jussens helter». Nå skal polske Lukasz Bojarski skrive doktorgrad om situasjonen i Polen.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Lukasz Bojarski

Hovedmålet bak prosjektet er å «belyse europeiske styremakters bruk av autoritære metoder overfor rettsvesenet fra tidlig i det 20. århundre og fram til i dag.»

Prosjektet har finansiering fra FRIPRO, Toppforskmidler fra Forskningsrådet og Universitetet i Oslo.

Doktorgrad om Polen

Graver har så langt skrevet om okkupasjonstidens Høyesterett og de 12 helteportrettene, som også har blitt bok.

Nå ruller prosjektet videre, blant annet med polske Lukasz Bojarksi som har begynt på sin P.hD om «judicial resistance» i Polen under kommuniststyret og om dagens situasjon fra 2015.

De siste årene har regjeringspartiet mer eller mindre ligget i krig med landets justissystem, og regjeringen har insistert på at systemet må renses for uønskede krefter. Det har blitt gjort flere grep for å svekke domstolenes uavhengighet, noe som har ført til sterk kritikk fra EU.

- Situasjonen i Polen er veldig vanskelig. Etter at regjeringspartiet kom til makten i 2015 har de angrepet domstolenes uavhengighet. Mange har protestert og sagt at systemet bygges ned, men det har fortsatt, sier Bojarski.

Regjeringen har blant annet opprettet et disiplinærkammer i Høyesterett, som kan straffe alle dommere, og omorganisert Det nasjonale domstolsrådet, som bestemmer hvem som kan ansettes som dommere.

- Regjeringen er nå i en prosess med å bytte ut uavhengige dommere i Høyesterett og sette inn nye. De eldste ble tvunget til å gå av før de egentlig skulle og resten utsettes for trakassering, sier Bojarski.

«Rettssystemet produserer motstridende beslutninger, slik at verken polske borgere eller partnere i andre land lenger kan vite hva som er gjeldene rett. Hvilken dom man kan vente seg, vil avhenge av hvem sommeren er og hvilke forbindelser vedkommende har til politiske myndigheter» skrev Iver Ørstavik og Jostein Hole Kobbeltvedt i Raftostiftelsen i Aftenposten rett før nyttår.

Nektet å slutte i jobben

Malgorzata Gersdorf, førstepresident i Polens høyesterett er en av de som har stått imot presset over lengre tid. Hun ville selv blitt rammet av loven som tvang høyesterettsdommere til å gå av fem år før opprinnelig pensjonistalder, men fortsatte å gå på jobb selv om regjeringen hadde avsatt henne.

Polske dommere, og dommerkolleger fra flere andre land, demonstrerer i Warszawa 11. januar. (Foto: Sipa USA)

Etter krav fra EU-domstolen reverserte myndighetene til slutt pensjonsloven og Gersdorf fikk formelt jobben tilbake.

Under et intervju med Juristen i fjor høst trakk hun frem det hun kalte «unge modige dommere» som blir utsatt for disiplinære tiltak, men likevel holder fast ved de demokratiske prinsippene om maktfordeling og slåss for uavhengigheten.

– Jeg er glad vår generasjon professorer underviste og oppdro dem slik i jusutdanningen, sa hun.

på rettsstatens uavhengighet

Hans Petter Graver

– Omkostningene for mange er store – helsemessig, psykisk og familiemessig, i den forstand at også dommeres familier blir presset og utsatt for hat. Vi ser en rekke ulike disiplinærsaker med forskjellige begrunnelser. Mange overføres fra domstol til domstol. Presset kan ødeleggelse mennesker.

Få gjør motstand

Etter å i mange år ha forsket på dommere som håndhever undertrykkende lovgivning måtte prosjektleder Hans Petter Graver konstatere at det dessverre er et fåtall som gjør motstand. Det var da ideen om å løfte frem det han kaller «jussens helter» kom, for å både kunne inspirere og å «oppdra» jusstudentene.

Han var også opptatt av å finne ut om det kunne være noen fellestrekk hos de som valgte eller velger å gjøre motstand.

- Et fellestrekk for disse 12 menneskene jeg har skrevet portretter av et at de ikke klarer eller klarte å fraskrive seg ansvaret for det de gjør, sier Graver.

- Mange vil ofte si at «…men slik er retten», men ikke alle slår seg til ro med det. retten håndhever ikke seg selv, og vi er alle ansvarlige for våre handlinger.

Nå vil han bruke arbeidet i etikk og metodeundervisningen for å trene opp jusstudentenes empati.

- Noen av de 12 jeg har skrevet om var dypt religiøse, men ikke alle. Det kan være psykologiske faktorer, at de har bedre utviklet empati. Det er vanskelig å si, sier Graver.

- Disse heltene er viktige fordi for få faktisk ser det moralske ansvaret de har, og dette må vi jobbe med å endre på.

Lukasz Bojarksi, som skal være ferdig med sin doktorgradsavhandling i 2022, trekker frem Ungarn som et eksempel som underbygger Gravers funn om at det ofte gjøres lite motstand.

- Situasjonen i Ungarn ligner på flere måter på den i Polen, men det er det ingen som protesterer. Grunnen til at situasjonen i Polen er så interessant er at det på et vis skaper presedens at den juridiske motstanden er så sterk, både individuelt hos bestemte dommere, men også når det gjelder hele gruppas motstand, sier Bojarski, og fortsetter:

- Situasjonen i Polen bør bidra til å sette relevante standarder som kan hjelpe dommere i andre land til å stå imot ulovlige angrep på deres uavhengighet.

I januar var det høring om Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsretten (Foto: Stortinget)

Høring om domstolene ble diskusjon om struktur og frister

Politijuristenes opplysninger om hvordan politiets frister måles vekket interesse under høring i Stortinget.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

14. januar var det høring i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene.

I sin rapport konkluderer Riksrevisjonen med at både tingrettene og lagmannsrettene bruker for lang tid på å behandle saker.

I høringen møtte blant andre Dommerforeningens leder Wiggo Storhaug Larssen, Politijuristene leder Are Skjold-Frykholm, Advokatforeningen generalsekretær Merete Smith, Domstoladministrasjonen v/styreleder Bård Tønder og direktør Sven Marius Urke samt Justis- og innvandringsminister Jøran Kallmyr.

Dommerforeningens Wiggo Storhaug Larssen sa at funnene i Riksrevisjonens rapport taler for seg selv og pekte på bakenforliggende årsaker som underfinansiering og ABE-kutt.

– Domstolene trenger en betydelig økning av budsjettrammen som gjør en rasjonell drift av domstolene mulig. Som det blant annet er pekt på i Riksrevisjonens rapport er det betydelige tekniske etterslep som hindrer rasjonell drift.

Han viste også til det ikke er noen effektiviseringsgevinst som kan tas ut ved at dommerne kan arbeide mer enn de nå gjør.

– Arbeidstidsregistreringene som ble gjennomført i 2015 og 2018 viser at dommerne i tingrettene og lagmannsrettene i gjennomsnitt arbeider over 20 % ut over vanlig arbeidstid. Det er med andre ord ingen arbeidskraftreserve som kan settes inn for å løse problemene, sa Larssen.

Struktur

Struktur er en betydelig utfordring, sa lederen for Dommerforeningen.

– Strukturen er til hinder for nødvendig fleksibilitet, kompetanseoppbygging, god rekruttering og rasjonell drift. Vi har støttet Domstolkommisjonens utredning i hovedtrekk.

– Nøyaktig hvor mange førsteinstansdomstoler og rettssteder som er en riktig innretning, kan selvsagt diskuteres. Vårt syn har imidlertid vært at en domstol bør ha åtte til ti dømmende årsverk. En ny og moderne struktur og en fornuftig fordeling av ressursene vil etter Dommerforeningens syn løse mange av de forhold Riksrevisjonen tar opp i sin rapport, og vil også gjøre førsteinstansdomstolene mer robuste.

Larssen tok også opp frister.

– Det er etter vårt syn grunn til å reise spørsmål ved hvor realistiske noen av de frister som nå brytes i realiteten er. Det er ingen tvil om at fristene for iretteføring av saker med tiltalte under 18 år og for de som er undergitt varetektsfengsel er viktige og godt innrettet. Vi er mer usikker på at det samme gjelder fristene som er satt for lagmannsrettenes behandling mer generelt.

På spørsmål om behov for spesialisering, sa Larssen at en noe større grad av spesialisering vil løse noen spørsmål til en viss grad.

– Men vi trenger også her en viss størrelse på domstolene.

Advokatforeningens Merethe Smith sa at funnene i rapporten ikke er overraskende for advokatene.

– Vi opplever at frister ikke holdes.

I likhet med Dommerforeningen pekte hun på forslag fra arbeidsgrupper oppnevnt av Domstoladministrasjonen, Riksadvokaten, Dommerforeningen og Advokatforeningen – som har hatt som mål å vurdere effektiviserings- og kvalitetstiltak ved behandlingen av både straffesaker og sivile saker.

– God saksforberedelse og dommerstyring er viktig, kommenterte Smith.

– Tidsfrister henger ikke sammen

Politijuristene leder Are Skjold-Frykholm fremholdt at rapporten fra Riksrevisjonen er god, men at den peker på utfordringer som gjelder hele straffesakskjeden.

– Å løse domstolenes utfordringer løser ikke en del fundamentale problemer.

Han trakk frem et eksempel:

– Systemet for tidsfrister henger ikke sammen i straffesakene. Politiet har én frist og domstolene en annen. Når politiet har påtaleavgjort en sak er den tatt ut av politiets restanse. Men politiet velger selv når saken sendes videre.

Skjold-Frykholm pekte dermed på et forhold Politijuristene varslet om allerede høsten 2018.

I et innspill i brevs form til Riksadvokaten og Politidirektøren skrev juristene allerede den gang at de var blitt gjort kjent med at enkelte politidistrikter følger en praksis der sakene kun skal påtaleavgjøres for å oppnå gode måltall, men ikke sendes til retten for berammelse da det beslaglegger tid til aktorering som hindrer ny påtaleproduksjon.

"Antall saker som har vært berammet i retten er ikke et fokusområde for politimestrene da dette tallet ikke måles av POD", skrev de.

Politijuristene mente derfor at Riksadvokaten må rette søkelyset mot D- listene - det vil si saker som er påtaleavgjort men ikke rettskraftig - for å få et reelt bilde av situasjonen.

Fra komiteens side ble opplysningene møtt med stor interesse og spørsmål om dette virkelig er mulig.

– Politiet telles etter når det er tatt ut tiltalebeslutninger. Vi er jo da egentlig forpliktet etter straffeprosessloven å sende den videre straks, men vi hører om at det gis beskjeder om å ikke videresende så raskt. Det er derfor det er så viktig å se alle tallene i sammenheng, svarte Skjold-Frykholm.

– Saker skal sendes videre

Justis- og innvandringsminister Jøran Kallmyr ble senere under høringen spurt om det kunne tenkes at politiet ble målt på oversendelsestidspunkt i stedet.

– Vi må jo forvente at politiet følger straffeprosessloven som sier at saker skal sendes videre uten opphold.

– Frister som det måles etter er satt etter nøye vurderinger. Dersom vi skulle endre dette må det i så fall foretas en nærmere vurdering.

I sin avsluttende oppsummering trakk Dommerforeningens Wiggo Storhaug Larssen fram behovet for å se på struktur i domstolenes organisering.

– En endring av struktur er det viktigste grepet en kan ta.

Da Domstolkommisjonen la fram sin delutredning i fjor høst uttalte Dommerforeningen at de i det vesentlige sluttet seg til forslagene til ny struktur.

Sorenskriver Tor Christian Carlsen (t.v) og Dommerforeningens leder, lagdommer Wiggo Storhaug Larssen, under høringen (Foto: Ole-Martin Gangnes)

Politijuristene leder Are Skjold-Frykholm og nestleder Marianne Børseth deltok i høringen (Foto: Ole-Martin Gangnes)

Fakultetet i Oslo samlet under ett tak

– Det har vært leid ulike lokaler over hele byen i alt fra kinoer til kirkerom. Nå er vi samlet under ett tak.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

16. januar var det offisiell åpning av Domus Juridica, UiOs nye undervisningsbygg for Det juridiske fakultet, plassert i Kristian Augusts gate 17.

Her har de rundt 4000 studentene ved fakultetet tilgang til blant annet lesesalsplasser, undervisningsrom, grupperom, bibliotek, kantine og innendørs sykkelparkeringsplasser.

Bygget har også kort avstand til de historiske universitetsbygningene ved Karl Johans gate, som fortsatt skal brukes av Det juridiske fakultet.

Både avtroppende justis- og innvandringsminister Jøran Kallmyr og forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø deltok under den offisielle åpningen. Det samme gjorde representanter fra Høyesterett, Juristforbundet og Advokatforeningen.

Nye læringsformer

Prorektor Gro Bjørnerud Mo sa i sin åpningstale at hun er glad for å kunne tilby studentene gode arbeidsbetingelser midt i Oslo.

Det er også dekan ved Det juridiske fakultet, Ragnhild Hennum, som legger vekt på at fakultetet nå har fått samlet mange leide bygg i ett moderne undervisningsbygg som gir et godt utgangspunkt for å utvikle fremtidsrettede læringsformer.

– Dette er et toppmoderne bygg med de beste fasiliteter. De gamle lokalene var ikke bygget med tanke på studenter. Det er det nå. Vi ønsker jo å utvikle jusstudiet, med nye måter å lære på, og det blir det enklere å få til nå, sa hun ved åpningen.

Hun takket sine forgjengere i dekanstolen, Hans Petter Graver og Dag Michalsen, for arbeidet som er

Domus Juridica (Illustrasjon: Mad arkitekter/Kyrre Sundal)

blitt lagt ned i mange år før åpningen nå er en realitet.

– Vi bruker mye tid her

Leder for Juridisk studentutvalg, Mads Fredrik Baardseth, fortalte under åpningen om tidligere plassmangel og at det har vært lite egnede lokaler for undervisning.

– Det har vært leid ulike lokaler over hele byen i alt fra kinoer til kirkerom. Nå er vi samlet under ett tak. Jeg håper dette blir et levende bygg med aktivitet fra morgen til kveld. At det vil gjøre studiet enda mer sosialt og at det styrker læringsmiljøet.

– Vi som studerer bruker mye tid her. Vi møter venner, vi møter kjærester og det er faglige oppturer og nedturer. Jeg håper dette blir et godt hjem også for alt det som skjer rundt studiet, sa Baardseth.

Forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø, jurist og tidligere jusstudent i Bergen, synes byggets prominente plassering midt i byen er et signal om universitetets og fakultetets betydning.

– Bygget gjenspeiler også dagens syn på undervisning. Sammenliknet med gamle lokaler er det lagt vekt på åpne og fleksible løsninger.

– Selv om det fortsatt er lesesalsplasser som tradisjonelt i jusstudiet. Det er tross alt mye lesing på studiet, selv om det har utviklet seg mye siden jeg selv var student.

Kollokviesofa

Avtroppende justis- og innvandringsminister Jøran Kallmyr, jurist og tidligere jusstudent i Oslo, sa i sin hilsningstale at jusstudiet fortjener det flotte nye bygget.

– Det handler om å holde utdanningen oppdatert. Dette er et fag der man ikke kan fronte ett syn som en fasit – dette er ikke matematikk. Her legges det til rette for team-arbeid. Sånn sett likner det mer arbeidslivets måte å jobbe på, der ulike perspektiver bringes inn når et problem skal løses. Slik jobber man i advokatbransjen og slik vil det legges til rette for i departementene i de nye regjeringskvartalene.

– Jeg har mange minner fra den gang jeg selv studerte jus i Oslo, men kollokviesofa, som det snakkes om her, har jeg ikke vært bort i, kommenterte justisministeren.

– Så det legges til rette for nye måter å arbeide på, når det gjelder alt fra støydemping til digitale flater.

Åpningen ble markert gjennom hele dagen med en rekke foredrag og omvisninger.

Dekan Ragnhild Hennum og Mads Fredrik Baardseth, leder for Juridisk studentutvalg (Foto: Ole-Martin Gangnes)

En av lesesalene i Domus Juridica (Mad arkitekter/ Kyrre Sundal)

Juristforbundets president Håvard Holm var blant de mange som gratulerte dekan Ragnhild Hennum med det nye Domus Juridica (Foto: Vegard Valestrand)

Satser tyngre på opplæring av tillitsvalgte jurister

Tillitsvalgte fra nær og fjern fylte årskurs

En god samling tillitsvalgte fra hele Norge, fra så vel offentlig som privat sektor møtte til studieprogrammet som kom i stand etter at Juristforbundet inngikk en avtale med Høyskolen Kristiania. (Foto: Tore Letvik)

Juristforbundets nye studietilbud for tillitsvalgte var fylt til randen av entusiastiske jurister fra hele Norge da studieprogrammet åpnet i Oslo i januar.

Tekst: Tore Letvik

– Jeg tok flyet fra Narvik kl. 04.05, så dagen blir nok lang, men jeg tenker det blir verdt det, sier Johanne Bertling Krogstad, som var blant «elevene» som begynte på studieprogrammet ved Høyskolen Kristiania til første time klokka 11.

Bertling Krogstad er tillitsvalg ved UiT Norges arktiske universitet, hvor hun til daglig jobber som seniorrådgiver.

Juristforbundets president, Håvard Holm, og Rikke C. Ringsrød, som er Juristforbundets fagsjef for lønn og arbeidsvilkår var også tilstede. De reagerer med glede over responsen som kurstilbudet har fått.

– Plassene er fylt opp. Det er tydelig og svært gledelig at denne muligheten er noe de tillitsvalgte har satt pris på, sier de to.

Årsstudiet er fordelt på to emner: «Forhandling og påvirkning» og «Retorikk og argumentasjon».

F.v. Silje Blix-Nilsen, Per Ove Johnsen og Johanne Bertling Krogstad var blant juristene som påbegynte årsstudiet som Juristforbundet tilbyr (Foto: Tore Letvik)

Vurderte å «advare» sine sjefer

Johanne Bertling Krogstad valgte «Forhandling og påvirkning», og sammen med henne på Høyskolen Kristiania traff vi to andre som hadde valgt samme emne.

Også de hadde en reisevei bak seg, rettere sagt fra Trondheim til Oslo, for å være blant de tillitsvalgte som vil «toppe» den kunnskapen de har som tillitsvalgt med ytterligere kompetanse.

Per Ove Johnsen, som til daglig jobber som seniorskattejurist, og er tillitsvalgt i Skatteetatens juristforening, divisjon innkreving, sier humoristisk at han advarte sine sjefer om at det vil bli knallharde forhandlinger til høsten etter at han har gjennomført årsstudiet om forhandling og påvirkning.

– Selv om jeg kanskje ikke advarte dem, så regner jeg med å få faglig påfyll, og at jeg kommer til å iverksette det jeg lærer her fra første stund, både som tillitsvalgt og som ansatt, sier Johnsen.

– Nyttig

Silje Blix-Nilsen har også valgt samme tema, og er tillitsvalgt i Skatteetatens juristforening, divisjon innsats. Også hun seinorskattejurist i Trondheim.

– Jeg også ser nytten i å kanskje få noen nye verktøy og en økt bevissthet om hva man kan gjøre under ulike prosesser. Også i det daglige, og jeg tror det kan bli nyttig både i rollen som tillitsvalgt og som ansatt, sier hun.

Første studiedag var ventet å vare til klokka 18 første dag som var en fredag. Også lørdag var det studier. Årsstudiet har i alt to semestre.

Olav Johansen, høyskolelektor ved Institutt for ledelse og organisasjon, er fagansvarlig for «Forhandling og påvirkning», og Kjell Terje Ringdal, som er førstelektor i retorikk og massekommunikasjon, er fagansvarlig for «Retorikk og argumentasjon».

Juristforbundets president, Håvard Holm, i trivelig passiar med noen av de fremmøtte tillitsvalgte. Mange hadde lang reisevei og kom direkte med medbrakt koffert. (Foto: Tore Letvik)

Meisler ut rettspraksis i barnevernsaker for åpne dører

Høyesterett vil nå meisle ut den rettspraksis som norske domstoler skal følge etter at Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) flere ganger har felt Norge for brudd på menneskerettighetene i barnevernssaker.

Tekst: Tore Letvik

Justitiarius Toril Marie Øie under pressefrokosten i Høyesterett.

I pressefrokosten, som er et møte Høyesterett har med representanter for norsk presse i januar hvert år, orienterte høyesterettsdommer Knut Kallerud om prosessen. Høyesterett skal behandle tre barnevernssaker i storkammer med elleve dommere fra 4. til 10. februar.

I sakene skal Høyesterett vurdere hvordan dommene mot Norge i EMD skal innvirke på norsk praksis. Sakene gjelder adopsjon, omsorgsovertakelse og fastsettelse av samvær.

Høyesteretts bruk av storkammer er sjelden og ikke det eneste som viser at landets øverste domstol markerer behandlingen av barnevernssakene som særdeles viktig.

Barnevernssaker som behandles i Høyesterett går normalt alltid for lukkede dører, uten offentlighet og presse til stede. Da Høyesterett den 20. desember i fjor besluttet at sakene i februar skal gå for åpne dører, representerte dette også noe spesielt og helt nytt hva gjelder domstolens behandling av barnevernssaker.

Sommeren 2019 gjorde Juristen en undersøkelse som viste at norske domstoler mangler oversikt over hvor mange saker som går bak lukkede dører. Høyesterett uttalte at bruk av lukkede dører for sin del gjelder «saker etter blant annet psykisk helsevernloven, barnevernloven, barneloven eller om fordelingen av formuen mellom tidligere ektefeller eller samboere. Disse sakene skal etter loven føres for lukkede dører uten særskilt avgjørelse fra retten», uttalte Høyesterett.

Besluttet åpne dører

Denne gangen er det lovens unntak mot lukkede dører, tvisteloven § 36-7 andre ledd, som blant annet gjelder for barnevernsaker, som tas i bruk. Den lyder slik:

«Rettsmøter holdes for lukkede dører. Rettsmøter kan likevel holdes helt eller delvis for åpne dører dersom den private part begjærer det, og retten finner dette ubetenkelig ut fra hensynet til sakens opplysning, til den private part selv og andre.»

Under høyesterettsjustitiarius Toril Marie Øies ledelse ble partene spurt om muligheten for å føre sakene for åpne dører. I kjennelsen fra Høyesterett, heter det følgende:

«I saksforberedende møte onsdag 27. november 2019 ble muligheten for at ankeforhandlingen i de aktuelle sakene kan holdes for åpne dører, tatt opp med partene. Hensynet til partenes anonymitet ble drøftet, og det ble lagt til grunn at dette hensynet kunne ivaretas ved at navn på partene, barna og kommunene ikke benyttes under forhandlingene, og ved at opplysninger som er av sensitiv karakter eller er egnet til å identifisere partene, ikke leses opp.

Alle de ankende partene har fremsatt begjæring om at saken skal gå for åpne dører, under forutsetning av at deres navn ikke brukes i retten eller på annen måte blir kjent for tilhørerne og mediene, og at opplesning av sensitivt materiale unngås. Det er tatt forbehold om å trekke tilbake begjæ-

ringen dersom hensynet til en forsvarlig saksbehandling gjør det nødvendig å lukke dørene under deler av ankeforhandlingen», står det i kjennelsen, som er signert høyestejustitiarius Øie.

I kjennelsen begrunnes domstolens initiativ på følgende måte:

«Det knytter seg for tiden generelt sett stor offentlig interesse til behandlingen av barnevernsaker for norske domstoler. Så langt det er mulig bør det være åpenhet om behandlingen av saker som er henvist til behandling i storkammer i Høyesterett. Slik behandling i forsterket rett er kun aktuelt for saker som anses å være særlig viktige. De hensyn som tilsier åpenhet om ankeforhandlingen, gjør seg her gjeldende med særlig tyngde», skriver Øie.

Betydningen for norsk praksis

Høyesteretts ankeutvalg henviste fire saker om barnevern til behandling i Høyesterett, men to av sakene er forent til én. Justitiarius besluttet at sakene skal behandles av Høyesterett i storkammer med elleve dommere og for åpne dører.

Høyesterett har i et eget informasjonsskriv gitt følgende grunnlag for å slippe inn sakene, og informerer litt om hver sak:

Sakene er henvist fordi de er egnet til å vurdere betydningen for norsk praksis av den siste tids avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i barnevernssaker om adopsjon, omsorgsovertakelse og fastsettelse av samvær.

Den første saken som skal behandles gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å gi samtykke til ankebehandling i sak om adopsjon hvor foreldene var fratatt omsorgen for barnet.

Det sentrale spørsmålet i denne saken er om det var riktig at saken ikke ble fremmet til behandling i lagmannsretten. Saken vil belyse ulike spørsmål knyttet til adopsjon.

Høyesterett vil blant annet se nærmere på tingrettens og lagmannsrettens behandling av at den forutgående omsorgsovertakelsen ble ansett å være langvarig, og at samværet derfor ble begrenset. Videre vil betydningen av om det fastsettes besøkskontakt for biologiske foreldre ved adopsjon bli belyst.

Omsorgsovertakelse

Den andre saken som skal behandles, gjelder anke over lagmannsrettens dom i sak om omsorgsovertakelse og fastsettelse av samvær.

Saken gjelder et lite barn, hvor det ble besluttet omsorgsovertakelse kort tid etter fødsel. Av sakene som skal behandles i storkammer, er dette den eneste som gjelder anke over dom, og hvor Høyesterett har kompetanse til å avgjøre realitetene i saken.

De to forente sakene som deretter skal behandles gjelder også omsorgsovertakelse og samvær. De ankende partene er mor og far til det samme barnet.

Ankene gjelder lagmannsrettens beslutninger om ikke å gi samtykke til ankebehandling, og også her er spørsmålet om det var riktig at sakene ikke ble fremmet til ankebehandling i lagmannsretten.

Det var dissens i lagmannsretten når det gjelder spørsmålet om anken fra mor skulle fremmes. Uenigheten knyttet seg til betydningen av at det ikke forelå en oppdatert sakkyndig rapport. Behandlingen av saken i storkammer vil blant annet belyse dette spørsmålet.

Ved behandling i storkammer settes Høyesterett med elleve dommere i stedet for fem, som er det vanlige. Behandling i storkammer kan etter loven besluttes i saker av «særlig viktighet».

Sakene er berammet 4.–10. februar 2020 og vil bli behandlet i sammenheng.

Vil ha strammere regi
på saksforberedelsene i straffesaker

Hans-Petter Jahre og resten av arbeidsgruppen presenterte sin rapport under et møte i Juristenes Hus (Foto: Ole-Martin Gangnes)

Arbeidsgruppe har levert rapport med forslag.

Tekst: Tore Letvik

Dommere i tingrett og lagmannsrett bør ta en mer aktiv rolle under saksforberedelse av «særlig omfattende straffesaker».

Prosessuelle og materielle tvistepunkter bør klargjøres, og så langt mulig avgjøres, før hovedforhandling og ankeforhandling.

Dette er blant konklusjonene en arbeidsgruppe oppnevnt av Domstoladministrasjonen, Riksadvokaten, Den norske Dommerforening og Den Norske Advokatforening har gjort.

Arbeidsgruppen har vært ledet av Hans-Petter Jahre.

Mandag 13. januar leverte gruppen sin rapport med forslag til retningslinjer for behandlingen av straffesaker i tingrettene og retningslinjer for behandlingen av straffesaker i lagmannsrettene.

Arbeidsgruppens arbeid har hatt som mål å vurdere effektiviserings- og kvalitetstiltak ved behandlingen av straffesaker.

– Bedre saksforberedelser er et av de viktige grepene vi peker på i rapporten, sa Jahre da forslagene ble lagt frem.

– Her er saksforberedende møter et viktig verktøy, sa Jahre, som også trakk frem behov for kulturendring og mer aktiv saksforberedelse der alle parter må delta.

Omfattende saker

Som utgangspunkt gjelder de foreslåtte retningslinjene for tingretten i saker med tiltale der det er avsatt 10 rettsdager eller mer til hovedforhandlingen, og i lagmannsretten for saker der det er henvist anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og avsatt 10 rettsdager eller mer til ankeforhandlingen.

Arbeidsgruppen presiserer imidlertid i begge retningslinjene at de også bør benyttes i saker med kortere varighet der sakens art eller kompleksitet tilsier det.

I tillegg til Hans-Petter Jahre, har arbeidsgruppen bestått av *lagdommer Bjørnar Stokkan, tingrettsdommer Kristin Barth-Larsen, avdelingsleder/tingrettsdommer Anne Margrethe Lund, førstestatsadvokat Bård Thorsen, statsadvokat Tonje Tønder, statsadvokat Heidi Reinholdt-Østbye, advokat Anders Brosveet, advokat Christian B. Hjort og seniorrådgiver Elin Helen Kvalvik Utvik (DA)*.

Liten andel, men mange rettstimer

Arbeidsgruppen fant at andelen av «særlig omfattende straffesaker» er svært lav. I 10-årsperioden 2008 - 2018 har straffesaker med mer enn 10 rettsdager, eller 60 rettstimer, utgjort ca. 0,3 - 0,5 prosent av sakene i tingrettene og 2-5 prosent av sakene i lagmannsrettene. Gruppen fant også at hovedforhandling/ankeforhandling tar 1-3 dager i de fleste sakene.

Da arbeidsgruppen i stedet for å se på hvor stor andel de store sakene utgjør av det totale sakstallet, undersøkte hvor stor andel av det totale antall rettsmøtetimer de store sakene utgjør, ble imidlertid bildet ganske annerledes.

For tingrettene utgjør de store straffesakene 7-11 prosent av rettsmøtetimene hvert år. Og i Oslo tingrett var andelen betydelige større.

I 2016 utgjorde de store straffesakene 26 prosent av rettsmøtetimene. I 2017 var tilsvarende tall 23 prosent, og i 2018 syv prosent av det totale antall rettsmøtetimer.

Arbeidsgruppen fant også at andelen naturlig nok var høyere i lagmannsrettene enn tingrettene. For landet under ett utgjør de store straffesakene 15-25 prosent av det totale antallet rettsmøtetimer i lagmannsrettene. I Borgarting lagmannsrett går henholdsvis 23 prosent (2016), 38 prosent (2017) og 19 prosent (2018) av rettsmøtetimene med til straffesaker på ti rettsdager eller mer.

Saksforberedelse

Arbeidsgruppen har viet størst oppmerksomhet til saksforberedelsen, og skriver i sin rapport at bedre saksforberedelse etter gruppens syn er "det tiltaket som har størst potensial for å konsentrere hoved og ankeforhandlingen og derved oppnå bedre kvalitet og mer effektiv tidsbruk».

Blant forslagene skriver arbeidsgruppene at det i store og kompliserte eller komplekse saker alltid bør holdes ett eller flere planmøter.

«Det kan også være hensiktsmessig i kortere saker. Planmøtet bør holdes som et uformelt møte med bare de profesjonelle aktører til stede, ikke som rettsmøte», skriver arbeidsgruppen.

Lagdommer Bjørnar Stokkan pekte på at en kulturendring blant rettens aktører kan være utfordrende (Foto: Ole-Martin Gangnes)

De har laget maler som domstolene kan benytte seg av, og som i detalj har forslag til alt fra hvordan sakene skal gjennomføres, helt fra berammingsbrev, til planmøter og gjennomføring av saksforberedelser, vurdering av bruk av fagkyndige meddommere, bruk av bistandsadvokater til detaljer rundt gjennomføringen av hoved- og ankeforhandling.

Tjener inn tiden

I sin rapport "Bedre og mer effektiv straffesaksbehandling i domstolene" skriver arbeidsgruppen blant annet:

«I de store sakene, som altså utgjør en svært liten del av sakstallet, men en betydelig større andel av antallet rettstimer, har god saksforberedelse stor betydning. Det er viktig at både retten og partene setter av nødvendig tid til denne, slik at hoved- og ankebehandling kan konsentreres om de reelle tvistepunktene i saken.

Formålet med saksforberedelsen er å legge til rette for at hovedforhandlingen/ankeforhandlingen kan gjennomføres uten avbrudd og at den konsentreres om de temaer som er sentrale ved avgjørelsen av skyldspørsmålet og straffespørsmålet.

Videre skal den rette til rette for at tiltalte og forsvareren kan ta stilling til tiltalen og imøtegå denne, sml. tvisteloven § 9-2 tredje ledd for sivile saker.

I et ressurs- og effektiviseringsperspektiv bør også tanken være at den ressurs man investerer i saksforberedelsen, vil man tjene inn igjen under hoved/ankeforhandlingen», heter det i rapporten.

«Det er nærliggende å anta at jo mer langvarig en sak er, jo viktigere er det med god saksforberedelse. Det er imidlertid ikke noen nødvendig sammenheng mellom lengden på hoved- eller ankeforhandling og behovet for saksforberedelse. Varigheten fanger opp momentet sakens omfang, men andre viktige momenter er hvor komplisert og/eller kompleks saken er», skriver arbeidsgruppen.

Den understreker at dens mandat er begrenset til iretteføringen, og at grunnlaget for en vellykket avvikling av større saker allerede legges under etterforskningen.

Riksadvokat Jørn Maurud (t.v.) og Sven Marius Urke, direktør for Domstoladministrasjonen, berømmet arbeidsgruppen for arbeidet. (Foto: Ole-Martin Gangnes)

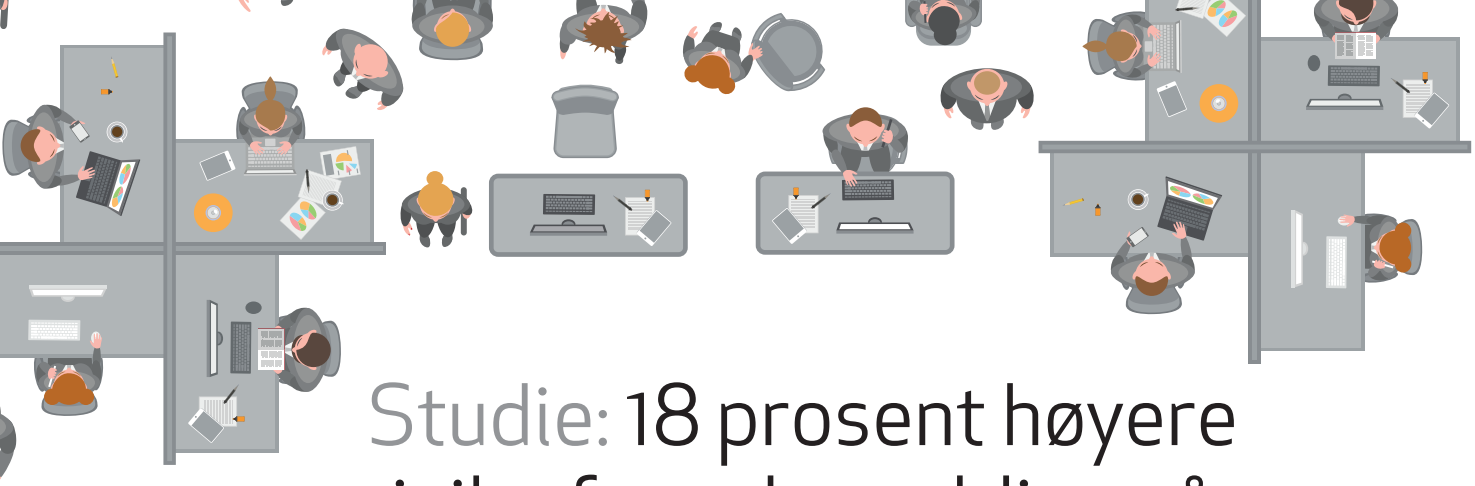

Studie: 18 prosent høyere risiko for sykemelding når man deler kontor med andre

Statens Arbeidsmiljøinstitutt har hentet inn sykemeldingsopplysninger fra NAV om over 6000 arbeidstakere og sett på sammenhengen med hvordan kontor de sitter på.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

En undersøkelse fra Statens Arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) som ble publisert i desember i fjor viser at ansatte som deler kontor har større risiko for sykemelding.

Studien startet med en spørreundersøkelse om arbeidsplassløsninger av 14.500 ansatte i 97 virksomheter. Ansatte som jobbet utendørs, i butikk/verksted eller på behandlingsinstitusjon ble utelatt fra studien.

De gjenværende 6328 personene, som enten jobbet alene på eget kontor, delte kontor med en eller flere eller jobbet i kontorlandskap, ga så samtykke til at forskerne kunne hente inn informasjon om legemeldt sykefravær fra NAV.

«Deretter analyserte forskerne betydningen av kontorløsning for sykefravær med sykemelding i de 12 månedene som fulgte etter at deltakerne hadde besvart spørsmål om kontorløsning» skriver STAMI på sine hjemmesider.

18 prosent høyere risiko

Da forskerne begynte å se på tallene så de en tydelig tendens: de som deler kontor med andre eller sitter i åpent kontorlandskap har henholdsvis 18 og 12 prosent høyere risiko for sykemelding enn de som sitter på cellekontor.

– Økningen gjelder på tvers av kjønn, alder, lederposisjon og utdanning, sier Stein Knardahl på STAMI sine nettsider.

Han er forsker og avdelingsdirektør ved instituttet og har gjennomført studien sammen med kollega Morten Birkeland Nilsen.

– En årsak kan være at det å dele kontor eller arbeide sammen med flere i kontorlandskap kan medføre at man lettere blir smittet av virus som forkjølelse og influensa. Det er også mulig at støy eller andre forstyrrelser fra kollegaer og manglende mulighet for å konsentrere seg har innvirkning. I tillegg vet vi fra forskning at om man opplever nedsatt kontroll over sin egen arbeidssituasjon kan dette bidra til sykefravær, sier han.

Knardahl mener det er en styrke at de har brukt legemeldt sykefravær fra NAV og ikke selvrapporterte sykemeldingsperioder.

Kartlegger jurister

I høst skrev Juristen flere artikler om ulike arbeidsplassløsninger i forbindelse med at Juristforbundet er i gang med å kartlegge juristers arbeidshverdag. Politijuristene var de første som besvarte undersøkelsen i oktober.

Marianne Børseth, 1. nesteleder i Politijuristene, fortalte da at det pågår et arbeid i politiet angående «nytt arbeidsplasskonsept». Arealbruken skal ned og det skjer en sentralisering og flytting i forbindelse med politireformen.

Prosjektet skal munne ut i anbefalinger fra Politidirektoratet til politidistriktene og det er etablert en styringsgruppe med representanter fra arbeidstakersiden, arbeidsgiver og innleide fagpersoner. Børseth sitter i styringsgruppen som representant for juristene.

– Alle har ikke samme behov og oppgaver i arbeidshverdagen. Å sitte i landskap vil være svært krevende for mange jurister, sa Børseth.

Magne Skram Hegerberg, generalsekretær i Juristforbundet, fortalte at målet med å kartlegge medlemmenes arbeidsmønster er å kunne gi bedre kvalifisert hjelp og rådgivning til jurister som møter utfordringer i slike prosesser eller omstillinger. Prosjektet settes i gang etter stadig økende antall hevendelser fra medlemmer og tillitsvalgte om temaet.

– Vi vil kunne si noe mer kvalifisert på jusprofiler og hva som er viktig for jurister. Jurister er neppe en homogen gruppe, og antagelig vil vi finne ulike kategorier.

JURIST FORBUNDET

Privat

Foto: iStock.com/Mr_bojan_v

Næringsseminar i Berlin

For næringsdrivende advokater

Juristforbundets Forum for Næringsdrivende inviterer til vårseminar i Berlin. Vi har valgt aktuelle temaer og søker en praktisk tilnærming for næringsdrivende advokater.

På seminaret vil du lære mer om dette:

EØS-rett, en teoretisk og praktisk tilnærming
- Christian Franklin, professor ved Det juridiske fakultet, Bergen
- Dag Sørlie Lund, senioradvokat i advokatfirmaet Hjort
- Erlend Leonhardsen, jurist i ESAs prosedyreavdeling

Jus og etikk for advokater i sosiale medier
- Ronny Lund, partner i advokatfirmaet Wiersholm
- Rune Opdahl, partner i advokatfirmaet Wiersholm

Fremtidens advokatbransje med perspektiv på kunstig intelligens
- Christian Bendiksen, partner Brækhus advokatfirma DA

Rettsdata – arbeidsmetodikk og nyheter
- Vegard Winther, porteføljeforvalter

Fra:	**7. mai 2020**
Til:	**8. mai 2020**
Sted:	**Berlin**
Kursnummer:	**2020909**
Påmeldingsfrist:	**17. februar 2020 kl 12**

Deltakelse inkludert middag og overnatting: 3 900 kroner. Reiseutgifter betales selv. Se mer informasjon på www.juristforbundet.no/kurs/naeringsseminar

Påmelding: **www.juristforbundet.no/kurs/naeringsseminar** Spørsmål: **kursdeltager@juristforbundet.no**

Påmeldingen er bindende, og eventuelt forfall må meldes innen påmeldingsfristens utløp. Dette gjelder ikke ved sykdom.

Ny leder av Stortingets ansvarskommisjon

Det er satt i gang riksrettssak i USA. Ved innledning av eventuell riksrettssak her i landet ville Stortingets ansvarskommisjon vært sentral. Kommisjonen fikk nylig ny leder.

Tekst: Tore Letvik

Professor Asbjørn Strandbakken leder kommisjonen som er sentral ved eventuelle riksrettssasker i Norge

Abraham Berge (bildet) og seks av hans statsråder ble i 1926 stilt for riksrett. De ble 25. mars 1927 frikjent (Foto: L. Szacinski, Oslo Museum)

Tirsdag 21. januar startet riksrettssaken mot president Donald Trump i USA. Her til lands er det 93 år siden riksrett sist ble benyttet. Ved innledning av eventuell riksrettssak i Norge ville Stortingets ansvarskommisjon vært sentral. Kommisjonen fikk nylig ny leder. Stortinget har oppnevnt professor dr. juris Asbjørn Strandbakken som leder av Stortingets ansvarskommisjon for en periode på seks år.

Ansvarskommisjonen er et uavhengig særorgan på fem medlemmer som Stortinget kan be om å innlede undersøkelser for å kartlegge om det er grunnlag for å gjøre konstitusjonelt ansvar gjeldende mot noen.

Ansvarskommisjonen rapporterer til Stortinget om rettergangsmåten i riksrettssaker, etter riksrettergangsloven.

Ble vurdert etter krigen

Den siste riksrettssaken i Norge ble gjennomført mot regjeringen Abraham Berge i 1926–27. Regjeringen var tiltalt for ikke å ha underrettet Stortinget om at den hadde gitt statsstøtte til en bank. Riksrettens dom lød på frifinnelse.

Etter frigjøringen i 1945 ble spørsmålet tatt opp om å stille statsminister Johan Nygaardsvold og enkelte regjeringsmedlemmer for riksrett, men det ble ikke reist tiltale mot noen.

I 1977 offentliggjorde stortingsrepresentantene Berge Furre og Finn Gustavsen opplysninger fra en hemmeligstemplet forsvarspolitisk granskningsrapport, og en protokollkomité ble nedsatt for å vurdere riksrettstiltale mot de to. Med knapt flertall vedtok Odelstinget i 1979 ikke å reise tiltale.

Flere ganger siden har det kommet forslag om å stille ansvarlige politikere, men også dommere, for riksrett, blant annet etter rettsskandalen rundt Fritz Moen-saken, noe Stortinget omtaler i sin orientering om riksrett.

FrPs Carl I. Hagen har i flere saker ment at bruk av riksrett burde vurderes, nå sist i forbindelse med NAV-skandalen.

Siden 1814

Norge har hatt riksrett siden 1814. I februar 2007 ble riksrettsordningen endret. Jusprosessor Erling J. Husabø var ansvarskommisjonens leder i to perioder, frem til 1. desember i 2019 da Strandbakken ble valgt, og tiltrådte som kommisjonens nye leder.

Kommisjonen har i alt fem medlemmer, og to av dens tidligere medlemmer, Svein Holden, og Gunn Karin Gjul, ble valgt for en ny seksårsperiode, samtidig som Strandbakken overtok som leder. De øvrige medlemmene i Stortingets ansvarskommisjon er Kristen Ribe, Kristiansand, og Marianne Abeler, Tromsø.

Ny Legal Walk i mai

F.v.: Steinar Hafto Myre fra juridisk fakultet ved UiO, Marius Lindberg fra Kreftforeningen, Bjørk Jonassen fra JURK, Vibeke Feldberg fra Gatejuristen/Barnas Jurist, Jonathan Leifsson de Lange fra JussBuss, Håvard Holm, president i Juristforbundet og Mona Sanden Olivier, advokat i Juristforbundet.

Delte ut 300.000 kroner til rettshjelpstiltak fra fjorårets «rettshjelpsmarsj». 27. mai arrangeres ny Legal Walk.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

På tampen av fjoråret møtte Juristforbundets president, Håvard Holm, representanter for de fire rettshjelpstiltakene som mottar de innsamlede pengene fra Legal Walk.

Tilstede hos Juristforbundet var Marius Lindberg fra Kreftforeningen, Vibeke Feldberg fra Gatejuristen/Barnas Jurist, Bjørk Jonassen fra JURK og Jonathan Leifsson de Lange fra JussBuss.

Legal Walk gikk av stabelen for andre gang i fjor høst. Det var påmeldt nærmere 300 deltakere og rundt halvparten gikk den halv mil lange løypa gjennom sentrumsgatene til inntekt for ulike rettshjelpstiltak i øsende regnvær.

Juristforbundet hadde også samlet et knippe engasjerte jurister som snakket med deltakerne om saker de brenner for. Det var:

Anine Kierulf (fagdirektør ved Norges institusjon for menneskerettigheter), Ida Andenæs (advokat og partner i Advokatfirmaet Elden), Jon Christian Fløysvik Nordrum (fagansvarlig for det nye faget lovgivningslære ved UiO), Gro Sanvold (advokat med erfaring fra trygdekontor, fylkestrygdekontor) og Ole Andre Oftebro (advokat og partner i Ræder).

Legal Walk 2020

Da de 300.000 kronene ble utdelt til Juss-buss, JURK, Gatejuristen og Krefforeningens rettshjelpstilbud kunne Håvard Holm fortelle at det blir Legal Walk også i år.

– Vi skal jobbe enda hardere for å skape oppmerksomhet rundt arrangementet og ikke minst få inn penger til rettshjelpstiltakene, sa han.

Ideen til Oslo Legal Walk kommer fra London, der den første London Legal Walk ble arrangert i 2005. Siden har arrangementet vokst og samler nå 12 000 deltakere i Londons gater.

Nye læremåter på jusstudiet

De første JOU-ene levert

– Vil simulere en NOU-prosess og gjøre det så virkelighetsnært som mulig.

Tekst: Tuva Bønke Grønning

Fire studentgrupper ved UiO har laget de første JOU-ene (Jusstudentenes offentlige utredninger) for Nav, Bymiljøetaten i Oslo, WWF og JURK og Juss-buss.

– Det var til å begynne med vanskelig å forstå konseptet og mandatet. Det var mye teknisk, men det har vært utrolig spennende, sier jusstudent Sindre Buer.

Sammen med Pernille Neple Poppe, Anine Svarstad, Åse Haram og Sofie Stavang har han i høst jobbet med en såkalt JOU (Jusstudentenes offentlige utredning) på oppdrag fra Nav gjennom valgfaget Lovlab.

Utgangspunktet fra Nav var et ønske om at ulike livshendelser i større grad skal fanges opp og utløse ytelser fremfor at brukerne selv må søke. Et eksempel på en ytelse som fungerer slik i dag er barnetrygd.

– Vi måtte finne ut av hva en hendelse faktisk er. EU har definert ulike livshendelser som å gifte seg, få barn, få jobb, miste jobb og så videre, men det er jo ikke alle hendelser som har noen ytelse knyttet til seg. Vi fokuserte på hvordan man kan regulere hendelser og hvilken lovgivning som kan være aktuell, forteller Neple Poppe.

Studentene har blant annet laget flere ulike modeller og skrevet et lovforslag.

– Juristene bakpå

– Teknologisk er det mulig å gjøre dette i større grad – at vi lytter til en strøm av informasjon og foretar oss noe når vi ser at en viss type hendelse finner sted, som å få, miste jobben og så videre, sier Daniel Engehagen.

Student Sindre Buer, Daniel Engehagen og Torill Christine Edvardsen fra Nav, studentene Anine Svarstad og Pernille Neple Poppe. Foto: Tuva Bønke Grønning

Han er leder for elektronisk samhandling i Nav og sjefsinformasjonsarkitekt. Sammen med Torill Christine Edvardsen, som er jurist i Nav, var han tilstede da studentene presenterte deler av utredningen på slutten av fjoråret.

Engehagen påpekte at verken kunstig intelligens eller digitalisering er noe nytt, men at det utfordrende er at flere ting «treffer det offentlige» samtidig og at forventningene i befolkningen blir høyere.

– Det er som den perfekte storm som kommer mot det offentlige. Hvordan skal vi rigge oss? Vi ser store utfordringer, og det hjelper ikke å gjøre små grep her, sier han.

Engehagen og Edvardsen forteller at de er imponert over studentene og tror JOU-en vil bli et godt utgangspunkt for videre arbeid og kanskje vil bli sammenlignet med en NOU på et senere tidspunkt.

Edvardsen i Nav forteller at de opplever at forventningene fra brukerne stiger veldig når det gjelder det teknologiske, men at selv om teknologene ser løsninger henger jussen bakpå.

– Det er stort behov for gode jurister på dette områder, sier hun.

Fire studentutredninger

I tillegg til studentgruppa som har jobbet med JOUen for Nav, var det grupper som presenterte JOU om klimalov for kommuner på oppdrag fra WWF, mikromobilitet og el-sparkesykler på oppdrag fra Bymiljøetaten i Oslo kommune og ny rettshjelpslov på oppdrag fra JURK og Juss-buss.

Faglærer i Lovlab, Jon Christian Nordrum, forteller at de gjennom faget Lovlab ønsker å simulere en NOU-prosess og gjøre det så virkelighetsnært som mulig.

Kurset ble gjennomført for første gang i fjor, men skal videreføres også til høsten.

– Vi startet med et krasjkurs i lovgivningslære for å gi studentene noen verktøy. I en NOU-prosess jeg nylig har vært med på, gikk arbeidet over to år med ti eksperter. Det var nesten 50 timer bare med språkjobbing. Så det er klart det er utfordrende å simulere dette på såpass kort tid, sa han.

– Men jeg tror studentene i Lovlab har fått en annen og verdifull innsikt i utfordringer fra lovgivers side, sammenlignet med studenter som ikke har hatt kurset.

Mulighetenes år er i gang

Vi er godt i gang med et nytt år. Vi har allerede fått en ny justisminister og et nytt hovedkvarter for Det juridiske fakultet i Oslo. Men for oss i Juristforbundet er det status for rettsstaten og riktig bruk av juridisk kompetanse i hele samfunnet som står øverst på agendaen.

Likhet for loven og rettssikkerhet for alle er idealet, noe Juristforbundet mener er selve målepunktet for en rettsstat. Så må vi fastslå at selv vår norske rettsstat, svært strømlinjeformet og velfungerende i global sammenheng, trenger solid rehabilitering. Nå mer enn på lenge. Og dette er juristenes oppgave, mer enn noen andres.

Katrine Bratteberg og Håvard Holm

Tilgangen til rettshjelp og dermed rettmessig behandling av en sak, er dessverre ikke uavhengig av økonomi og geografi her i landet. Forvaltningen og rettsvesenet er rammet av den kraftigste tillitssvikten på mange år. Samtidig utfordrer automatisering og kunstig intelligens arbeidslivets modeller slik vi kjenner dem, ikke minst for dem som selv driver næringsvirksomhet.

Svaret på disse utfordringene er uten tvil juridisk kompetanse, innplassert på riktig sted og brukt på riktig måte. På vegne av landets jurister vil Juristforbundet bruke året til forsterket innsats på disse og flere andre områder.

Regjeringen har signalisert at den vil legge frem forslag til ny advokatlov om et års tid. I advokatlovutvalgets innstilling er det foreslått at juristttittelen lovbeskyttes, noe Juristforbundet vil fortsette å arbeide for.

Vi slipper ikke taket i arbeidet for at alle skal kunne få juridisk bistand når de trenger det, at loven skal være lik for alle. Parallelt med arbeidet i det offentlige rettshjelputvalget, går Juristforbundet i samarbeid med Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo for å kartlegge og analysere rettshjelp og tilgang til rettsapparatet, slik at vi vet hvor vi i neste omgang kan sette inn løsninger.

I denne forbindelse vil vi også se på bl.a. ressursbehovet i alle deler av rettskjeden og de offentlige salærsatsene for advokater.

Mens ulike miljøer gransker EØS-skandalen for å finne ut hvor feilen skjedde, vil Juristforbundet ta tak i forebygging av slike skandaler i fremtiden. Økt kompetanse og bevissthet om EØS-lovverket står på agendaen.

Samtidig vil vi se på hvordan offentlig forvaltning kan organiseres mer effektivt og kvalitativt. Her vil innplassering og riktig bruk av juridisk kompetanse naturligvis stå sentralt.

Digitalisering, automatisering og kunstig intelligens i alle deler av arbeidslivet har fått enorm oppmerksomhet de siste par årene, og Juristforbundet har fulgt utviklingen tett. Medlemmene har gjort det klart at de ønsker bidrag fra forbundet til mer kompetanse på dette fagområdet, noe vi tar tak i fremover.

Juristenes Utdanningssenter, som Juristforbundet eier sammen med Advokatforeningen, vil være en sentral samarbeidspartner i dette arbeidet.

Et annet bidrag er at det kompetansetunge Tech Forum, som hittil har sortert under seksjonen for privatansatte, nå skal arbeide med og for alle forbundets seksjoner. Vi har store forventninger til forumet og ser frem til å dele deres analyser med alle medlemmer.

Som vanlig står en rekke spennende arrangementer på Juristforbundets kalender for 2020, både for å styrke medlemmenes kompetanse og nettverk, og synliggjøre verdien av juridisk kompetanse.

Oslo Legal Walk i mai, Juristdagen og Rettssikkerhetskonferansen i september og Juristkongressen i november. En rekke kurs for tillitsvalgte og Juristforum rundt i hele landet blir det også, og ikke minst samles landsmøtet i november.

Vi håper dere vil være med på den spennende reisen gjennom 2020 for å styrke både rettssikkerheten og juristenes betydning.

Thea Larsen Normann
– advokatfullmektig

Ragnhild Bø Raugland
– advokat

Seksuell trakassering i arbeidslivet – vern og bevisstgjøring

#metoo startet som en kampanje i sosiale medier i oktober 2017. Kvinner verden over delte historier om overgrep og seksuell trakassering med emneknaggen #metoo. Kampanjen spredte seg raskt, og det ble tydelig at seksuell trakassering i arbeidslivet var utbredt.

Forbudet mot seksuell trakassering i likestillings- og diskrimineringsloven har imidlertid eksistert siden 2000. #metoo anses for å ha bidratt til en lavere terskel for å si ifra om og reagere mot seksuell trakassering. Likevel har det nesten ikke vært noen #metoo-saker som har vært ført for retten etter 2017. Lovendringer ved årsskiftet, samt en nylig avsagt dom, vil forhåpentligvis bidra til å gjøre det lettere å melde ifra om seksuell trakassering i arbeidslivet.

Hva er seksuell trakassering?

Seksuell trakassering defineres som «enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdigende, ydmykende eller plagsom», jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13, tredje ledd. Seksuell trakassering er forbudt både etter nevnte lovbestemmelse og etter arbeidsmiljøloven § 4-3, tredje ledd.

Med «seksuell oppmerksomhet» menes oppmerksomhet av seksuell karakter eller seksuelt betont oppmerksomhet. Dette kan forekomme verbalt, ikke-verbalt eller fysisk. Arbeidstilsynet skriver på sine nettsider at:

«Seksuell trakassering kan være alt fra seksuelle kommentarer om kropp og utseende, simulering av seksuelle bevegelser, klåing, tafsing, berøring til seksuelle overgrep. Visning av bilder og videoer med seksuelt innhold vil også være seksuell trakassering. Seksuell trakassering kan skje på arbeidsplassen i arbeidstiden, men kan også skje utenfor arbeidstid og arbeidssted som for eksempel på julebord, arbeidsreiser og gjennom sosiale medier».

Enkeltstående hendelser kan være å anse som seksuell trakassering. Det må foretas en konkret vurdering i den enkelte sak.

At den seksuelle oppmerksomheten er uønsket innebærer at den verken er velkommen eller gjensidig, og dette beror på oppfatningen til den enkelte. Den som utøver oppmerksomheten må bli gjort, eller være, klar over at den er uønsket. Etter omstendighetene kan imidlertid handlingen og situasjonen i seg selv vise at handlingen er uønsket. Den klare hovedregelen er at dersom den som trakasserer blir gjort oppmerksom på at oppførselen er uønsket og forsetter adferden, vil fortsettelsen bli sett på som seksuell trakassering.

Grensen mellom hva som er lovlig og ulovlig må trekkes ut fra om den som oppmerksomheten retter seg mot selv opplever oppmerksomheten/atferden som plagsom. Videre må det ses hen til handlingens karakter, tid og sted for handlingen, relasjonen mellom de berørte personene, samt om oppførselen har hatt negative virkninger av fysisk eller psykisk art eller arbeidsmessige konsekvenser.

Ved vurderingen skal det også tas i betraktning at kvinner og menn ofte har ulik oppfatning av hva som er negativ seksuell oppmerksomhet.

Ny dom fra lagmannsretten

Den 12. desember 2019 avsa Hålogaland lagmannsrett en dom i en sak hvor en 22 år gammel kvinne gikk til erstatningssøksmål mot arbeidsgiver og to kunder av bedriften. Kvinnen krevde erstatning og oppreisning for seksuell trakassering fra de to kundene, samt erstatning og oppreisning fra arbeidsgiver på grunn av arbeidsgivers mangelfulle oppfølging av hennes varsel om seksuell trakassering.

Kvinnen begynte å jobbe hos et bilverksted i 2015, først som mekanikerlærling og senere i fast stilling. Hun var i perioden den eneste kvinnelige mekaniker som var ansatt i verkstedet. Hun opplevde gjentatte ubehagelige hendelser fra to av verkstedets kunder.

Kvinnen ga tydelig beskjed til kundene om at oppførselen deres ikke var akseptabel. Videre meldte hun ifra til lege, daglig leder og styreleder i bedriften om hva hun opplevde på arbeidsplassen.

Tiltakene som ble iverksatt av bedriften innebar blant annet at kundene fikk beskjed om at de ikke var velkommen på verkstedet. Den ene kunden fortsatte imidlertid å oppsøke verkstedet. Kvinnen anførte at ledelsen ikke tok hennes reaksjoner på alvor, og heller ikke tok tilstrekkelig grep for å hindre at den ene kunden oppsøkte henne på jobb. Hun ble etter hvert langtidssykemeldt.

I retten vant kvinnen frem med anklagene mot den ene kunden og arbeidsgiver. En av kundene ble frifunnet fordi lagmannsretten mente at hans handlinger ikke innebar seksuell trakassering. Den andre kunden ble dømt til å betale erstatning for tapt inntekt, samt oppreisningserstatning til kvinnen. Arbeidsgiver, som lagmannsretten mente hadde opptrådt uaktsomt, ble dømt som solidarisk ansvarlig for det økonomiske tapet, men ble frifunnet for krav om oppreisningserstatning.

Foto: colourbox.com

Lagmannsretten har i sin dom lagt til grunn at ledelsen i bedriften, spesielt ved daglig leder, opptrådte kritikkverdig og uaktsomt. Lagmannsretten skriver blant annet:

«De tiltak [bedrift1] AS iverksatte som følge av varselet var dels uhensiktsmessig og dels utilstrekkelig for å forebygge og forhindre videre trakassering, og heller ikke egnet til å ivareta As krav om et fullt forsvarlig psykososialt arbeidsmiljø. Ledelsen var over flere måneder vel kjent med hennes psykiske reaksjoner på trakasseringen, og hadde en klar oppfordring til å respektere disse og arbeide målrettet for å bedre forholdene for henne på arbeidsplassen».

Lagmannsretten slår i dommen fast at arbeidsgiver ikke har håndtert varslene på en god nok måte, og at virksomheten ikke hadde tilstrekkelig rutiner på plass. Dommen tydeliggjør dermed arbeidsgivers ansvar for å forebygge og forhindre seksuell trakassering på arbeidsplassen. Frifinnelsen av den ene kunden er anket til Høyesterett.

Lovendringer fra nyttår

Fra nyttår er det opprettet et nytt, gratis lavterskeltilbud for personer som har opplevd seksuell trakassering. Diskrimineringsnemnda har nå beslutningskompetanse til å vurdere om det har skjedd seksuell trakassering, samt treffe vedtak om oppreisningserstatning i arbeidsforhold. Den enkelte leder, medarbeider, kunde/klient eller arbeidsgiver etc. kan klages inn for nemnda dersom man mener at de har utøvd seksuell trakassering.

Alle arbeidsgivere har etter gjeldende rett plikt til å forebygge trakassering, herunder seksuell trakassering. Departementet mente likevel at det var behov for å fremheve arbeidsgivers plikt til å forebygge dette, og har dermed tydeliggjort kravet ytterligere i loven ved å styrke aktivitets- og redegjørelsesplikten. Som en hjelp for alle på arbeidsplassen har Arbeidstilsynet sammen med Likestillings- og diskrimineringsombudet utarbeidet en elektronisk veileder, «Sette strek», som inneholder seks tiltak for å forebygge og håndtere seksuell trakassering på arbeidsplassen.

Videre skal Likestillings- og diskrimineringsombudet nå styrke veiednings- og hjelpetilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering, jf. diskrimineringsombudsloven § 5. Juristforbundet gir også veiledning og bistand i denne type spørsmål.

Ny dom om retten til sykepenger

Høyesterett har på relativt kort tid hatt til behandling to saker som gjelder sykemeldt arbeidstakers rett til sykepenger. Resultatet i begge sakene kan hevdes å ha presisert arbeidstakerens rett til sykepenger ved arbeidsuførhet.

Retten til sykepenger følger av folketrygdloven, og rettighetene har over flere år vært en viktig del av den samfunnspolitiske debatten. Høyesterett har formulert dette på følgende måte:

«*..dette er et område som har hatt stor oppmerksomhet over mange år. Sykefraværet i Norge er høyt, og det er viktig at trygdemyndighetene har effektive kontrollmuligheter*», jf. HR-2019-2336-A.

Krav på sykepenger ved arbeidsuførhet

Retten til sykepenger følger av lov om folketrygd kapittel 8. Formålet med sykepenger er å gi kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt for yrkesaktive personer som ikke kan arbeide på grunn av sykdom eller skade. Sykepenger gis til arbeidstaker som er arbeidsufør på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldtes sykdom eller skade.

Loven hjemler ikke rett til sykepenger for arbeidsuførhet som skyldtes sosiale eller økonomiske problemer, jf. folketrygdlovens § 8-4. Arbeidsuførheten og funksjonsvurderingen må dokumenteres med legeerklæring. Denne skal blant annet gi føringer om restarbeidsevne, dvs. om arbeidstakeren kan delta gradert i arbeidsrelatert aktivitet.

Sakens problemstillinger

I denne saken hadde arbeidstakeren hatt ca. et års sykefravær med fastsatt diagnose fra fastlegen. NAV avslo søknaden om sykepenger.

Etter saksgangen i NAV, Trygderetten og lagmannsretten ble avslaget stadfestet av Høyesterett under henvisning til at «*As helseplager, verken hver for seg eller samlet, klart hadde forårsaket en funksjonsnedsettelse som gjorde han arbeidsufør på tidspunktet for sykemeldingen*».

Høyesteretts vurderinger

Sentralt for Høyesterett sin vurdering var om arbeidsuførheten var forårsaket av sykdom. Og videre muligheten for å overprøve legens sykemelding, samt de helsemessige opplysninger som fremkommer av legens journaler.

Om dette skriver Høyesterett:

«*Det er sikker rett at NAV kan overprøve legens sykemelding, jf. Eksempelvis HR-2018-2344-A. Selv om den vanlige oppfatningen er at det er legen som «sykemelder», så er altså legens sykemelding formelt sett bare en sakkyndig uttalelse til en søknad om sykepenger*».

Grunnlaget for nærmere undersøkelser kan være basert på mistanke om at arbeidstakeren har gitt uriktige opplysninger til legen om sin arbeidsevne. Det kan videre være saker hvor trygdemyndighetene mener legens vurderinger er feil eller hvor arbeidsuførheten er for dårlig dokumentert. NAV som forvaltningsmyndighet har utredningsansvaret.

Ved vurderingen av de faktiske opplysningene, skal NAV bygge på det faktum som alt i alt finnes å være mest sannsynlig. NAV har egne rundskriv med utfyllende kommentarer om grunnlag og antatte årsaker.

Arbeidstakerens anførsel om at en praksis som anført fra lagmannsretten kan føre til brudd på likebehandlingsprinsippet i Grunnlovens § 98, ble ikke tatt til følge.

Advokatkontorets råd

Høyesterett har i de to aktuelle sakene lagt vekt på samfunnspolitisk hensyn, med den følge at grensene for rett til sykepenger har blitt tydeligere.

Ett råd til våre medlemmer vil etter dette være at arbeidstakeren i samråd med sin lege bør vurdere alternativer til sykemelding og eventuelt mulighetene for gradert sykemelding. Viktigheten av dette forsterkes jo lengre sykemeldingen varer.

Merk at en arbeidstaker har plikt til å gi opplysninger til arbeidsgiver og NAV om funksjonsevne, samt bidra til hensiktsmessige tiltak for å komme tilbake i arbeide. Videre skal arbeidstakeren samarbeide og ha dialog med arbeidsgiver om utprøving og gjennomføring av tiltak og tilrettelegging, jf. Folketrygdlovens § 8-8 og arbeidsmiljølovens § 4-6.

Som medlem har du anledning til å kontakte Juristforbundets Advokatkontor for råd og veiledning i denne type saker.

Råd og bistand fra Juristforbundet

Juristforbundet tilbyr sine medlemmer juridisk rådgivning og bistand innenfor arbeidsrettslige spørsmål. Kommer du som medlem i en vanskelig situasjon på arbeidsplassen, er det bare å kontakte Juristforbundets advokater.

Kontakt

Sentralbord: 40 00 24 25
E-post: advokat@juristforbundet.no

Jussbuss

Vilkårlig vern for svindelofre

Nylig har det vært skrevet mye om ID-tyveri og BankID-svindel i aviser og på nett. Dette er en problemstilling Jussbuss jobber mye med, både i vår saksbehandling og i vårt rettspolitiske arbeid. Det er flere problematiske sider ved lovverket og praktiseringen av dette. I denne artikkelen vil jeg rette særlig oppmerksomhet mot svindelofferets reelle mulighet til å få saken prøvd og avgjort, og hvilke rettssikkerhetsspørsmål dette reiser.

Svindelofre har i praksis tre muligheter for å få saken sin prøvd og avgjort; Finansklagenemda, forliksrådet og tingretten. For svindelofre, som har liten eller ingen betalingsevne, er Finansklagenemnda ofte det eneste alternativet, fordi det er gratis for kunden å klage inn. Nemnda er spesialiserte innen tvister mellom forbruker og finansforetak og består av aktører fra finansnæringen og Forbrukerrådet, og er i utgangspunktet et godt alternativ hvor forbrukere kan få saken sin rettslig vurdert.

Finansklagenemnda behandler saker som springer ut av kontraktsforhold mellom kunden og banken, jf. vedtektene pkt. 1.3[1]. Når en kunde bestrider å ha inngått en avtale selv, som typisk er tilfellet ved BankID-svindel, avviser nemnda klagen fordi kunden anfører at det ikke foreligger et kontraktsforhold. Dette gjør at forbrukere som har et reelt behov for å få saken prøvd og avgjort, er avskåret fra å benytte seg av det mest kompetente organet på

Line Utne Norland

området. Dette er uholdbart. Både klienten og samfunnet er tjent med at saken kan bli prøvd og forhåpentligvis bli løst på et tidlig stadium.

Finansklagenemnda er en sentral aktør i kontrollvirksomheten av finansnæringen, og deres sentrale oppgave er å ta stilling til om næringen overholder gjeldende lovverk. Nemnda skal være et lavterskeltilbud for tvister mellom banker og forbrukere, i tillegg til å inneha en særskilt kompetanse på finansområdet. Ved å avskjære muligheten for behandling av slike typer saker, tvinges svindelofre til å ta saken til forliksrådet, hvor beslutningsmyndigheten er lagt til personer uten slik særkompetanse.

Forbrukere står altså med valget mellom å ta saken for forliksrådet, som ikke har juridisk kompetanse, eller å ta saken til tingretten, noe som innebærer en langt høyere prosessrisiko som for de aller fleste er for stor. Når man er blitt svindlet for opp mot en million kroner, er det sjelden slik at man kan ta risikoen for å måtte dekke partenes saksomkostninger. Dette gjør seg spesielt gjeldende fordi de fleste svindelofre er svindlet i flere ulike banker, slik at det er tale om flere runder i retten før hele svindelsaken er avgjort. Kostnadene vil da kumuleres.

Jussen som regulerer tilfeller av BankID-svindel, er komplisert. Det er delte meninger om hvilke tilfeller som faller innenfor og utenfor finansavtaleloven, og reglene både på lovfestet og ulovfestet område er til dels dårlig tilpasset dagens bankpraksis og den teknologiske utviklingen med bruk av BankID. Dette gjør at sakene bør vurderes av et organ med særkompetanse på området, og ikke av forliksrådet. Vår erfaring er dessuten at sakene ofte blir innstilt grunnet sin kompleksitet og høye verdi, slik at saken uansett må tas til tingretten med den høye prosessrisikoen det innebærer.

Finansklagenemndas avgrensning av disse sakstypene synes ikke å være i tråd med dagens svindelproblematikk. Mange forbrukere står i realiteten uten tilstrekkelig rettsvern og har svært begrenset mulighet til å bestride avtaler inngått i deres navn. Jussbuss mener at dette er uholdbart, og krever at også svindeltilfeller skal behandles av Finansklagenemnda.

Line Utne Norland

1 https://www.finkn.no/Om-oss?id=84#84

Her finner du både de juridiske fagartiklene og meningsytringer / debatt om jus, politikk og samfunn. Juristen oppfordrer alle lesere til å delta. Enten du ønsker å dele en fagartikkel med andre eller du har en mening å ytre. Både små og store temaer er interessante. Send gjerne med et foto av deg selv. Juristen tar forbehold om at svært lange innlegg må forkortes.

Innlegg sendes med e-post til omg@juristen.no

Forsvaret

Vil ha NATO Centre of exellence innen operasjonell rett i Norge

Av Andreas Almås-Norum, oberstløytnant (midlertidig) / sjef juridisk seksjon, Forsvarets Operative Hovedkvarter

Norge er, og har vært, en forkjemper for småstatenes syn på rettsutviklingen innen krigens folkerett. Denne statusen som Norge nyter i utviklingen av folkeretten gjør Norge til en meget aktuell kandidat som vertskap for et CoE innen operasjonell rett.

– I Norge er det eksisterende robuste fagmiljø knyttet til folkerett generelt og krigens folkerett spesielt, skriver Andreas Almås-Norum, sjef for juridisk seksjon ved Forsvarets Operative Hovedkvarter.

Juristene i Forsvaret gjør til daglig en utmerket jobb for å formidle informasjon om, samt yte støtte til å navigere et stadig mer komplekst juridisk landskap for de operasjoner som Forsvaret deltar i. Jussen knyttet til militære operasjoner er i stadig endring og for hver operasjon som planlegges eller gjennomføres er det nye momenter som bringes for dagen som må analyseres og tas høyde for.

Dette er en utfordring som ikke bare rammer Norge men også forsvarsalliansen vi er en del av. Det å kunne fungere sammen med våre allierte er en forutsetning for å kunne realisere NATO landenes forpliktelser. At NATO landene klarer å virke sammen på tvers av varierende rettslige forpliktelser og rammeverk kalles rettslig interoperabilitet.

Når vi også ser på situasjonen der NATOs fokus er endret fra operasjoner utenfor NATO-landenes territorier tilbake til forsvaret av NATO-landene øker utfordringene knyttet til rettslig interoperabilitet.

Med det endrede fokuset øker kompleksiteten da man i større grad også må ta inn over seg det enkelte NATO lands nasjonale rett, EUs rettslige reguleringer i tillegg til krigens folkerett.

I dagens samfunn forekommer det stadig økende kompleksitet innen nasjonal og internasjonal rett både i dagligliv og i særlighet innen gjennomføring av militære operasjoner.

Således er det behov for et organ som kan gjennomføre komparative studier mellom nasjonene for å bistå til oppnåelsen av, om ikke rettslig harmoni, så i det minste en felles omforent forståelse for alliertes rettslige bindinger og begrensninger. Dette slik at man kan oppnå rettslig interoperabilitet.

I NATO eksisterer det sentre for å utvikle og promotere funksjoner og fag, disse kalles for NATO Centres of Exellency (CoE). Norge har i dag ett CoE innen vinterkrigføring. Innen NATO er det per i dag ingen CoE for å studere og utvikle operasjonell rett.

Det er undertegnedes mening at

Norge er en særdeles god kandidat til å kunne tilby et CoE innen operasjonell rett til NATO og videre at det er i Norges interesse å fremme et tilbud om å opprette et slikt senter.

I Norge er det eksisterende robuste fagmiljø knyttet til folkerett generelt og krigens folkerett spesielt. Fagmiljøene er sterke nok til å støtte opp om etableringen av et CoE for operasjonell rett, men samtidig vil disse mest sannsynlig nyte meget godt av at det tilflyter ressurser og fagpersoner fra andre NATO land for å jobbe og studere ved ett CoE for operasjonell rett. Dette vil på sikt kunne styrke miljøene gjennom økt oppmerksomhet, anseelse og ressurser.

Ett CoE som et samlende punkt for de per i dag fragmenterte fagmiljøene i vil også naturlig kunne bringe disse sammen på en måte vi ikke har nå.

Ett sterkere bånd mellom juristene i Forsvaret, akademia og andre interessenter vil på sikt styrke alle disse miljøene til felles gunst for alle med en interesse for krigens folkerett og operasjonell rett i Norge.

Ressursene som er nødvendige for opprettelsen av et CoE er beskjedne i forhold til hva man kan forvente av effekt fra et slikt organ. Anslått vil Norges bidrag til senteret være infrastruktur i form av kontorer, et fåtall stillinger til administrasjon og ledelse samt et driftsbudsjett. Produksjonskraften i form av fagpersonell burde tilflyte senteret som en kombinert innsats fra Forsvaret, akademia, samt eventuelt fra andre aktuelle sektorer med en interesse i feltet.

Det største bidraget av kompetanse til senteret vil mest sannsynlig komme fra interessen og tilflytende kompetanse fra allierte som ønsker å støtte opp under og delta i COE for operasjonell rett.

Et NATO preget av størst mulig grad av rettslig harmoni og interoperabilitet er sentralt for Norges sikkerhetspolitikk. Fravær av interoperabilitet vil ha en forringende effekt på oppfatningen av NATO som en troverdig forsvarsallianse og således ha en negativ effekt på norsk sikkerhet. Således er alle tiltak rettet mot å styrke alliansens samhold klart og tydelig i vår nasjonale egeninteresse.

Et CoE innen et så overgripende felt som operasjonell rett vil være et organ godt egnet til å nettopp fostre rettslig interoperabilitet og finne måter å forsere divergerende rettslige forhold internt i alliansen. På dette viset støtter man opp om NATOs evner og kredibilitet.

Videre når man ser utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa i dag ser man at konflikter mellom nasjoner ikke er utelukkende knyttet til en fysisk slagmark, men utarter seg i alle områder eller domener som kan nyttes til å påvirke eller forme motparten. Dette omtales gjerne som «hybrid krigføring».

Hvordan partene i en hybrid krig kan nyttes virkemiddel innen det rettslige domenet for å forme eller påvirke sin motpart er per i dag ikke noe som er viet oppmerksomhet fra et dedikert organ i NATO.

Et CoE innen operasjonell rett vil være et utmerket virkemiddel i forhold til å skape bevissthet om norske og alliertes sårbarheter og handlingsrom i det rettslige domenet.

Norge er, og har vært, en forkjemper for småstatenes syn på rettsutviklingen innen krigens folkerett. Denne statusen som Norge nyter i utviklingen av folkeretten gjør Norge til en meget aktuell kandidat som vertskap for et CoE innen operasjonell rett. Et slikt senter vil styrke Norges posisjon innen fremtidig rettsutvikling i NATO og fortsette og bidra til ivaretakelse av småstatenes interesser innen krigens folkerett.

Videre er det klart at et økt fokus nasjonalt på betydningen av krigens folkerett, samt tilførsel av økte ressurser og kompetanse innen dette sentrale rettsområdet vil skape positive ringvirkninger i Forsvarets struktur for øvrig.

Det er nå antydninger til en negativ utvikling knyttet til kunnskap og kompetanse innen dette sentrale rettsområdet i Forsvaret slik at alle tiltak som kan bidra til å snu denne trenden bør og må vurderes.

Et CoE vil som en del av sin funksjon kunne bidra til å øke kurstilbudet for norsk personell særlig i et «train the trainer» perspektiv. Dette vil kunne styrke kunnskapen om krigens folkerett i Forsvaret. Slik at et slikt CoE vil kunne bidra til fortsatt produksjon av de gjennomgående svært dyktige soldatene, befalene og offiserene Norge har og behøver nå, og i fremtiden. Fra mitt ståsted vil en naturlig plassering for et slikt organ være i tilknytning til Forsvarets Høyskole. Slik at man kan ta utgangspunkt i det allerede gode fagmiljøet som eksisterer der og ytterligere styrke dette gjennom opprettelsen av et NATO Centre of Exellence innen operasjonell rett til gunst for Forsvaret og det juridiske fagmiljøet innen krigens folkerett.

> ***Det er nå antydninger til en negativ utvikling knyttet til kunnskap og kompetanse innen dette sentrale rettsområdet***

Salærsatsen

De svake nedprioriteres

Av advokat Lise Reiersen, leder av Juristforbundets forum for næringsdrivende

Godtgjørelsen fra det offentlige til aktører i domstolpleien er til syvende og sist et verdispørsmål.

Salærsatsen har stått stille og har endog til vært underregulert over lang tid.

Kompensasjonen for medgått reisetid blitt halvert fra 1.1.2017. Inntektsgrensen for fri rettshjelp er ikke oppjustert siden 2009.

Det betyr at det kun er en forsvinnende del av de svakerestilte som i dag har rett til fri rettshjelp.

Versende saker i media og internasjonale domstoler er en konsekvens av den stadige nedprioriteringen av svakere grupper.

Juristforbundet, Legeforeningen og Psykologforeningen er bekymret for rekruttering til viktige samfunnsoppgaver som sakkyndigarbeid og advokatbistand. Dette som en konsekvens av lav salærsats og halvering av fraværsgodtgjørelsen i fri rettshjelpssaker for domstolene.

Arbeidsgruppen i møte med DA for å innhente informasjon og opplysninger i det videre arbeid. F.h. Elisabeth Stura (Legeforeningen), arbeidsgruppens leder Lise Reiersen (Juristforbundet), Heidi Roald (Psykologforeningen) og Michael Rummelhoff (Juristforbundet)

På bakgrunn av dette har Akademikerne Næring opprettet en arbeidsgruppe som skal se på konsekvensen av det offentliges stadige nedprioritering av godtgjørelsen for juridisk- og sakkyndigbistand ved domstolene for de svakere stilte i vårt samfunn.

Arbeidsgruppen består av representanter fra Juristforbundet, Legeforeningen og Psykologforeningen, hvor alle disse profesjonene utfører oppdrag til den offentlige salærsats.

> *Arbeidsgruppen består av representanter fra Juristforbundet, Legeforeningen og Psykologforeningen*

Godtgjørelsen fra det offentlige til aktører i domstolpleien er til syvende og sist et verdispørsmål. Det gjenspeiler det offentliges prioriteringer og hvilken verdi det har for enkeltmennesket å kunne hevde sin rett.

Det er viktig at også næringsdrivende svarer på lønnsundersøkelsen som nå er sendt ut av Juristforbundet. Vi har tatt inn egne spørsmål som vedrører oss næringsdrivende, ikke minst med tanke på den offentlige salærsatsen og redusert reisekompensasjon.

Domstolene

Tilsynsutvalget for dommere – et rettssikkerhetsproblem

Av tingrettsdommer Oddmund Gamst

Det bør etableres en klageinstans, men med silingsadgang. Dernest bør de vidtgående skrankene for domstolsprøving fjernes.

Tilsynsutvalget for dommere ble opprettet ved kongelig resolusjon av 15. mai 2002. Utvalget skal med grunnlag i etiske regler for dommeradferd behandle klagesaker mot dommere for opptreden utenfor det ordinære rettsmiddelsystemet. Utvalget har seks medlemmer, alle med personlige varamedlemmer, men i den enkelte sak er antall medlemmer fem. Utvalget består av både jurister og representanter for allmennheten og kan ilegge disiplinærtiltak i form av kritikk eller advarsel.

I oppstartsåret 2002 innkom 8 klagesaker som var stigende fram til toppåret 2011 med 176 klager. I 2018 var det 124 klagesaker.

Møtefrekvensen er som utgangspunkt annen hver måned, dvs. 6 møter i året. Basert på saksantallet skulle det tilsi omtrent 20 saker på hvert møte, men noen er av kun orienterende art i det saker som faller utenfor arbeidsområdet kan avvises etter delegasjon. Likevel er det et betydelig antall saker som realitetsbehandles. Men hvordan står det nå egentlig til med rettssikkerheten?

I en noe outrert Tilsynssak omtalt fra 6. desember i nettutgaven til Juristen, var det reelle saksforhold som ikke fremgår av presentasjonen, følgende: Utenbys advokat som ikke hadde fått medhold, fremsatte over tid og i klage til Tilsynsutvalget i alt tjueto beskyldninger og anklager mot dommeren.

Dommeren ble opprørt og var nok ikke helt diplomatisk i sitt tilsvar. Det likte ikke utvalget som uttalte at advokater har høy terskel for å innklage dommere og at fire uttalelser i tilsvaret fra dommeren var kritikkverdig og ila ham disiplinærtiltak. Vips så var dommeren nærmest blitt overgriper og advokaten et sakesløst offer. Dommeren var meg.

Men glem saken som neppe har allmenn interesse og som ikke er tema for denne artikkelen. Grunnen til at saken nevnes, er at den ble en vekker for et system som synes å ha gått under radaren. Temaet er hvilke rettsmidler en misfornøyd privat part, advokat eller dommer kan benytte mot vedtak fra Tilsynsutvalget.

Ingen klageadgang

En grunntanke i forvaltningsloven, som delvis gjelder for Tilsynsutvalgets virksomhet, er at det skal være klageadgang. Retten til å påklage vedtak er sentralt i rettssikkerhetssammenheng.

Et sideblikk på domstolene illustrerer betydningen. De aller fleste avgjørelser som blir truffet av dommere, kan ankes. Grunnene til at domstolenes avgjørelser stort sett av høy kvalitet, er mange. En grunn er nok at man må gjøre så godt man kan, skjerpe seg, ellers kan avgjørelsen bli endret i ankeinstansen. Hvor avgjørelser ikke kan overprøves, mangler denne kvalitetsforhøyningsfaktoren.

– Hvorfor Tilsynsutvalgets vedtak ikke kan overprøves, er i lys av de senere års utvikling med økt fokus på rettssikkerhet nokså anakronistisk, skriver Oddmund Gamst, tingrettsdommer i Nord-Troms tingrett.

Omsatt til fotballverdenen blir det som laget midt på tabellen i siste serieomgang ikke har så mye å spille for og derved «slipper seg ned 15 – 20 %» og neppe vinner kampen.

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages. Hvorfor Tilsynsutvalgets vedtak ikke kan overprøves, er i lys av de senere års utvikling med økt fokus på rettssikkerhet nokså anakronistisk med en forestilling om at autoritetspersoner knapt gjør feil.

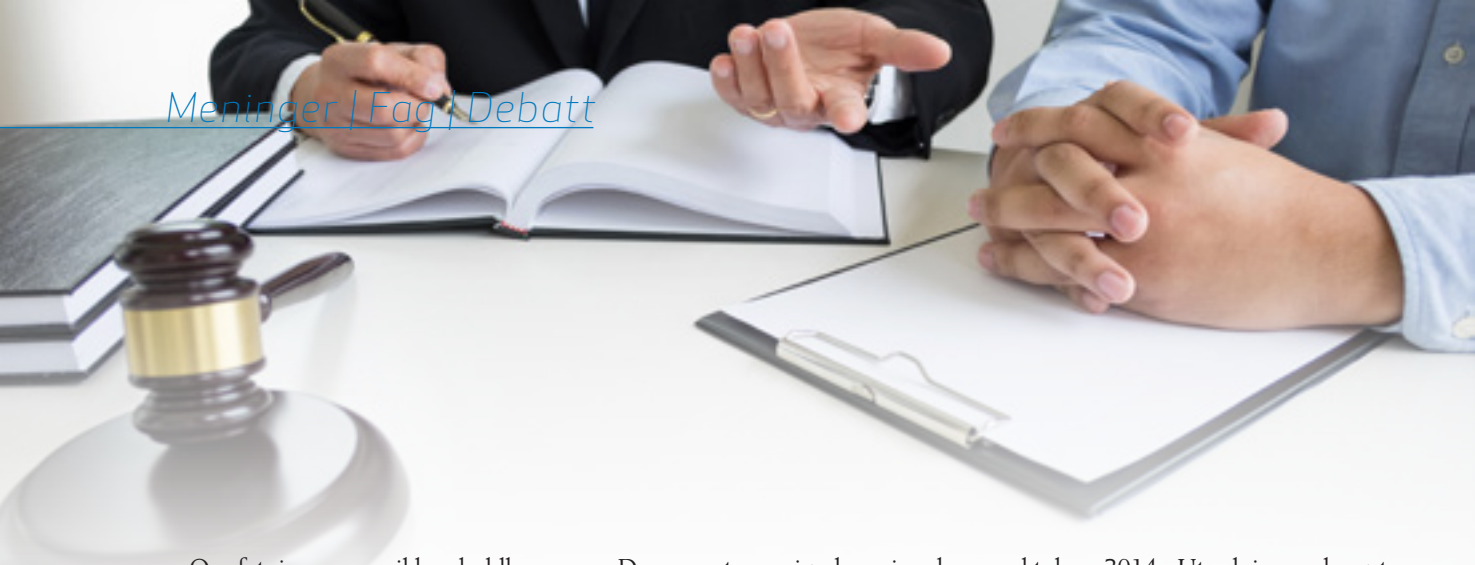

Oppfatningen er ikke holdbar. Det er menneskelig å feile, og selv landets dyktigste dommere, Høyesterett, gjør iblant feil (jf. EMD- saker om barnevern, NAV-sak mv).

I denne sammenheng bemerkes at det er klagemuligheter knyttet til andre yrkesprofesjoner. Psykologer kan innklages til Psykologforeningens fagetiske råd. Vedtak derfra kan bringes inn for Ankeutvalget for fagetiske klagesaker. En lege kan innklages til fylkesmannen. Avvises saker der, kan saken bringes inn for Statens Helsetilsyn.

Mest nærliggende er likevel at advokater har et to-instanssystem hvor vedtak av Disiplinærutvalget kan påklages til Disiplinærnemnden. Disiplinærutvalget har begrenset saksmengde som tilsier økt grundighet og dessuten at nevnte kvalitetsforhøyningsfaktor inngår i vedtakene. Likevel blir om lag 15 prosent av vedtakene omgjort av Disiplinærnemnden. Lite tyder på at Tilsynsutvalget ville kommet bedre ut i tilfelle klagebehandling, men slik er det altså ikke.

Sterke begrensninger for domstolsprøving

Formelt kan vedtak av Tilsynsutvalget overprøves av domstolene, men reelt er stillingen ikke slik.

Etter domstolloven § 239 tredje ledd er det fastsatt vidtrekkende kranker: Det er kun lovligheten som kan prøves, herunder om vedtaket er truffet av (sic!) rett organ, dvs. Tilsynsutvalget. Den skjønnsmessige vurderingen av om sanksjon skal ilegges, kan ikke prøves. De sterke begrensningene som gjelder, er nok også hovedgrunner til at det knapt finnes praksis fra domstolene.

Den eneste avgjørelsen jeg har funnet er HR-2018-2467-U som kun gjaldt spørsmål om søksmålsfristen løper i rettsferien.

> **Organer ala Tilsynsutvalget har en tendens til å tiltrekke det man på folkelig norsk benevner som kranglefanter**

Omgjøring etter forvaltningsloven § 35

Tilsynsutvalget har kompetanse til å omgjøre egne vedtak. Om kompetansen vil bli benyttet, beror på grunnlaget for omgjøringsbegjæringen.

Man skal merke seg at kompetansen som utgangspunkt gir rett, men ikke plikt til å omgjøre. Kun der vedtaket er ugyldig vil omgjøringsplikt foreligge.

Men det er altså utvalget selv, som noen uker før enstemmig har truffet vedtak, som nå skal vurdere om det er ugyldig, og det kan fremstå som litt av et risikoprosjekt.

Men stillingen er altså at utvalget selv avgjør dette spørsmålet, og det er betenkelig ut fra et rettssikkerhetsperspektiv.

Oppsummering - tiltak

Ny domstollov er på trappene, og i den forbindelse utarbeidet Trond Løkken Sundet en utredning av 31. oktober 2014. Utredningen berørte overprøvingsadgangen, men berøringen var nokså vag. Sundet pekte på at spørsmål om overprøving av utvalgets avgjørelser lå utenfor mandatet og burde drøftes av Domstolkommisjonen. På side 84 siste avsnitt skrev han:

«Et spørsmål som da kan vurderes, er om det bør gjelde en særskilt overprøvingsadgang for disiplinærtiltak, for eksempel hvor dommere ilegges advarsler».

Siden den gang synes intet å ha skjedd. Situasjonen er altså fortsatt at vedtak ikke kan påklages, og adgangen til domstolsprøving er så sterkt begrenset at den knapt eksisterer. Det representerer et rettssikkerhetsmessig problem. At det er relatert til et organ under Domstoladministrasjonen, er avgjort et tankekors.

Bedring av rettssikkerheten kan skje med beskjedne midler. Det bør etableres en klageinstans, men med silingsadgang. For det er ikke å nekte for at organer ala Tilsynsutvalget har en tendens til å tiltrekke det man på folkelig norsk benevner som kranglefanter.

Dernest bør de vidtgående skrankene for domstolsprøving fjernes. Slike skranker eksisterer normalt ikke, for eksempel for vedtak av Pasientskadenemnda. At private parter, advokater eller dommere skal berøves rett til domstolsprøving, fremstår som ubegrunnet, udemokratisk og basert på tankegods fra en svunnen tid. Det er å håpe at ansvarlige myndigheter, eventuelt Dommerforeningen, tar opp hansken og tar initiativ til endringer.

Nytt om navn

Ansettelser og utnevnelser

Adrian Lillefjære, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Hjort DA
Ahmed Lindov, advokatfullmektig, Advokatfirma Folkman AS
Aleksander Myrvold, daglig leder/jurist, Notar AS, Drammen
Anders Hansson, advokat, Sørlandsadvokatene DA
Anders Meex Hvashovd, Chief Compliance Officer, Seadrill Management Ltd
André Berka, advokatfullmektig, NHO
Andrea Marie Sjulsen Rebeyrol, rådgiver, NOKUT- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Andreas Bjørklund, advokat, Danske Bank – Oslo
Ane Rødstøl, advokatfullmektig, Bull & Co Advokatfirma AS
Anja Morris, Contract Manager/ advokatfullmektig, Advokatfirmaet Negota AS- Halden
Anne Elisabeth Wold Sæther, fagdirektør, Kommunal- og moderniserings-departementet (KMD)
Anne Stine Hovland, advokat, Advokatfirmaet Tollefsen AS
Ann-Elin Oen Sverdrup, juridisk rådgiver, Norsk Helsenett SF
Beate Steinsland, rådgiver, Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)
Bendik Svendsen, advokat, Advokat-firmaet PricewaterhouseCoopers AS, Kristiansand
Bjørn Terje Smistad, advokat/partner, Bjerkan Stav Advokatfirma AS
Bjørnar R. Karlsen, kommuneadvokat, Sunnfjord kommune
Camilla Brunvoll, seniorrådgiver, Utdanningsdirektoratet
Camilla Elvevoll, politiadvokat, Øst politidistrikt - Follo
Camilla Meland, advokat, Asker kommune
Caroline Eriksen, fast advokat, Kvale Advokatfirma DA
Caroline Heien Gjelsten, juridisk saks-behandler, Fremtind Forsikring AS
Caroline Lunde Ellingsen, seniorrådgiver, Nærings- og fiskeridepartementet
Caroline Wold Knudsen, Senior Associate, KPMG AS - Oslo
Carsten Lindeman Mowinckel, advokat, Advokatfirmaet Gjessingreimers AS
Cathrine Årøen Rieber-Mohn, advokat, Advokat Rieber-Mohn AS
Curt A. Lier, forhandlingsleder/advokat, NHO - Luftfart
Dan Kåre Silgjerd, advokat, Advokatfirmaet Hammervoll Pind AS Avd Stavanger
Daniel Furio Fundingsrud, forhandlingssjef, Hovedorganisasjonen Virke
Eirik Wigenstad, advokatfullmektig, Advokatfirmaet BAHR AS
Eivind Junker, førsteamanuensis, Nord universitet - Levanger
Elin Hagerup, pasient- og brukerombud, Pasient- og brukerombudet i Trøndelag, Avd Trondheim
Emil Wettre Vestheim, advokatfullmektig, Wikborg Rein Advokatfirma AS, Oslo
Erika Emilie Langbråten Wilberg, rådgiver, Kontoret for voldsoffererstatning
Erlend Kongsvold Husby, seniorskattejurist, Skatteetaten Innsats Trondheim
Eskild Freibu, universitetslektor, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet
Fredrik Solem Neraker, advokatfullmektig/manager, KPMG Law Advokatfirma AS - Oslo
Guro Haug Nilsen, advokat, Codex Advokat Tromsø AS
Hanne Synnøve Torkelsen, advokat/ partner, Lin Advokater AS
Hans Jørgen Langeland, Specialist Counsel, Wikborg Rein Advokatfirma AS, Oslo
Hans Kristian Gjerde, advokat, Fylkes-mannen i Møre og Romsdal - Molde
Hege S Markussen Mangset, senior-rådgiver/jurist, Statens vegvesen Vegdirektoratet
Heidi Aasheim, advokat, International Business Machines AS (IBM)
Helene Rolin, advokat, Advokatfirma DLA Piper Norway DA
Hilde Elisabeth Jæger, daglig leder/ advokat, Advokat Hilde Jæger AS
Hilde Goflebakke, politiadvokat, Innlandet politidistrikt - Lillehammer
Hilke Rognes, advokat, Newsec Basale AS
Ignazio Azzari Støen, dommerfullmektig, Oslo tingrett
Ingeborg Fogt Bergby, lagdommer, Agder lagmannsrett
Ingeborg Kristine Lind, advokat, Advokatfirmaet Wiersholm AS
Jan Peter Eidsmo, stabsleder, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Avdeling for bygg og eiendom
Jannicke Klepp Tryggestad, senior-rådgiver, Odin Prosjekt AS
Jo Gjennestad, advokat, Tryg Forsikring, Bergen
Julia Ringvik Bennin, utreder, Norges Høyesterett
Kai- Inge Gavle, advokat, Advokatfirmaet Gavle
Karen Storaker, seniorrådgiver, Bane NOR SF - Utbyggingsdivisjonen
Kari Elisabeth Christiansen, advokat, RSM Advokatfirma AS
Kari Gjerdingen Henriksen, rådgiver, Jevnaker kommune - Helse og Omsorg
Kathrina Ramberg, Senior Advisor, Utenriksdepartementet
Kenneth Eliassen, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Schjødt AS, Oslo
Kjell Inge Ambjørndalen, advokat, Advokat Kjell Inge Ambjørndalen AS
Kjetil Fiskaa Alvsåker, seniorrådgiver/ jurist, Justis- og beredskapsdeparte-mentet, Politiavdelingen
Kjetil Helvig, Head of Compliance Norway, Santander Consumer Bank AS

Nytt om navn

Kjetil Sørensen, Legal Officer, Gothia AS
Kristian Stenberg, juridisk seniorrådgiver, Fylkesmannen i Trøndelag - Trondheim
Kristin Bjørlo Moe, advokat, Kluge Advokatfirma AS, Bergen
Kristin Kvanum Hestnes, advokat, Advokatfirmaet Robertsen AS
Kristine Knutsen-Berge, statsadvokat, Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter
Kyrre Rørstad, advokatfullmektig, Advocator Advokatfirma AS
Laila Myksvoll, Group General Counsel, Magseis Fairfield ASA
Lasse Svenstrup Andersen, seniorrådgiver, Fylkesmannen i Agder - Arendal
Line C. B. Bjerkek, advokat, Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)
Line Pettersen Langnes, seniorrådgiver, Sivil klareringsmyndighet
Lisa-Mari Moen Jünge, advokat, Regjeringsadvokaten
Lise Knutsen Helle, avdelingsdirektør, NAV Bergen sør
Liv Aamaas, advokat, Telenor Infra AS
Majken Elisabeth Bie-Klaening, fast advokat, Advokatfirmaet Hammervoll Pind AS Avd Oslo
Marius Martinsen-Røsting, advokat, Osloadvokatene
Martin Arneng Varsi, politiadvokat 2, Nordland politidistrikt - Mo i Rana
Martin Jonassen, dommerfullmektig, Oslo tingrett
Martin Sigurd Johnsen, advokat, Advokatfirmaet Strandenæs AS
Mats Andre Aas, eiendomsutvikler, SE Gruppen AS
Monica Nessa, avdelingsdirektør, Fylkesmannen i Rogaland
Morten Slettmyr, virksomhetsleder, Sarpsborg kommune
Nanna Aaby, advokat, Sarpsborg kommune - Kommuneadvokaten
Nina Elisabeth Wilborn, dommerfullmektig, Nedre Telemark tingrett
Nina Haug-Johansen, seniorskattejurist, Skatteetaten Brukerdialog Oslo
Ole Magnar Kvåle, senioradvokat, Advokatfirmaet Grette AS
Peder M. Brøndmo, director, Deloitte Advokatfirma AS, Oslo
Peter Luis Hoen Hiorth, advokat, OBOS BBL
Richard Haave Hanssen, advokat, Regnskap Norge AS
Risten Inga Henriksen, dommerfullmektig, Indre Finnmark tingrett
Rune Mykkeltvedt, advokat, Advokatfirmaet Hjort DA
Sidsel Sund Olsen, lagdommer, Hålogaland lagmannsrett
Silje Alsaker Solheim, konstituert statsadvokat, Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter
Silje Marie Finsæther Lourens, advokat, VIVE Advokater AS
Silvelin Bratholm, utreder/seniorrådgiver, Norges Høyesterett
Siv Kathrine Skorstad, jurist, Universitetet i Oslo
Solveig Mathisen, Contract Manager, Accenture AS
Sophie Emilie Wiese, advokatfullmektig, Bondelagets Servicekontor AS
Stella M. Tuft, advokat, Microsoft Norge AS
Stian Erlandsen Sjåvik, advokat, Advokatfirmaet Asthor AS
Thor Håkon Lindstad, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Haavind AS
Tina Endresen Stornes, Vice President Legal and Compliance, Wintershall Dea Norge AS
Torild Helene Myrli, stipendiat i rettsvitenskap, Universitetet i Bergen, Det juridiske fakultet
Torstein Kambestad Goyer, forhandlingssjef, Hovedorganisasjonen Virke
Torunn Margrethe Hardeland, advokat, NHO
Trine Glorvigen, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS
Ulrik Motzfeldt, senioradvokat, Advokatfirmaet Legalis AS
Ørjan Renland, advokatfullmektig, Advokatfirmaet Rekve, Pleym & Co da
Ørjan Walseth, dommerfullmektig, Senja tingrett
Øyvind Grødal, advokat, Asker kommune
Åsa Astrup Bustad, seniorrådgiver, Statens Pensjonskasse

Nye medlemmer i Juristforbundet

Anne Sloot Bjøru, dommerfullmektig, Bergen tingrett
Astrid Rød, teamleder, Gatejuristen Oslo
Audhild Synnøve Slapgård, enhetsleder – plan, landbruk og miljø, Inderøy kommune
Elida Marie Sageidet, spesialkonsulent, Bergen kommune - Innkjøpsseksjonen
Jens Kristian Jebsen, personvernombud, Helse Sør-Øst - Vestre Viken HF - Klinikk Bærum
Marte Bergem Høvde, dommerfullmektig, Asker og Bærum tingrett
Marthe Meese Dolmen, konsulent, Inventura AS, Oslo
Martin Dalen, advokat, Codex Advokat Oslo AS
Martin Dueholm Hansen
Nicolai Dammyr, jurist, Byggmesterforsikring AS
Per Erling Alexander Bakk Forberg, juridisk rådgiver, Oslo kommune – Vann- og avløpsetaten

Nye studentmedlemmer i Juristforbundet

Anneline Sire, Universitetet i Bergen
Arvid Lim, Universitetet i Agder
Evelyn Charlotte Johansen, Universitetet i Bergen
Frida Lovise Rolijordet, Universitetet i Agder
Hanne Marit Ranche Thorvik, Høgskolen i Innlandet - Lillehammer
Henrik Årstad, Universitetet i Agder
Håkon Wiik Olsen, Universitetet i Oslo
Ingrid Bjerke, Universitetet i Bergen
Ingrid Buverud Gursli, Universitetet i Oslo
Ingrid Wiedswang Sigholt, Universitetet i Oslo
Khuzaymah Anwar, Universitetet i Sørøst-Norge - Campus Ringerike
Margrethe Eftestad Hagen, Universitetet i Agder
Ragnhild Amanda Emmerhoff, Universitetet i Bergen
Robert Bang, Universitetet i Stavanger
Selma Hesselberg, Universitetet i Agder
Skage Schei, Universitetet i Bergen,
Susanne Hole Falck, Universitetet i Agder
Synne Netland Øie, Universitetet i Bergen
Tobias Øren, Universitetet i Agder
Vanasha Kazm, Universitetet i Bergen
Vilde Solbakken, Universitetet i Bergen
Åse-Marie Hansen Arild, Universitetet i Bergen

JURIST FORBUNDET

Foto: Oda Hveem

Hovedstyret

President
Håvard Holm
hho@juristforbundet.no

Visepresident
Katrine Bratteberg
kb@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet
Anette Fjeld
anettefjeld@hotmail.com
Lars Marius Heggberget
larsmhe@online.no
Karoline Dystebakken (møtende varamedlem)
karoline.dystebakken@arbeidstilsynet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene
Sverre Joachim Wiese Bromander (Juristforbundet – Stat)
sverre.bromander@gmail.com
Benedicte Gram-Knutsen (Juristforbundet – Kommune)
benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no
Wiggo Storhaug Larssen (Juristforbundet – Dommerforeningen)
wiggo.storhaug.larssen@domstol.no
Sofie Olsen Rosvoll (Juristforbundet – Student)
1sofieolsenrosvoll@hotmail.no
Tor Egil Viblemo (Juristforbundet – Privat)
tev@oxford.no

Ansattes representant
Hanne Eie Sudland
hes@juristforbundet.no

Generalsekretær
Magne Skram Hegerberg
msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?
juristforbundet.no/minside
medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud
Juristforbundet Forsikring
juristforbundet.no/forsikring
forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud
Handelsbanken
handelsbanken.no/juristforbundet
Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor
juristforbundet.no/advokatkontoret
advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator
juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen
juristen.no
Redaksjonen:
redaksjonen@juristen.no | 482 48 352
Annonser:
perolav@07.no | 918 16 012

Jobbmarkedet
juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningssenter
jus.no | 40 00 26 62

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON
Levert av Posten

NORGE P. P.
posten

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

VI HAR KJØPT 25 NYE STOLER

VI STARTET HELP i 2005 fordi vi vil gjøre advokattjenester tilgjengelig for alle. Nå teller vi 200 ansatte, og søker 25 nye advokater.

HELP tilbyr advokathjelp gjennom advokatforsikring. Vi er den største leverandøren av advokattjenester til LO-medlemmer, kunder av Telenor og boligkjøpere. Hos oss betaler du ikke timepris, kun forsikringspremie, og vi gir deg advokathjelp helt til saken er løst. Du får ubegrenset rådgivning, hjelp til å skrive avtaler, og bistand i forhandlinger og rettssaker når du trenger det. Vi er spesielt sterke innen barne- og familierett, arv og fast eiendom. I 2019 omsetter HELP for 500 millioner kroner.

HELP er en moderne arbeidsplass med et sterkt fagmiljø og advokater som drives av å gjøre en forskjell. Vi er ledende innen digitale løsninger som endrer arbeidshverdagen for ansatte og brukeroppleveelsen for kundene. Advokatene i HELP fakturerer ikke, og får dermed bedre anledning til å konsentrere seg om fag og disponere sin egen tid. Våre lokaler er sentralt plassert på Majorstua i Oslo, og vi har et uformelt og hyggelig arbeidsmiljø der folk trives.

Vi søker nå både nyutdannede og erfarne advokater til HELP Forsikring og HELP-advokatene.

Er du interessert? Les mer på help.no/25nye

HELP